

Riksdagens protokoll

2010/11:61

Torsdagen den 17 februari

Kl. 12.00 – 17.46

Protokoll
2010/11:61

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 februari.

2 § Anmälan om kompletteringsval till justitieutskottet och civilutskottet

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Laila Olsen som suppleant i justitieutskottet under Morgan Johanssons ledighet samt Meeri Wasberg som suppleant i civilutskottet under Maryam Yazdanfars ledighet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 1 mars–17 juni* till

suppleant i justitieutskottet
Laila Olsen (S)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 1 mars–1 augusti* till

suppleant i civilutskottet
Meeri Wasberg (S)

3 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport inkommit från Riksrevisionen:

RiR 2011:8 Klimatinsatser utomlands – statens köp av utsläppskrediter

4 § Svar på interpellation 2010/11:182 om öppnande av Säpos Stasi-arkiv

Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Sven-Olof Sällström har frågat mig om jag och regeringen är beredda att medverka till att Säpos Stasihandlingar offentliggörs och till fullt öppnas för bland annat forskarvärldens och mediers granskning.

Säkerhetspolisen fick i början av 1990-talet viss information om innehållet i den före detta östtyska säkerhetstjänsten Stasis arkiv. Uppgifterna följdes senare upp och visade sig beröra ett femtiotal svenskar. Ett antal av dem misstänktes för olovlig underrättelseverksamhet, och en åklagare inledde flera förundersökningar. De personer som var aktuella förhördades eller deltog i frivilliga samtal. I några fall visade det sig att brotten redan var preskriberade, medan brottsmisstankarna i andra fall var helt grundlösa. Samtliga förundersökningar lades ned.

Uppgifter om vilka som tidigare varit misstänkta för brott skyddas i regel av stark sekretess. Sekretessen är avsedd att skydda den enskilde.

Andra människor ska alltså inte kunna få reda på om någon har varit misstänkt för brott. I undantagsfall finns en möjlighet att ge forskare tillgång till vissa sekretessbelagda uppgifter. Det kan till exempel röra sig om sådant material som behövs för att få kunskap om betydelsefulla händelser i Sveriges historia. Dessa bestämmelser tillämpas dock restriktivt. Ett sådant undantag har i domstol medgivits forskaren Birgitta Almgren, vilket inneburit att hon fått ta del av visst material om Stasi i Säkerhetspolisens arkiv.

Stark sekretess gäller även för Säkerhetspolisens verksamhet, i vissa fall i upp till 70 år. Detta innebär bland annat att en enskild normalt inte får kännedom om att han eller hon varit föremål för Säkerhetspolisens intresse. Det här förhållandet gäller generellt för den verksamhet som Säkerhetspolisen ansvarar för, vilket jag tycker är en riktig ordning.

Att offentliggöra hela Säkerhetspolisens material rörande Stasi innebär att häva den starka sekretess som skyddar såväl den enskildes integritet som Säkerhetspolisens verksamhet. Det finns möjlighet för regeringen att göra det, men då krävs det synnerliga skäl. Allmänintresset är förvisso stort i denna fråga. Min bedömning är ändå att skälen för sekretess väger tyngre. Därför ser jag i nuläget ingen anledning för regeringen att offentliggöra materialet.

Anf. 2 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! I Säkerhetspolisens arkiv finns hemligstämplade handlingar om vilka svenskar som samarbetade med den östtyska kommunistiska diktaturens säkerhetspolis, Stasi.

Vi talar nu inte om oskyldiga som råkat fika med en ambassadtjänsteman utan om människor som haft kontrakt med, utbildats av och i vissa fall belönats och avlönats av en av de mest totalitära och människofientliga diktaturer världen skådat.

Forskaren Birgitta Almgren fick 2010 tillgång till en viss del av handlingarna med förbehållet att inga namn på svenskar som samarbetat med Stasi får röjas. Hon hotas av fängelse om några namn avslöjas. Enligt min mening borde hon i det fallet i stället belönas med en medalj.

I en intervju med Birgitta Almgren i tidningen Världen idag från den 2 februari i år kan man utläsa att bland de svenskar som samarbetade med Stasi finns poliser, säkerhetspoliser, politiker och journalister.

Hemligstämpeln av uppgifterna om vilka svenskar som samarbetade med Stasi motiveras med att eventuella brott är preskriberade samt med att den sekretess som gäller för dem som varit misstänkta skyddar dessa individer. Sekretessen är i det fallet enbart avsedd att skydda den enskilda individen. Jag anser inte att det är en motivering som håller. Av flera anledningar finns det ett mycket stort allmänintresse för att namnen på dem som samarbetade med denna diktators säkerhetstjänst offentliggörs.

Jag vill göra klart att det inte är min avsikt att hänga ut oskyldiga, dem som bara råkat hamna i ett dokument eller som råkat vara på fel plats vid fel tillfälle. Det är inte dessa vi här talar om.

Allmänheten har rätt att få veta om några nuvarande aktiva politiker finns bland de här landsförrädarna. Även om där finns *tidigare* aktiva politiker påverkas deras politiska gärning av om de har samarbetat med Stasi.

Man kan inte utesluta att beslut fattats på felaktiga grunder och under påverkan av främmande makt. Detta måste belysas! Denna byk måste tvättas!

Vi riksdagsledamöter och även allmänheten har rätt att få veta vilka poliser och säkerhetspoliser, som ju ytterst är satta att skydda oss och demokratin, som haft kopplingar till Stasi. Det är dessutom anmärkningsvärt att inte justitieministern själv reagerar på det faktum att Säpo hemligstämplar handlingar innehållande namn på Säpomedarbetare som samarbetat med diktaturer. Är det så att de i stället varit oskyldiga infiltratörer för Sverige och mot den socialistiska diktaturen kommer det fram vid en granskning.

Vidare kan det inte uteslutas att före detta Stasimedarbetare i dag sitter på viktiga positioner i det svenska samhället. Kanske återfinns dessa hos statliga myndigheter och verk, hos det privata näringslivet, inom rättsväsendet eller inom utbildningsväsendet. Det kan, om så är fallet, inte uteslutas att de riskerar att utsättas för otillbörlig påverkan av någon eller några som känner till deras Stasikopplingar. Uppgifter om vilka svenskar som samarbetade med Stasi kan med fog antas finnas hos bland annat främmande makt.

Kort sagt: Det finns ett stort allmänintresse men också ett stort samhällsintresse för att dessa handlingar offentliggörs. Den sekretess som i dag omger handlingarna kan från denna aspekt anses vara samhällsfarlig. Jag vill uppmana justitieministern och alliansregeringen att ompröva sitt beslut.

Min fråga till justitieministern blir därför följande. Birgitta Almgren släpper senare i vår en rapport om granskningen av arkivet. Om den visar att det finns svenska poliser, säkerhetspoliser, politiker, journalister eller andra på samhällsviktiga positioner som har samarbetat med Stasi är då justitieministern beredd att medverka till att *enbart* dessa namn offentliggörs?

Prot. 2010/11:61
17 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 3 HANS WALLMARK (M):

Fru talman, fru justitieminister! Sven-Olof Sällström ställer i sin interpellation en fråga som rätt mycket sysselsatte mig och en del kolleger under förra mandatperioden.

Jag har, fru talman, gått igenom mitt eget dataarkiv och noterade då att jag har ungefär två dussin dokument – artiklar, inlägg och annat – om just den här Stasifrågan. Förra mandatperioden drev jag frågan tillsammans med kollegerna Carl B Hamilton, Mats Johansson och Rolf K Nilsson. Jag tycker mig till och med i Sällströms inlägg här känna igen någon formulering som jag haft i någon artikel som jag skrivit.

Jag tycker alltså att det som här tas upp är en viktig fråga. Frågan är viktig på flera sätt, framför allt naturligtvis därför att det handlar om sanningen. Det handlar om vår relation till ett antal länder där man efter kommunismens fall nu faktiskt börjat öppna sina arkiv.

För ungefär ett halvår sedan besökte jag arkivet i Prag. Tjeckien är kanske ett av de länder som gått längst i öppenhet. I praktiken kan där alla medborgare över 18 år, från vilket land som helst i världen, begära ut egentligen vilket dokument som helst. Man håller också på att lägga ut dem på Internet och på annat sätt underlätta sökningen. Det är viktigt.

Det här är också väsentligt därför att det kan finnas lögnaktiga uppgifter i en del av arkiven. Då kan det vara bra att människor i tid, medan de fortfarande lever, kan freda sitt eget samvete och sitt eget namn genom att kunna tillbakavisa, förklara och förankra.

I en del andra länder där namn har tillkännagivits – i vissa fall har man gått ut med namnen själva, till exempel Finland – har det lett till en process som har gjort det möjligt att försöka borra i det som har varit.

Samtidigt har jag den fullaste förståelse för justitieminister Beatrice Asks värnande om integriteten. Jag vill verkligen understryka, fru talman, att vi har en justitieminister som har gjort sig till en tydlig talesperson för att värna integriteten. Därför gäller det att ställa dessa olika samhällsintressen mot varandra. Ett gott steg framåt var att Birgitta Almgren gavs möjligheten att själv få undersöka en del av arkiven. Det var i och för sig, precis som Sven-Olof Sällström säger, med löfte om att inte avslöja enskilda namn. I hennes fall kan hon studera strukturer och undersöka hur Stasi arbetade. Så gjorde hon med sin för drygt ett år sedan utkomna och mycket uppmärksammade bok *Inte bara Stasi*, som handlade om Stasis kontakter från Östtyskland in i Sverige.

Det finns en stor öppning som Sällström borde ha hört i slutet av justitieministerns svar, nämligen att det inte är aktuellt just nu. Men om det kommer fram fler fakta och det blir möjligt att studera strukturerna, precis som Birgitta Almgrens förväntade rapport ska göra, kan det vara en öppning.

I andra länder i vårt närområde, till exempel Danmark, som nu i praktiken har helt öppna arkiv, har det visat sig att de som fanns med som Stasirapportörer och -medlöpare i själva verket inte var de vi trodde. Det var inte högt uppsatta personer kända från radio, tv och tidningar. Det var i rätt stor utsträckning vanliga människor.

Problemet i många av dessa diktaturer är ondskans banalitet. Det är inte fråga om det stora som vi känner igen från agentromaner och thrillervärlden, utan det är oftast fråga om rätt vanliga människor som i dag har vanliga jobb eller har pensionerat sig från vanliga jobb.

Därför är Almgrens ansats oerhört viktig, nämligen att det handlar om att studera strukturer och hur man har arbetat. Det ska sedan i sin tur inte förhindra att det kan bli en diskussion om enskilda namn. Jag ser fram emot att få se Almgrens rapport, och jag tycker att den i sin tur ska vägas mot de mycket rimliga krav som justitieministern framför, nämligen att värna de enskildas integritet.

Fru talman! Är det här viktiga frågor? Ja, i allra högsta grad.

Anf. 4 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det är bra att Hans Wallmark framhåller att det finns mer än ett perspektiv på frågan.

Varför åtalades ingen när uppgifterna kom fram? De personer som medgav att de hade värvats av Stasi visade sig vara tänkta att användas mot Västtyskland. De hade ingen anställning eller anknytning till det svenska totalförsvaret eller annan tillgång till information till men för rikets säkerhet. Då saknades det praktiska möjligheter att spionera mot Sverige. Det fanns ett undantag, nämligen en person som värvades av Säkerhetspolisen och arbetade som dubbelagent med Stasi. Den personen hade tillgång till information, men han kontrollerades operativt av Säpo.

Om det verkligen hade funnits fog för misstankar om att de 50 DDR-spionerna – som man gärna målar upp det – bedrivit underrättelsearbete mot Sverige hade sannolikt samtliga blivit åtalade för spioneri eller grovt spioneri. Deras namn skulle redan ha varit kända för den svenska allmänheten. Där har det ändå gjorts ett arbete.

Den andra aspekten man kan fundera över är om människor vet om huruvida de fanns med i materialet. Ja, huvuddelen av de svenskar som fanns med i materialet har blivit förhörda eller deltagit i samtal. De känner naturligtvis till saken.

Sedan var det frågan som Sven-Olof Sällström tog upp, nämligen om personer som arbetar i viktiga positioner har denna bakgrund. Jag vill gärna framhålla att vi har i Sverige sedan lång tid tillbaka en säkerhetsprovning och registerkontroll för att förhindra att personer med den typen av menlig bakgrund eller kontaktverksamhet tas in. Det bedrivs ett förebyggande säkerhetsarbete. Enligt säkerhetsskyddslagen från 1996 ska säkerhetsskydd bland annat förebygga att uppgifter som omfattas av sekretess eller som rör rikets säkerhet obönhörligen röjs eller att obehöriga får tillgång till platser eller på annat sätt är opålitliga ur säkerhetssynpunkt. Det finns en rad kriterier. De får inte delta i verksamhet som är viktig för rikets säkerhet. Om dessa personer söker anställning eller försöker upphandla varor och tjänster som omfattas av lagen ska de säkerhetsprövas. Det finns ett ordentligt arbete om detta.

Utifrån olika perspektiv och med hjälp av olika regelverk har vi i Sverige en god kontroll på detta. Det innebär inte att det forskningsarbete som bedrivs är ointressant. Det är just det som Hans Wallmark framhåller har ett allmänintresse, det vill säga strukturer, hur det har sett ut och påverkat. Det är naturligtvis intressant att få veta vad Birgitta Almgrens rapport kan ge vid handen. Hon har fått ut handlingar, och möjligheten finns att begära ut delar av handlingar. Jag vill gärna påpeka att när Regeringsrätten fattade beslutet var det också med stor tyngdpunkt i domskälen och krav på Birgitta Almgrens arbete att upprätthålla sekretessen på hög nivå. Hon har inte möjlighet att använda material hur som helst

eller kopiera. Det är en lång lista av saker. Regeringsrätten bedömde att vi i Sverige lägger stor tyngd vid integritetsaspekten och de skäl som vi har till att ha den typen av skyddade uppgifter. De gäller även när man lämnar ut material för angelägen forskning.

Birgitta Almgrens rapport kommer så småningom, och då får vi ta del av den. Jag menar att det i dag inte finns skäl att ändra uppfattning, och man bör inte lägga fram för många konspirationsteorier om att märkliga personer skulle finnas på viktiga poster i landet.

Anf. 5 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Det här är inte konspirationsteorier. Jag skulle vara glad om det vore så. Det är inte fiktion utan verklighet.

Jag har en fråga jag vill ställa direkt till justitieministern: Har den prövning som sker av personer på högre befattningar tillgång till och full insyn i Stasiarkiven?

Hans Wallmark hänvisade till att justitieministern öppnade för att informera om nuläget. Jag ställde en rak fråga till justitieministern i mitt förra inlägg: Om det visar sig i Birgitta Almgrens rapport att det finns poliser, politiker, säkerhetspoliser, journalister eller andra personer i samhällsviktiga funktioner med i registren, är ni då beredda att offentliggöra de namnen? Det är en öppning. Jag vill ha svar på frågan.

I många av Europas länder har motsvarande Stasiarkiv öppnats och en saklig granskning skett. Europarådet har rekommenderat Sverige att inte hemligstämpla arkiven. Jag vill återigen uppmana justitieministern och alliansregeringen att tänka om. Att alliansregeringen medverkat till att inte bara de famösa så kallade tsunamibanden hemlighålls utan nu också skyddar dem som i främmande makts tjänst hotat Sveriges intressen och svenska medborgares säkerhet är oerhört allvarligt. Min e-post har de senaste dagarna svämmat över av lyckönskningar inför debatten. Det är brev från mina väljare, Beatrice Ask, och från dina väljare.

Det spekuleras i samhället om vilka som finns med i arkivet. Precis som Wallmark sade finns det oskyldiga som riskerar att pekas ut. Av den anledningen är det viktigt att frågan lyfts upp. Det finns många svenska kvinnor och män, justitieministern, som genom åren har varit beredda att ytterst riskera sina liv för att skydda Sverige, svenska intressen, vår nationella frihet och våra familjers säkerhet. Miljoner svenskar har fullgjort sin värnplikt, har arbetat eller arbetar just nu för Sveriges säkerhet. Förstår inte justitieministern hur oerhört provocerande det är att den borgerliga regeringen väljer att skydda den som vill oss illa?

Det låg i den socialistiska diktaturens natur att förfölja och övervaka sina egna medborgare. Svenskar som samarbetade med Stasi har förmodligen underlättat denna övervakning. Östtyska medborgare har förföljts, kanske torterats och avrättats, med hjälp av uppgifter från just dessa svenskar. De svenska Stasimedarbetarna och deras arbete har förmodligen förlängt den östtyska diktaturens existens. De har hjälpt till att hålla människor innanför murar och taggtrådsstängsel och under förtryck.

Efter att ha tagit del av debattartiklar, tidigare motioner och interpellationer, brev och samtal från allmänheten står en sak klar för mig. I denna fråga har jag inte bara stöd av Sverigedemokraternas väljare och vår riksdagsgrupp. Jag har också stöd av ministerns väljare, vissa i er riksdagsgrupp och andra borgerliga riksdagsmän. Jag kan lova att denna

fråga kommer sverigedemokrater aldrig att släppa. Den kommer att följa er ända in i nästa valrörelse och längre än så om nödvändigt.

I mitt förra anförande tog jag upp risken att bland annat främmande makt känner till vilka svenskar som finns med i arkiven, och det är en påtaglig risk. Men problemet kan vara större än så. Vi riskerar en situation där bland annat politiker utsätts – om det nu är så, som forskaren Almgren säger, att det finns politiker bland dem – för otillbörlig påverkan om de fortfarande är aktiva i sitt politiska liv. Det finns också en risk att journalisters integritet allvarligt skadas.

Jag vill med anledning av detta ha en försäkran från justitieministern. Jag förutsätter att ingen del av regeringen, ingen borgerlig politiker och inget politiskt organ närstående regeringen har någon som helst kännedom om vilka namn som återfinns i arkiven. Är det så, justitieminister Beatrice Ask?

Anf. 6 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Sällström sade i sitt första inlägg att Birgitta Almgren inte skulle straffas om hon offentliggör namn utan skulle belönas med medalj. Då kan vi påminna varandra om att Birgitta Almgren för något år sedan belönades med Svenska Akademiens medalj, just för sina insatser när det gäller att driva diskussionen om Stasis arkiv i Sverige och med anledning av hennes bok.

När man ser den här frågan är det viktigt att notera att de länder vi pratar om i praktiken har fallit och i vissa fall inte längre existerar. Öst-tyskland, DDR, denna fruktansvärda republik, finns inte längre. Det är också förklaringen till att många av dessa länder nu öppnar sina arkiv, som Estland, Tjeckien och Tyskland. Det beror på att de vill vända blad och gå vidare bort från decennier av förtryck och mot friheten.

Därför är den här diskussionen viktig. Jag tycker också att det är väsentligt att man funderar på de internationella rekommendationer som har kommit, från Europarådet och Europaparlamentet. Det finns en från den 2 april 2009, 6 §, som uppmanar och uppmuntrar medlemsländernas stater att hjälpa till att öppna arkiv oavsett om det är Säkerhetspolisens eller andra, offentliga arkiv. Mot detta ska man naturligtvis ställa detta med integriteten.

En som har varit väldigt aktiv i debatten och som förtjänar att nämnas här i kammaren, fru talman, är Camilla Andersson-Hjelmdahl. Hon har aktivt drivit den här diskussionen.

Därför finns det skäl, när Birgitta Almgren kommer med sin rapport om ett par månader där man undersöker strukturerna, att väga det mot det rimliga intresset att offentliggöra enskilda eller delar av namn.

Det finns också anledning, fru talman, att inte minst från denna talarstol uppmuntra andra forskare och journalister att undersöka möjligheten att få ut handlingar. Birgitta Almgren har fått det, och det finns skäl för andra forskare och journalister att göra på liknande sätt. Ju fler som deltar, desto fler fakta kan vi få i debatten.

Avslutningsvis tror jag att det är viktigt att Sällström reflekterar kring detta om onskans banalitet.

Prot. 2010/11:61
17 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 7 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Låt mig först säga att jag blir lite förundrad över yttrandet att den här frågan ”kommer att förfölja er”. Jag kan försäkra Sven-Olof Sällström: Jag har ingen anledning – och ingen annan heller – att hålla vare sig spioner eller andra tveksamma individer om ryggen. Det är inte det denna fråga handlar om. Vi har i Sverige under lång tid varit tvingade att stå upp för vår säkerhet på egen hand. Vi har gjort det med lagar, regler och alla de insatser som behövs, och det ska vi göra också i fortsättningen.

Säkerhetspolisens arbete handlar om att skydda svenska intressen på olika sätt, och den verksamheten kan inte och ska inte i alla delar vara offentlig. Det måste vara rimligt att inse detta. Det är också viktigt att det finns en respekt för enskildas integritet i de regelverk som hanterar verksamheten.

De kunskaper som Säkerhetspolisen har om exempelvis Stasis verksamhet handlar naturligtvis delvis om det man har fått fram i dessa arkiv. Men det handlar också om underrättelsearbete som har bedrivits under lång tid och en rad olika andra källor som sammantaget ger informationen. Det är viktigt – det är därför vi har regler för säkerheten, sekretessen och annat – att man inte genom att öppna information röjer metoder och möjligheter framöver för Säkerhetspolisen att arbeta i rikets tjänst. Det är otroligt centralt. Så måste man arbeta. Det är också viktigt att de som är informatörer i detta arbete vet att de kan lita på att deras identitet inte röjs. Det är inte så att man bara lämnar ut allting. Det är det som gör att det finns viss omsorg om reglerna kring detta.

När det sedan gäller arbetet med säkerhetsförebyggande insatser är det viktigt att ha klart för sig vad som sker. När man till exempel prövar tjänster som är känsliga ställs frågan till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, tidigare Registernämnden. De gör en sökning och kontrollerar i vilken utsträckning en person finns i Säpos centrala register och vet då om det blir en träff. Sedan kommuniceras det i olika delar. En del uppgifter kan lämnas ut, och en del lämnas inte ut. Det finns rutiner för detta. Jag föreslår att man läser på det. Det innebär att man vet och kan förhindra att personer som har en tveksam bakgrund kommer i fråga för olika typer av uppgifter.

Jag kan inte svara för varje individ, men det skulle vara väldigt underligt om det var många som kände till alla namn och vilka som finns i olika register. Jag gör det inte, och då har jag ändå varit ledamot från Sveriges riksdag i Registernämnden under en period. Det är inte så att man går in och läser allt som finns i registren, utan det finns rutiner, arbetsformer och regelverk för detta. Den kunskapen finns inte heller inom regeringen eller i andra sammanhang, utan den hålls ganska slutet enligt de regler som finns.

Jag tror att det är viktigt att se inte bara behovet av att öppna utan också vikten av att vi har regler som kan tjäna framöver för att vi ska kunna säkra den trygghet jag tror att vi alla vill känna i Sverige och för att vi framöver ska kunna ha ett underrättelsearbete värt namnet.

Anf. 8 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Jag ställde ett antal frågor och fick svar på en. Jag har fortfarande inte fått svar på om justitieministern är beredd att medverka

till att namnen offentliggörs om rapporter visar att det finns politiker, poliser, säkerhetspoliser, journalister eller andra personer i samhällsviktiga befattningar. Jag har fortfarande inte fått svar på den frågan. Rapporten kommer snart, men jag förväntar mig ett svar i dag.

Jag har vid ett antal tillfällen sagt att jag skäms över mitt tidigare folkpartistiska medlemskap, och det står jag för – det gör jag fortfarande. Jag har tidigare inte på samma sätt behövt skämmas för att jag en gång i tiden var CUF-ordförande och har röstat på Moderaterna större delen av mitt vuxna liv, men nu gör jag det. Jag ber om ursäkt.

Jag trodde inte att just Moderaterna och en alliansregering skulle skydda medarbetare till en av de värsta våldsideologierna och den värsta våldsstat som har funnits. Vi har inte lärt någonting. Efter andra världskriget lyfte hela Europa på locket och vädrade ut den unkna stanken efter nazismens brott i Europa, utom Sverige. Och nu gör vi exakt samma sak – vi har inte lärt någonting. I hela Europa har man vädrat ut stanken efter kommunismens ok, utom just i Sverige. Varför? Jag blir upprörd.

Jag tycker att justitieministern under dessa förutsättningar bör fundera på sin position. Jag tycker inte att en borgerlig justitieminister ska medverka till att vi inte vädrar ut även socialismens brott mot mänskligheten, framför allt inte i detta land.

Anf. 9 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Om jag har ägnat någonting mycket tid är det att beskriva kommunismens och socialismens härjningar. Om det är någonting jag har skrivit om i många sammanhang och kommer att fortsätta att arbeta med är det just erfarenheterna av kommunismens härjningar i vår del av världen och på andra håll i världen. Det är en av de viktiga drivkrafterna för det demokratiska arbete som jag bedriver.

Men jag tycker samtidigt att man måste vara nykter nog att inse att Sverige behöver en säkerhetspolitik och ett säkerhetspolisarbete som fungerar också framöver. Det innebär att allt inte alltid kan vara utan lagar och regler utan att man måste se till att regelverken är transparenta och väl fungerande och skyddar det som är skyddsvärt. Det är viktigt.

Anledningen till att jag inte svarade på den andra frågan var att jag missade lite grann av den eftersom jag försökte formulera svaret på den första frågan.

Frågan var om jag är beredd att göra något om rapporten skulle påstå att det finns personer som arbetar med det ena eller det andra. Låt oss läsa rapporten först! Jag svarar inte på hypotetiska frågor. Men det är klart att en rapport från en ansedd forskare kan ge underlag som gör att det finns skäl att ompröva ställningstaganden. Då måste man också fundera över på vilket sätt det ska ske och vad rapporten ger vid handen.

Den här forskaren hade aldrig fått tillstånd att få ut detta viktiga material om det inte hade funnits ett gediget intresse av att faktiskt syna vad som kan vara värt att forska om och ta fram i form av fakta. Även jag är nyfiken på vad det kommer att stå. Men jag brukar aldrig fråga ”Om detta inträffar, kommer du då att göra si eller så?” Utan brukar vänta men den typen av frågor och svar tills det finns fakta på bordet. Det tänker jag göra även i det här fallet.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

Om det är något som kampen mot extrema rörelser alltid är i behov av är det sanningen och fakta. Det gäller alla typer av extremism. Jag kommer att fortsätta att stå på den plattformen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2010/11:198 om Mora tingsrätt

Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Carin Runeson har frågat mig om jag kommer att verka för att tingsrätten i Mora finns kvar även fortsättningsvis.

Bakgrunden till interpellationen är en promemoria som Domstolsverket har upprättat och som behandlar organisationen av vissa tingsrätter. Promemorian innehåller bland annat ett förslag som går ut på att Mora tingsrätt läggs samman med Falu tingsrätt till en domstol med kansli i Falun.

Som jag nämnde i mitt svar på en liknande interpellation i förra veckan har Domstolsverket för en tid sedan skickat ut promemorian på remiss. Remissinstanserna får alltså nu möjlighet att lämna synpunkter till verket på förslagen i promemorian. Först när synpunkterna har analyserats kan verket avgöra om någon framställning ska göras till regeringen. Domstolsverkets egen process är alltså inte slutförd än. Något förslag för mig att ta ställning till finns således inte i nuläget.

Anf. 11 CARIN RUNESON (S):

Fru talman! Tack, justitieministern för svaret, framför allt för att jag fick ett mycket snabbt svar!

Justitieministern säger i svaret att det inte finns något förslag att ta ställning till, att Domstolsverkets egen process inte är slutförd. Så är det tydligen. Men jag anser att det ändå finns all anledning att diskutera Domstolsverkets förslag, som jag tycker är dåligt och bör avvisas.

Jag tycker att det är fel att lägga ned ytterligare tingsrätter, i det här fallet tingsrätten i Mora. Det har redan gjorts omfattande centraliseringar när det gäller rättsväsendet, även i Dalarna. Jag tycker att det räcker som det är. Vi har två tingsrätter, i Mora och Falun, och Dalarna är ett stort län geografiskt.

För ett par år sedan var utgångspunkten att de förändringar som gjordes skulle vara långsiktigt hållbara. Därför hade jag inte förväntat mig det förslag som Domstolsverket nu har fört fram och som skulle få mycket kännbara negativa följder för norra och västra Dalarna.

Anledningarna till att jag och vi socialdemokrater är oerhört bestämda i vår uppfattning att Mora tingsrätt ska finnas kvar är flera.

Först och främst blir det en väsentligt försämrad service för invånarna i det berörda området. Det blir också en försämrad rättssäkerhet. Inte minst viktigt är att det skulle bli en enorm ökning av resandet om tingsrätten i Mora skulle försvinna. Det är stora avstånd i Dalarna, och det är inte alltid enkelt att ta sig fram och tillbaka till Falun med kollektivtrafik, snabbt över dagen, om man inte har tillgång till egen bil.

Från Mora till Falun är det drygt 8 mil. Det kan man väl tycka är acceptabelt. Men tittar vi längre norrut ser vi att det exempelvis från Idre ned till Falun är 23–24 mil. Från Grövelsjön längst upp, ett trevligt område med många turister, är det 27–28 mil att åka. Ska man då åka över dagen går det åt väldigt mycket tid. Det medför i sin tur att risken för inställda mål ökar, eftersom människor av olika orsaker har svårt att ta sig till Falun.

Den befintliga domstolsbyggnaden i Falun är ombyggd helt nyligen. Men den har ingen plats för Mora tingsrätts verksamhet, utan då skulle man tvingas till en ny, kostnadskrävande om- och tillbyggnad. Det tycker jag är väldigt dålig hushållning med pengarna.

Mora tingsrätt är också betydelsefull för Mora och de kommuner som finns runt omkring av många andra orsaker. Det är en arbetsplats med kvalificerat folk, vilket i sin tur innebär att andra medflyttande också kan få jobb och man får en bra arbetsmarknad i området.

Dels för området i sig, dels också ur rättssäkerhetssynpunkt och med tanke på vikten av att inte behöva resa långa sträckor som det kan tyckas i onödan är det väldigt viktigt att Mora tingsrätt får finnas kvar.

Anf. 12 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag delar Carin Runesons uppfattning att det är viktigt att diskutera dessa frågor – men kanske inte med ministern. Att se till organisationen är ett arbete som pågår inom myndigheten. Vi har i Sverige den ordningen att myndigheter har ett ansvar för att utveckla verksamheten, pröva olika frågeställningar, diskutera dem och så småningom, om man finner anledning, återkomma till regeringen med ett förslag.

Det är klart att man måste diskutera. Men jag kanske bör passa mig för att ha bestämda åsikter innan det finns ett förslag.

När det gäller bakgrunden: Under förra mandatperioden gjorde vi faktiskt ett par rejäla häv när det gällde domstolsorganisationen. I några fall fick vi rätta till tidigare utredningar rätt ordentligt. Det gäller inte minst i Dalarna. Det är väldigt lätt att det blir skrivbordsprodukter, där man inte har tänkt igenom hur avstånden ser ut, hur man kan färdas och så vidare.

Det arbete som vi gjorde då gjorde vi utifrån att se på behovet av att klara en specialisering. I princip alla domstolar har ganska många olika typer av ärenden. Det kräver hög kompetens. Men det gäller också att man har en väl fungerande organisation som klarar en del av den moderna tidens variationer och flexibilitet. Det bör också finnas en tillräcklig bas för en bra organisation för beredning av olika ärenden. Vi vet att en del små domstolar kan ha stora problem med rekrytering, med att ha en organisation och annat.

Det finns många aspekter, och jag vill gärna säga att när det gäller just kravet på kompetens handlar det om att vi ska ha samma rättssäkerhet oavsett vart man vänder sig i landet. Det handlar inte bara om hur nära det är, utan det ska också finnas kvalitet i domstolen som gör att man blir rätt bedömd och får ärenden hanterade på ett riktigt sätt. Det är alltså många olika aspekter man måste ta hänsyn till i det här arbetet. Därför är det naturligtvis otroligt viktigt med den remissomgång som Domstolsverket nu genomför.

Jag är bekymrad över en del domstolar. Vi gjorde, när vi gjorde genomgången under förra mandatperioden, stora undantag för Norrland och det som då berördes, eftersom Sverige inte är fyrkantigt. Vi kan inte ha samma måttstock överallt, för då får vi en väldigt konstig organisation. Så är det. Därför behöver vi också den kunskap som finns lokalt och regionalt för att kunna göra en bedömning.

Men, som sagt, i det här fallet är vi lite för tidigt ute för att jag ska ha en bestämd uppfattning, men jag följer naturligtvis den här debatten med stort intresse. Jag tror inte heller att man ska vara alltför snabb med organisationsförändringar om man inte har ett gediget underlag.

När det gäller Mora tror jag att man i dag har 15 anställda. Man har en rådman. Sedan är det en lagmanstjänst som är vakant sedan i mars någon gång, eller den kanske blir vakant då. Det är alltså en ganska liten organisation. Man har de senaste åren haft tre utlysta rådmansanställningar och fått två respektive tre sökanden.

Man kan då säga att det uppenbarligen finns vissa bekymmer när det gäller att rekrytera personal. Å andra sidan visar det behovet av att försäkra sig om att den här delen av Dalarna har tillräcklig kraft när det gäller juridisk kompetens. Det går ju att vända på myntet åt två håll.

Men jag ser fram emot de synpunkter som kommer och kommer noggrant att så småningom se om det dyker upp något förslag från Domstolsverket som vi behöver ta ställning till, men vi är en bra bit därifrån i dag.

Anf. 13 CARIN RUNESON (S):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att vi är en bra bit därifrån, som justitieministern säger, alltså en bit ifrån beslut. Desto viktigare är det då att vi får möjlighet att framföra våra synpunkter, och jag är glad åt den här diskussionen och debatten här i kammaren.

Ja, det är självklart många aspekter att ta hänsyn till. Och invånarna i norra och västra Dalarna ska naturligtvis ha rätt till samma rättssäkerhet som alla andra. Jag vet också att det har varit vissa bekymmer med att rekrytera kompetent personal. Dess värre är det väl inte bara i Dalarna och Moraområdet som man har det problemet, utan det finns också på andra håll och inom många andra verksamhetsområden. Och det kommer säkert inte att bli enklare när alla fyrtiotalister och femtiotalister ska pensionera sig så småningom.

Men det här är en viktig fråga för den som har arbetsgivaransvaret, att man är ute i tid, att man funderar över hur man gör olika typer av tjänster attraktiva och vad man kan erbjuda för rekryteringsmöjligheter. Hur ser möjligheterna ut om man vill göra karriär och så vidare?

Nu tycker väldigt många att Dalarna är ett attraktivt område att leva och bo i, inte minst med tanke på de fritidsmöjligheter som vi har. Det är ett rikt kulturliv. Det finns många positiva saker att lyfta fram. Med lite god vilja och lite ansträngning tror jag alldeles säkert att man kan rekrytera behörig personal på ett bra sätt till Mora.

Om man ska lyfta fram något som är specifikt för Mora tingsrätt är det att det här geografiskt stora upptagningsområdet har en enorm tillströmning av turister både på sommaren och, framför allt, på vintern. På ett år besöker ungefär sju miljoner människor det här området. Vare sig vi tycker om tanken eller inte innebär det att fler brott begås än vad som

kanske kan förväntas i ett område som norra och västra Dalarna. Mora tingsrätt är en av de tingsrätter som har den största ökningen av antalet brottmål.

Det här gör att det ligger en väldig tyngd på tingsrätten. Det innebär också att det är många målsäganden och många vittnen som skulle få resa väldigt långt, ned till Falun, för att kunna genomföra de här målen. Jag tycker att det här också är en viktig fråga att ta med när man funderar över saker och ting.

Vi planerar i Dalarna ytterligare utbyggnad av både Idreområdet och Sälenområdet med ett antal bäddar. Det kommer ännu fler människor till det här området. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi värnar tingsrätten i Mora, även övriga som finns med i Domstolsverkets förslag, det man funderar över just nu.

Det är viktigt att människor känner trygghet och att man kan behålla ett starkt medborgerligt förtroende för rättsväsendet. Det tycker jag inte att man gör om man går vidare i sin centralisering.

Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen om möjligheterna för den här bygden att utvecklas, utifrån att det är en av de mest dynamiska turistregionerna. Det är helt riktigt att det är en väldigt ojämn arbetsbelastning även för rättsväsendet i den här delen av Sverige, eftersom alla stockholmare, inte minst under sportlovsveckorna, på ett eller annat sätt försöker ta sig dit.

Problemet sedan länge gäller naturligtvis helheten. Både åklagarkammaren och Kriminalvårdens häkte ligger i Falun i dag. En fråga som vi arbetar mycket med handlar naturligtvis om att försäkra oss om att det finns tillräckligt med poliser för att klara den tillströmning av spännande människor som periodvis kommer till de här bygderna. Vi jobbar mycket med att öka flexibiliteten och försäkra oss om att det finns en bra basorganisation. Men det är klart att man måste se rättsväsendet i sin helhet, och då har vi ytterligare problem. Därför är det nog bra med den här remissomgången, där man får vända och vrida på saker.

Häktesverksamheten ligger, som sagt, i Falun, och det gör åklagarkammaren också. Jag säger nu inte att det är ett argument för att lägga ned, om någon skulle missuppfatta det. Jag säger bara att det är en komplikation om man vill föra ett resonemang om att ärendebelastningen ökar.

Jag tror så här: Det är ett antal tingsrätter som nu är utpekade i Domstolsverkets promemoria. Delvis är bakgrunden att inskrivningsverksamheten har flyttats från domstolen, och arbetsförutsättningarna har förändrats. Det föranleder naturligtvis verket att fundera över hur arbetsbelastningen ser ut och vad som är en vettig arbetsorganisation. Men det handlar också om de praktiska förutsättningarna när det gäller säkerhet. Det finns ju många olika aspekter.

Jag tror inte att man ska dra alla över en kam. Jag tror att man ska sätta sig ned och fundera i varje enskilt fall. För jag tror faktiskt att de här mindre enheterna, var och en, är specifika och att man ska se de olika parametrarna. Och, som sagt, min grundinställning när det gäller den här organisationen är att vi måste inse att Sverige inte är fyrkantigt. Ska vi

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

göra rättsväsendets organisation rätt och riktig måste vi utgå från verkligheten och de människor som man ska serva på ett bra sätt.

Men, som sagt, jag har ingen uppfattning i sakfrågan innan det kommer ett eventuellt förslag. Det är Domstolsverkets egen rapport som nu är ute på remiss och som jag hoppas att många diskuterar med liv och lust de närmaste månaderna, så får vi se om vi har anledning att återkomma i riksdagen.

Anf. 15 CARIN RUNESON (S):

Fru talman! Nu vill jag säga att jag i grunden är en positiv person. Jag gör positiva tolkningar av det som justitieministern säger, och jag tycker faktiskt att det är väldigt viktigt att en regering tar ansvar för att hela rättskedjan fungerar.

Sedan 2006 har antalet anmälda brott ökat med över 10 procent, såvitt jag kan förstå. Polisen har visserligen fått stora tillskott, men för resten av rättskedjans myndigheter väntar nedskärningar. Det har varit nedskärningar, och det ser alltså bekymmersamt ut för landets domstolar.

Jag har sett en prognos som visar att domstolarna har ett underskott på drygt 700 miljoner kronor fram till 2015 och att man redan i år har ett underskott på 90 miljoner kronor. Det är klart att det kan bli så i ett land där skattesänkningar går före offentlig service. Det tycker inte jag är bra. Jag tror att det kan vara en del av dessa sparkrav som ligger bakom förslaget att lägga ned de domstolar som nu är omnämnda och där Mora finns med, även om man hävdar att det finns andra motiv.

Justitieministern talar om att vi inte ska se Sverige som någonting fyrkantigt. Nej – så är det inte. Ibland känns det som om landet och våra län är väldigt avlånga. Avstånden är viktiga, arbetsgivaransvaret är viktigt och att behålla ett starkt medborgerligt förtroende för rättsväsendet är viktigt. Jag tror inte att vi kan bibehålla det med ytterligare nedläggningar.

Fru talman! Jag förlitar mig på att justitieministern tänker klokt och avvisar Domstolsverkets förslag om och när det kommer.

Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag ska göra vad jag kan för att vara så klok som möjligt när vi eventuellt får ett förslag. Det är självklart.

Frågan kommer att prövas så seriöst som vi alltid försöker göra, och jag vill bara säga två saker med anledning av det sista. Rättsväsendet har aldrig haft så mycket resurser som det har just nu. De extra tillskott som har kommit under senare år har också gett anseende till både Domstolsverket och åklagarverksamheter, alltså inte bara till polisen. Det är inte där skon klämmer.

Däremot har vi längre tillbaka haft en väldigt bred organisation som inte riktigt har följt med den samhällsutveckling som har skett. Det har gjorts att vi har varit tvingade att göra förändringar. Ibland har dessa förändringar gått väldigt sakta, och det drar resurser. Om man inte renoverar ett hus eller gör nödvändiga moderniseringar i tid blir det nämligen ofta väldigt dyrt, och vi har fått räta upp en del där man har väntat för länge.

Vi gjorde väldigt stora förändringar under den förra mandatperioden. Jag sade då, och jag står för det, att jag inte är den som tycker att man ska rusa i väg med organisationsförändringar stup i kvarten, men vi har några

enheter där verksamhetsdelar har förändrats. Domstolsverket har då tyckt att det finns skäl att titta på om det föranleder några förändrade ställningstaganden, och vi får väl se vad det leder till. Vi är inte där än.

Antalet anmälda brott ökar generellt, men man ska också veta att det finns brottstyper där antalet anmälningar minskar. Men det finns också brottstyper där vi verkligen hoppas att fler ska anmäla. Vi är till exempel glada över att fler sexuella övergrepp anmäls, för det betyder att fler människor vågar stå upp och berätta vad de blivit utsatta för.

Brottsstatistik är alltid lite besvärligt. Det har dock inte så mycket att göra med tingsrätten i Mora. Tack för diskussionen!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 2010/11:201 om implementeringen i svensk rätt av internationella brott

Anf. 17 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig om jag planerar att en proposition framläggs grundad på Internationella straffrättsutredningen under 2012 samt om jag avser att vidta några åtgärder för att undvika att det i framtiden uppkommer liknande situationer, där beredningstiden i Justitiedepartementet för mycket viktiga och brådskande lagförslag kan komma att uppgå till tio år.

Han har också frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att skingra de misstankar som framförts i en artikel i tidningen Fokus om att dröjsmålet delvis kan ha sin grund i en önskan att försvåra förundersökning och lagföring beträffande eventuellt ansvariga för folkrättsbrott hos Lundin Oil.

Slutligen har han även frågat om jag avser att ta initiativ till att en proposition läggs fram om kriminalisering av tortyr definierad i enlighet med FN:s konvention mot tortyr.

Låt mig inleda med att säga att svensk straffrättslig lagstiftning redan i dag ger goda möjligheter att lagföra personer för krigsförbrytelser, i svensk rätt kallat folkrättsbrott, och folkmord. Genom regeringens förslag till förändringar i fråga om preskription för en del allvarliga brott som trädde i kraft den 1 juli förra året och som bland annat innebär att preskriptionen avskaffades för grovt folkrättsbrott och folkmord, har möjligheterna ökat ytterligare.

Även om det i svensk rätt saknas ett särskilt straffstadgande för brott mot mänskligheten är sådana gärningar i allt väsentligt kriminaliserade genom de allmänna bestämmelserna i brottsbalken om bland annat mord, dråp, misshandel, våldtäkt och olaga frihetsberövande. Preskriptionstiden för mord och dråp har också slopats.

På samma sätt är gärningar som kan anses utgöra tortyr kriminaliserade i svensk rätt, bland annat genom misshandel inklusive synnerligen grov misshandel, olaga tvång med mera. Sverige uppfyller därmed kraven i FN:s tortyrkonvention. Svenska domstolar har också redan i dag möjlighet att döma över folkmord och folkrättsbrott, oavsett var dessa gärningar begåtts och av vem. Detsamma gäller brott med minimistraff

på fängelse i fyra år eller mer, som mord och synnerligen grov misshandel.

Det finns alltså goda möjligheter att i Sverige lagföra krigsförbrytare och andra personer som begått allvarliga brott enligt den internationella rätten. Straffbestämmelserna kan emellertid göras tydligare och utformas så att de står i bättre överensstämmelse med den internationella rättens utveckling.

Det är riktigt att Internationella straffrättsutredningen 2002 lämnade ett betänkande med förslag till ny lag om internationella brott innehållande en samlad reglering av folkmord, krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Utredningen har också behandlat frågan om det ska införas ett särskilt straffstadgande för tortyr i svensk rätt och bedömt att så inte bör ske.

Sedan den borgerliga regeringen tillträdde har ett aktivt arbete inom Justitiedepartementet inletts. Tidigare låg detta i malpåse. En proposition är planerad att lämnas under 2012. Det är inte ovanligt att komplicerade och omfattande reformer, när förslagen analyseras i detalj, visar sig kräva mer tid än vad man inledningsvis kunde förvänta sig.

Vidare är departementets resurser inte obegränsade, och ibland måste svåra prioriteringar göras. Men det är regeringens och departementets strävan att alltid utifrån tillgängliga resurser genomföra reformer så snabbt som det är möjligt. Den ambitionen kommer givetvis gälla även i framtiden.

Beredningstiden för Internationella straffrättsutredningens förslag har naturligtvis inte haft något samband med en enskild förundersökning eller i övrigt med omständigheter i något enskilt ärende.

Vad slutligen gäller frågan om införandet av ett nationellt, specifikt tortyrbrott definierat i enlighet med FN:s konvention mot tortyr, kommer utredningens bedömning i denna del att behandlas inom ramen för det arbete som pågår. Regeringen kommer att ta ställning i frågan i propositionen.

Anf. 18 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag tackar för svaret och vill välkomna beskedet om att vi kommer att se ett förslag om en moderniserad svensk lagstiftning som uppfyller internationella konventioner på det här området till 2012. Det är på tiden, kan man säga. Vår lagstiftning måste vara så stark och så klar som möjligt för att vi ska kunna lagföra allvarliga brott som tortyr, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Trots det positiva beskedet finns det delar i svaret som förvånar mig en smula. Det första är att det hävdas att tortyrbrott i dag är fullt ut täckta av nuvarande svensk lagstiftning. Det är också mycket oroande att ministern inte vill ge besked om att tortyr kommer att införas som brottsrubricering i svensk lag.

Faktum är att FN:s tortyrkonvention föreskriver att tortyr definieras som ett brott i nationell rätt av de länder, däribland Sverige, som har signerat konventionen. Detta har också påpekats för Sverige av FN:s kommitté mot tortyr.

Man kan också ifrågasätta om de nuvarande brottsrubrikerna som grov misshandel och olaga tvång har samma styrka som en explicit rubricering om tortyr. Särskilt tydligt blir detta när man också tar in psykisk

tortyr som tortyrform. Psykisk tortyr är vanlig och kan ha fruktansvärda konsekvenser för den utsatte. Vilken svensk rubricering ska täcka detta? Kanske ofredande?

Vilka är argumenten emot att införa tortyrbrottet i svensk lag? Vad får ministern att tveka? Jag skulle gärna vilja höra argumenten emot och hur ministern tänker i det här fallet.

Ett liknande resonemang kan föras vad gäller rubriceringen brott mot mänskligheten. Även här hävdar ministern att den rubriceringen redan i dag de facto täcks av svensk lagstiftning. Om detta är inte alla överens. Amnesty International har till exempel invänt mot denna beskrivning.

Tillåt mig citera en av landets främsta experter på området, åklagaren Magnus Elving på Internationella åklagarkammaren. I Norrköpings Tidningar säger han följande: "Det är önskvärt att lagstiftningen harmoniseras med andra länder. Till dess får vi hanka oss fram. – – – Det är lättare om man talar om brott mot mänskligheten så vet alla vad det handlar om." Det här kommer alltså från en praktiker på området.

Ytterligare en kritisk röst mot att Romstadgan inte har genomförts i svensk rätt är faktiskt en statlig utredning, SOU 2010:72, som kom förra året från Folkkrättskommittén inom Försvarsdepartementet. Där klargör man uttryckligen att man anser att det är olyckligt att beredningen på detta område har dragit ut på tiden och att Sverige till följd av detta inte har den lagstiftning på plats som Romstadgan kräver. Detta är då fråga om en statlig utredning.

Det är självklart välkommet och också det enda rimliga att regeringen i detta inte tar några hänsyn till den pågående utredningen om folkrättsbrott mot Lundin Oil i Sudan. Men är det inte så att den nuvarande lagstiftningen gör det svårare att eventuellt fälla de ansvariga för de här folkrättsbrotten i samband med Lundin Oils verksamhet? Brott mot Genèvekonventionen förutsätter att det har rått väpnad konflikt, och det är inte alltid självklart hur man ska avgöra om det har varit fallet, till exempel i Sudan. En skärpning av lagstiftningen på det här området skulle ta bort varje misstanke om att regeringen tar hänsyn till ett enskilt mycket känsligt ärende när lagarna utformas.

Genomförandet av Romstadgan och det internationella regelverket mot den här typen av brott är ett stort steg framåt. Det är någonting som regeringar och parlamentariker, inte minst svenska sådana, har arbetat för i många år. Därför är det så beklagligt att Sverige som pådrivande stat inte självt har gjort de förändringar i lagstiftningen som dessa regler föreskriver.

Anf. 19 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jonas Sjöstedt har inte varit i riksdagen så länge så jag ska verkligen inte beskylla honom för att den tidigare majoriteten inte har lyft upp frågorna snabbare, men jag vill gärna säga att jag tog itu med det här arbetet när jag började som justitieminister därför att jag tycker att det är angeläget. Men jag har också respekt för att en del av den här lagstiftningen är komplicerad. Det är inte för att skylla ifrån mig för att arbetet inte är gjort som jag påpekar att svensk rätt i nästan samtliga fall faktiskt täcker in det som är viktigt i de här olika ärendena, för så är det.

Det är också en missuppfattning att Romstadgan skulle ställa krav på att det införs en brottskatalog i nationell rätt. Romstadgans brottskatalog,

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

Folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, bygger på så kallad sedvanerätt som är bindande för alla länder. Ursprunget kommer från 1948 års folkmordskonvention, som Sverige har tillträtt, och 1949 års Genèvekonvention, som också har tilltratts av Sverige. Sverige har i dag en lagstiftning som lever upp till de kraven.

Däremot finns det ett starkt intresse från oss här i Sverige att reformera lagstiftningen, som är av äldre datum, så att den anpassas bättre till den internationella rätten. Det påtalas också av människor som arbetar professionellt med detta.

När det då gäller frågan om att tortyr ska vara ett särskilt brott – tortyr är ju något osedvanligt vidrigt som vi verkligen behöver hantera – är det så att Sverige har tillträtt FN:s konvention mot tortyr och annan grym och omänsklig behandling. I svensk rätt har vi inte ett särskilt straffstadgande av tortyr. Det är inte heller något som konventionerna kräver av parterna.

En sådan gärning kan i stället vara ett allvarligt brott enligt brottsbalken, som olaga tvång, våldtäkt och framför allt synnerligen grov misshandel. Där har vi höjt straffnivåerna, och det tror jag är viktigt, och framför allt påpekat att ett brott bör betecknas som grovt när våldet har varit av närmast tortyrliknande slag. Minimistraff och annat kan man också titta på, där vi markerar hur allvarligt vi ser på det.

Sverige har fått kritik från FN:s tortyrkommitté för att vi inte har ett särskilt tortyrbrott i svensk rätt. Den kritiken finns. Det som har varit argumentet mot att införa ett sådant brott och som väl är skälet till att den här utredningen inte föreslår ett särskilt brott är att det finns stora risker för överlappning i förhållande till framför allt misshandelsbrottet. Det är så att säga inte helt enkelt, enligt juristerna, att hantera det hela.

Det jag sade i mitt svar var att det här underlaget är sådant som ligger till grund för det ställningstagande vi ska göra i samband med en proposition. Det arbetet kommer vi naturligtvis att genomföra. Där får vi titta på både vad olika remissinstanser har för synpunkter och vad vi har fått för kritik från olika håll, men också på vad utredningen har redovisat som skäl för sitt ställningstagande. Det måste jag tyvärr få återkomma till.

När det sedan gäller brott mot mänskligheten är det ju riktigt att vi inte har ett sådant brott. Det finns goda skäl för den proposition som jag ändå aviserar. Men låt mig ändå när det är några sekunder kvar av den här talartiden säga att det är otroligt viktigt att vi i svensk rätt får regler som är moderna och anpassade till internationella åtaganden.

För egen del måste jag säga att jag också är rätt fokuserad på att vi måste göra verkstad. Vi måste ju använda de lagar vi har så att vi verkligen skipar rätt där det är möjligt. Den här typen av brott är väldigt svår att utreda, att hantera. Ibland får vi arbeta över gränserna. Vi får arbeta internationellt och annat, men vi behöver faktiskt göra mer i de andra delarna också. Det är inte bara att se till att det står rätt i lagboken utan att faktiskt se till att saker och ting används. Vi har numera också personal som arbetar särskilt med den här typen av frågor, vilket är bra.

Anf. 20 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag vill börja med att hålla med ministern och berömma henne lite grann på två områden. Det första är att det faller ett ansvar på tidigare majoriteter och tidigare regeringar att det inte har skett mer. Det

är vi helt överens om. Det tycker jag är en rimlig kritik som ministern har framfört. Men det förändrar inte sakläget och behovet av förändring. Det är snarare så att det är mer akut på grund av det.

Jag välkomnar också de förändringar som har skett i rättsväsendet för att ge bättre utredningskapacitet och samla den på ett håll för att utreda den här typen av brott. Jag tycker att det är en klok och bra reformering som har gjorts.

Sedan anför ministern att svensk lagstiftning i dag täcker ”nästan samtliga fall” enligt den internationella rätten. Men är inte problemet att vi bör täcka samtliga fall? Är det inte just det vi har åtagit oss när vi har signerat de här konventionerna? Pekar inte behovet av att lyfta in detta just på den brist som faktiskt finns? Här handlar det om att stärka lagstiftningen i sig, men det handlar också om att visa respekt för de konventioner som vi har förespråkat internationellt. När länder som har varit pådrivande för att få igenom dem inte själva fullt ut genomför dem finns ju en risk att vi försvagar det internationella arbetet med de här konventionerna.

När det gäller tortyrbrottet har ministern inte lyckats övertyga mig. Jag skulle vilja återkomma till resonemanget om psykisk tortyr. Vad gör man med den som har tvingats bevittna att en anhörig utsätts för våldtäkt till exempel, en form av psykisk tortyr, eller den som aldrig får sova, vilket är en ohägglig form av tortyr? Vilken brottsrubricering i svensk lag är det som är effektiv där? Vore inte ett speciellt tortyrbrott en hjälp för åklagarna i de här mycket komplicerade och omfattande utredningarna som ministern mycket riktigt påpekade att det är. Då har man en starkare och tydligare brottsdefinition som gör att det faktiskt är enklare att lagföra personer för de här mycket allvarliga brotten.

När det sedan gäller brott mot mänskligheten skulle jag vilja återkomma till den pågående utredning som berör situationen i Sudan. Är det inte korrekt att säga att om vi hade haft en rubricering som brott mot mänskligheten som varit oberoende av Genèvekonventionens krav på väpnad konflikt så hade möjligheten för åklagaren att lagföra skyldiga i samband med det här sannolikt varit större? Fins det inte en kvalitativ skillnad beroende på vilken sorts utformning man har på lagstiftningen på det här området?

Anf. 21 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Först vill jag ta upp påståendet att ministern inte har övertygat mig. Jag försökte nog inte övertyga. Jag påpekade att utredningen har en uppfattning, och jag redovisade en del av de argument som man har haft för att inte förordas att tortyr blir ett särskilt brott. Men jag konstaterade att det för regeringens del handlar om att avvakta tills vi har gjort den beredning som man behöver göra därför att det finns kritik från olika håll till de synpunkterna. Jag har nog inte försökt övertyga någon, däremot redovisa dessa skäl.

När det gäller psykisk tortyr får jag säga att jag faktiskt tror att samma argumentation är giltig, därför att psykisk misshandel också är väldigt besvärligt att utreda. Det kan Jonas Sjöstedt och jag vara helt överens om. Det finns i verkligheten psykisk misshandel och psykisk tortyr. Det kan vara nog så subtilt hur man plågar och kränker människor under lång tid.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

Vi har dock förhållandevis stora svårigheter, vill jag säga, i att få ned i utredningar och föra i bevis sådant som inte är lika synligt som blåmärken, sår och skador som alltså är av mer fysisk karaktär. Jag är inte så säker på att ett särskilt tortyrbrott i den delen skulle underlätta.

Däremot tror jag att vi har ett stort ansvar att lyfta fram att det faktiskt finns både fysisk och psykisk tortyr och även misshandel, för jag tror att såren egentligen kan vara nog så allvarliga även om de inte syns utanpå kroppen. Det är ett lidande vi behöver hantera. Det kanske inte är ett argument i frågan om man ska ha ett särskilt brott eller inte, men jag har precis samma engagemang för att man måste kunna beivra denna typ av övergrepp.

Jag vill också erinra om att vi, även om vi inte kommit till skott med hela det förändringsarbete som kan behövas, ändå har förbättrat förutsättningarna att lagföra personer som har utsatt andra för tortyr genom den straffskärpning vi genomförde när det gäller misshandelsbrott. Framför allt har vi den grova misshandeln.

Det var dess värre – jag kanske inte borde ta upp det; det är nästan otrevligt – så att Vänstern motsatte sig den skärpningen. Den är dock väldigt tillämplig just när det gäller tortyr, skulle jag vilja påstå. Vi har alltså gjort en del, även om man kan göra lite olika bedömningar av hur det ser ut.

Sammantaget, och som jag redovisade i mitt inledande svar, arbetar vi utifrån utredningen om detta. Jag förväntar mig att kunna presentera en proposition 2012 och ta tag i dessa frågor på ett bra sätt. Jag vill dock som sagt också påtala att det är väldigt viktigt med det praktiska arbetet. Jag tycker att det är bra att vi har fått åklagare som särskilt arbetar med detta och fler som är fokuserade på det ganska besvärliga utredningsarbete som måste bedrivas under ofta ganska lång tid för att faktiskt döma någon för dessa allvarliga brott.

De är också enormt viktiga i det internationella arbetet. Jag hade anledning att träffa Parliamentarians for Global Action häromdagen. De arbetar med den internationella brottmålsdomstolens verksamhet, och vi diskuterade detta ganska mycket.

Få saker är så viktiga i det internationella fredsarbetet som att skapa försoning, och om man inte med rättsligt arbete kan reda ut vad som har hänt och döma dem som gjort sig skyldiga till brott har man väldigt svårt att skapa bra förutsättningar för fred och en positiv utveckling. Detta är alltså viktigt.

Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Låt mig ta vid där ministern avslutade sin argumentation. Det gäller vikten av att stärka den internationella brottmålsdomstolen och Romstadgan. I det är jag helt enig med ministern.

Det är ett genombrott att vi har detta system på plats, och därför vill jag göra allt för att det ska utsträckas till att omfatta fler signatärländer och stärka domstolens arbete i sig. Ett sätt att göra det är att vara nitisk när vi genomför lagstiftning i vårt eget land, för att visa att vi respekterar reglerna. Jag menar att det återstår att göra en del på detta område i Sverige, även om, som ministern har påpekat, nästan samtliga fall täcks.

Jag välkomnar också att man har lyft upp preskriptionstiderna för dessa brott, som man har gjort i den svenska lagstiftningen. Jag tycker att det är bra och också i överensstämmelse med dessa bestämmelser.

Jag tror – eller jag är helt övertygad om – att det är ett misstag att inte införa tortyrbrott i svensk lagstiftning. Man kommer att fortsätta att hamna i diskussioner om huruvida Sverige verkligen uppfyller konventionernas krav. Det är en dålig diskussion för Sverige. Det bästa är att vi uppfyller dem till hundra procent.

Sedan finns det en fråga som ministern inte direkt har berört men som jag ställde tidigare och vill lyfta fram igen. Det gäller brottsutredningen om situationen i Sudan. Är det inte en rimlig bedömning att tro att brottsåklagaren med en vidare brottsdefinition – brott mot mänskligheten – har bättre verktyg i sin hand att, om man finner att det finns grund för detta, faktiskt lagföra de ansvariga för denna eventuella brottslighet?

Anf. 23 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag tror att vi har rätt ut flera av de frågeställningar som interpellationen berör.

När det gäller situationen i Sudan och den fråga som kom sist här kan man väl säga att jag kanske inte ska ge mig in på huruvida det blir svårare eller lättare att fälla någon för redan begångna gärningar om vi inför ett särskilt straffstadgande för brott mot mänskligheten.

Man ska dock komma ihåg att det är väldigt sällan, och dessutom på väldigt goda grunder i så fall, som vi ger nya straffstadganden retroaktiv verkan. Det är alltså inte så säkert att det skulle ha någon poäng i detta sammanhang. Det underlättar inte det hela, men jag är inte så säker på att det skulle vara lösningen. Det kan det finnas anledning att fundera över.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2010/11:163 om EU:s fiskeavtal

Anf. 24 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Jens Holm har frågat mig

1. om jag kommer att motsätta mig ett förnyat fiskeavtal med Marocko
2. hur jag kommer att agera då det gäller översynen av de andra fiskeavtalen, som till exempel de med São Tomé och Príncipe och Madagaskar
3. hur jag kommer att agera så att fiskeavtalen görs förenliga med politiken för global utveckling och
4. om jag kommer att verka för att det görs socioekonomiska utvärderingar före och efter antagandet av ett avtal, i linje med EU:s rådsslut-satser från 2004.

Angående den första frågan om Marockoavtalet är det en självklarhet för mig att alla EU-avtal, inklusive fiskeavtalen, ska vara förenliga med folkrätten. Det gäller givetvis även EU:s fiskeavtal med Marocko.

Prot. 2010/11:61

17 februari

Svar på

interpellationer

Jag har därför, redan för ett år sedan, tillskrivit fiskekommissionären Damanaki och begärt en utvärdering av de miljömässiga, ekonomiska och sociala effekterna av avtalet samt hur avtalet uppfyller de krav som ställs av folkrätten. Jag har också tagit upp frågan vid ett flertal möten med kommissionären.

Utan en utvärdering som kan visa att fiskeavtalet med Marocko är i överensstämmelse med folkrätten och att fördelarna med avtalet kommer befolkningen i Västsahara till del ser jag det som mycket svårt att godkänna en fortsättning av fisket.

Angående den andra frågan, om översynen av övriga avtal, är det regeringens uppfattning att fiske av EU-fartyg utanför unionen i princip ska ske på samma villkor som i EU:s egna vatten. I det specifika fallet med São Tomé och Príncipe omförhandlades ett nytt protokoll under 2010, baserat på det mandat som rådet hade givit till kommissionen.

Rådet och parlamentet kan nu antingen godkänna eller avvisa förslaget. Det finns ingenting som tyder på att det nya protokollet inte skulle följa rådsslutsatserna från 2004 om fiskepartnerskapsavtal, men vi har reserverat oss mot ett beslut tills vi sett den slutgiltiga utvärderingen.

När det gäller det specifika fallet med Madagaskar har kommissionen kommit med ett förslag på förhandlingsmandat som följer rådsslutsatserna från 2004. Mandatet har dessutom en klausul om konsekvenser vid fall av kränkningar av mänskliga rättigheter och demokratiska principer.

Klausulen följer kommissionens nya linje för partnerskapsavtalen, en linje jag och regeringen stöder fullt ut. Jag kommer att följa arbetet nog under processen fram till dess att ett protokoll föreligger.

Angående den tredje frågan är det en grundläggande svensk inställning att Sveriges politik för global utveckling ska genomsyra och inarbetas i arbetet inom andra sektorer varhelst det är relevant. När det gäller fiskepartnerskapsavtalen innebär det att de svenska synpunkterna utgår från principen att samma villkor ska gälla för fiske utanför EU-vatten som inom.

Fisket ska vara hållbart. Det ska ske på ett överskott av bestånden som inte nyttjas nationellt och baseras på bästa tillgängliga vetenskapliga information. EU:s sektorsstöd ska användas i enlighet med de ingångna avtalen och följas upp. Dessutom menar jag att avtalens fiskerättigheter ska bekostas av fartygsägarna själva och inte av EU.

Angående den fjärde frågan, om utvärderingar, vill jag erinra om att det enligt rådsslutsatserna från 2004 ska göras en utvärdering av de ekologiska, ekonomiska och sociala effekterna av avtalen vid förhandlingar och omförhandlingar. Rådsslutsatserna innebär en förstärkning på bred front av avtalen. Sverige har i EU-sammanhang följt upp hur dessa slutsatser tillämpats och också lämnat förslag på hur kvaliteten i utvärderingarna kan öka. Jag har lagt extra tyngd vid att fortsätta denna uppföljning i det pågående reformarbetet av den gemensamma fiskeripolitiken.

Det är inte första gången frågor ställs till mig om partnerskapsavtalen. De är alltid lika välkomna, för det visar det intresse som finns för länderna och deras fiske och den breda samsyn som råder i Sverige avseende behovet av att agera kraftfullt i Bryssel för att förbättra avtalens svaga punkter. Min egen erfarenhet från Brysselarbetet är att ett konstruktivt agerande med väl underbyggda konkreta förslag även på detta

område kan ge utdelning i form av tydliga förbättringar i EU:s ståndpunkter och agerande.

Prot. 2010/11:61
17 februari

Anf. 25 JENS HOLM (V):

Fru talman! Tack, landsbygdsministern! Min fråga handlar om EU:s fiskeavtal med utvecklingsländer. För närvarande har EU 16 avtal med länder i den fattiga delen av världen. Det är avtal som, med rätta, har stött på mycket kritik. De här avtalen kritiseras för att de är väldigt generösa mot europeiska fiskeflottor. Spanska, franska, portugisiska och andra fartyg tillåts att ta upp tusentals med ton av fisk längs till exempel Afrikas kuster. Det lokala fisket slås ut. Det här är inget hållbart fiske heller då fiskevattnen blir utsugna.

Det är en politik som kostar mycket pengar. Nästan 20 procent av EU:s fiskebudget går till de här fiskeavtalen. Det handlar om ungefär 2 miljarder kronor räknat i svenska pengar.

Vi i Vänsterpartiet vill inte ha de här fiskeavtalen. Vi vill omvandla dem till ett samarbete om ett hållbart och ansvarsfullt fiske, och vi vill hjälpa de fattiga länderna att utveckla det. Till det borde dessa 2 miljarder kronor användas i stället.

Vad har då den svenska regeringens roll varit i ljuset av de här fiskeavtalen? Jag tycker inte att det har varit någon särskilt smickrande roll. Under landsbygdsministerns tid har åtminstone fyra nya fiskeavtal slutits: med Elfenbenskusten, Gabon, Mauretanien och Guinea. Såvitt jag vet är avtal med Seychellerna och Comorerna på gång.

En bra sak är emellertid att ministerrådet sedan 2004 kräver att det måste göras sociala och ekonomiska utvärderingar inför antagandet av ett sådant avtal. Då har jag en konkret fråga till landsbygdsministern: När ni godkände de här fyra avtalen med Elfenbenskusten, Gabon, Mauretanien och Guinea – det gjordes mellan 2007 och 2008 – fick ni se någon social och ekonomisk utvärdering när ni röstade ja till de här avtalen?

Det senaste exemplet på fiskeavtal är det med São Tomé och Príncipe. Jag har fått kännedom att den svenska regeringen inte fick se någon social och ekonomisk utvärdering av kommissionen. Det är verkligen skandal. Med rätta reserverade sig den svenska regeringen mot ett sådant beslut, men såvitt jag vet var det första gången regeringen reserverade sig. Kanske var det efter hårda påtryckningar från oss i oppositionen och i miljö- och jordbruksutskottet.

Det mest aktuella exemplet är fiskeavtalet med Marocko. Det löper ut i slutet av den här månaden. Vi vet att Marocko är en ockupationsmakt, man ockuperar Västsahara sedan 30 år tillbaka. Det är en synnerligen brutal ockupation. Så sent som för några månader sedan rev marockansk militär och polis ett protestläger i Västsahara. 20 000 människor bortforslades, hundratals skadades, en del dog och fortfarande är det människor som är försvunna efter den marockanska aktionen.

Det borde vara en självklarhet att Sverige inte ska ge sitt stöd till en förlängning av fiskeavtalet med Marocko. Landsbygdsministern angav här några skäl till ett svenskt stöd. Det är att de här avtalen måste vara i linje med folkrätten och att det måste komma Västsaharas befolkning till gagn. Det är bra krav att ställa.

Eftersom jag vet att EU ska rösta om detta nu på måndag vill jag ha ett klart och tydligt svar från landsbygdsministern. När ni röstar om detta

*Svar på
interpellationer*

nu på måndag, kommer Sverige att rösta ja eller nej till en förlängning av fiskeavtalet med Marocko?

Anf. 26 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Även jag vill tacka landsbygdsministern för det här svaret. Behandlingen av fiskeavtalet med Marocko på måndag kommer att bli ett viktigt test för Sveriges utrikespolitik och Sveriges krav på att man ska respektera folkrätten.

I det här avtalet tillåts Marocko att sälja ut rätten att fiska i ett land som de ockuperar. Vi betalar ockupationsmakten för att de ska plundra de ockuperades naturresurser. Så ser ekvationen ut i det här fiskeavtalet. Det är ett skammens avtal. Speciellt när man ser på den våg av protester för demokrati och frihet som sveper över Nordafrika är det ett sätt att öppet förneka befolkningar deras rättigheter att gå med på att behandla den marockanska regimen på det privilegierade sätt som EU har för avsikt att göra genom att förlänga avtalet.

Därför är det så viktigt om Eskil Erlandsson kan ge ett besked att det blir ett tydligt nej från Sverige på måndag och att Sverige kommer att argumentera för det här nej och försöka få andra länder med sig för att stoppa det här ockupationsavtalet som fiskeavtalet egentligen är med Marocko.

Det finns en parallell till fiskeavtalet. Före jul slöt EU ett jordbruksavtal med Marocko. Det avtalet, vad jag förstår, röstade Sverige för. Men samma problem finns, att det är väldigt oklart vad som gäller i de ockuperade områdena, och risken är att de omfattas av avtalet. Det var bara Vänsterpartiet och Miljöpartiet som gick emot avtalet. Det antogs som en A-punkt i Coreper. Det var alltså ingen formell behandling i ministerrådet. Jag skulle gärna vilja höra landsbygdsministerns syn på varför Sverige inte röstade mot det jordbruksavtalet.

Fiskeavtalet med Marocko är speciellt i och med att Marocko säljer rätten att fiska på ockuperat territorium. Även de andra fiskeavtalen med utvecklingsländer har stora bekymmer. Det har förekommit en rad rapporter om att det har varit rovfiske från EU:s sida i stora delar av afrikanska fiskevatten. Alternativet vore att med bistånd bygga ut den lokala fiskekapaciteten så att man kan skapa arbetstillfällen och inkomster i de här länderna. Hittills har de här fiskeavtalen varit A-punkter, de har egentligen inte behandlats i överläggningar i riksdagen. Jag tycker att det är förvånansvärt.

Jag har precis samma fråga som Jens Holm: Har regeringen över huvud taget sett och läst de socioekonomiska utvärderingar som har gjorts av hur avtalen har fungerat? Har de varit tillgängliga?

Det är även en fråga om övervakning. De här länderna måste kunna se till att EU:s fiskeflottor följer de ingångna avtalen. Hur bedömer ministern möjligheterna för länder som Guinea Bissau eller Comorerne att övervaka att avtalen följs? Finns det en kustbevakningskapacitet? Det här är stater som har problem med att upprätthålla de mest grundläggande basala statsfunktioner, kan man säga.

Anf. 27 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig inleda med att tacka för den interpellation som jag fått. Jag anser som jag sade i mitt inledande anförande att det här är

en viktig fråga, och jag uppskattar den samsyn som finns i de här frågorna i Sveriges riksdag.

Ett konkret svar på frågan om de avtal som skrevs under 2007 och 2008 är att det inte handlar om några nya avtal utan förlängningar av de protokoll som fanns. De utvärderingar som ska göras finns i Bryssel. De är emellertid inte, vad jag känner till, tillgängliga i utskriven form, vare sig för parlamentet eller för medlemsstaterna, men utvärderingarna finns. Och det är det som är skälet till att vi i det här skedet säger att vi inte kan säga ja förrän vi har fått se utvärderingarna vad gäller att teckna nya avtal.

Till den konkreta frågan, som väl egentligen är huvudfrågan i dag: Vad tycker Sverige om ett tänkt avtal med Marocko i det här avseendet? För mig är alltså inte ett avtalstecknande acceptabelt. Därför kommer jag att söka mandat i riksdagen för att få rösta nej i det här sammanhanget, vilket interpellanten väl känner till från morgonens möte. Jag ser alltså inte att vi kan skriva ett avtal som strider mot folkrätten. Jag hoppas att riksdagen kan bidra med ett sådant fast mandat under morgondagen.

Vad gäller allmänt och generellt för utvärderingar anges det i råds slutsatser från 2004 att utvärderingar ska göras, och det ska göras av avtalens nytta men också där påverkan av avtalen kan bedömas. Det är bara att konstatera att kommissionen har varierat vad gäller att göra den här typen av utvärderingar och på vilket sätt de har delgetts intressenterna, däribland medlemsstaterna. Sverige har därför ibland efterfrågat utvärderingarna, om vi har sett att vi har haft ett särskilt behov för att kunna ta ställning i en fråga.

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, vilket nu är någon tid sedan, har inga utvärderingar – och det vill jag påpeka så att alla känner till det – skickats vare sig till parlamentet eller till medlemsstaterna. Och kommissionen har för sin del hänvisat till de institutionella ramfördrag som finns för överföring av dokument. Vi har av det skälet lagt granskningsreservationer, vilket framgick av mitt interpellationssvar, angående de aktuella avtalen för ingående med São Tomé och Príncipe, då vi i det här fallet inte hade fått vare sig se eller ta del av eller fått möjlighet att ha synpunkter på de utvärderingar som skulle göras enligt mitt och vårt tyckande.

Anf. 28 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka landsbygdsminister Eskil Erlandsson för det tydliga svaret om fiskeavtalet med Marocko. Och jag kan försäkra landsbygdsministern att det finns fullt stöd i den här riksdagen för att inte förlänga fiskeavtalet med Marocko. Jag är rätt säker på att den absoluta merparten, kanske exakt alla i den här kammaren, anser att det här är ett avtal som bryter mot folkrätten och att det inte kommer det västsahariska folket till gagn. Så där kan verkligen vi i riksdagen och regeringen samarbeta, och det ska vi göra.

Nu är det bråttom, för på måndag ska avtalet klubbas. Då gäller det att Eskil Erlandsson, svenska regeringen, ser till att bygga upp tillräckligt mycket stöd, så att man kan få en blockerande minoritet i Ministerrådet. På det sättet kan man sända en tydlig signal till Marocko att det inte är okej att brutalt ockupera ett annat land. Det här kanske är det första steget mot att den marockanska ockupationen släpper. Vi ser ju på andra

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

platser i Nordafrika att frihetens vindar blåser. Låt oss hoppas att vårt nej till fiskeavtalet med Marocko bidrar till att de vindarna kan blåsa ännu kraftigare.

Inte desto mindre blir jag orolig över de socioekonomiska utvärderingarna. Det är bra att regeringen nu har markerat att man kräver att få se utvärderingarna innan man godkänner något annat fiskeavtal. Jag räknade upp fyra andra avtal som Sverige har röstat ja till 2007–2008. Så vitt jag förstod det hela fick regeringen inte heller då se några socioekonomiska utvärderingar. Det är faktiskt riktigt illa, för anledningen till kravet på utvärderingar är att vi ska kunna göra en korrekt bedömning och se om det är avtal som kommer folket till gagn på något vis.

Jag skulle också vilja lyfta fram ett positivt exempel, Namibia, som blev självständigt 1990, tror jag att det var. Före självständigheten kontrollerades i princip hela Namibias fiske av Sydafrika. Nu har Namibia utvecklat ett eget fiske. Man har byggt upp en egen fiskeflotta. Man förädlar fiskets fångster lokalt. Man har också en del avtal med andra länder, men det är under väldigt begränsade omständigheter. Och man har en mycket noggrann kontroll över det fiske som sker när internationella flottor är på plats. Man ställer till exempel som krav att de länder som sluter avtal med Namibia själva måste finansiera övervakningen. Det tycker jag är ett exempel på hur det skulle kunna fungera.

Vi nämnde Madagaskar här tidigare. Där har den svenska regeringen gett klartecken till fortsatta förhandlingar. Jag tycker att det är väldigt märkligt. I mars 2009 skedde en militärkupp i Madagaskar. Madagaskar blev uteslutet ur Afrikanska unionen. Då ska man inte skicka signalen till Madagaskars illegitima regering att det är okej att förhandla om ett nytt avtal med EU, utan tvärtom måste man sätta hård press för att de ska respektera grundläggande rättigheter.

Anf. 29 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Det är inte ofta som jag uttrycker mitt helhjärtade stöd till vår borgerliga regering, men nu ska jag göra det. Jag gratulerar Eskil Erlandsson till löftet att åka till EU:s ministerråd och tydligt och klart säga nej till det här fiskeavtalet därför att det strider mot folkrätten. Jag hoppas att ministern också kommer att föra en argumentation för att övertyga andra länder om att vi inte ska ha det här avtalet. I det kommer ministern att ha riksdagens fulla stöd.

Man ska veta, när man talar om detta avtal och dess effekter på befolkningen i Västsahara, att merparten av befolkningen i Västsahara i dag är marockanska bosättare. De kan möjligen ha en viss nytta av avtalet. Men det sker en systematisk diskriminering av de saharier som bor kvar i ockuperat område. Deras möjlighet att ha någon som helst nytta av den här typen av avtal är mycket liten, om ens någon. Man ska också veta att det sahariska folkets legitima företrädare, befrielserörelsen Polisario, uppmanar EU att inte sluta sådana här avtal med ockupationsmakten Marocko.

Jag tycker att det var en blyxtbelysning av de demokratiska problemen i EU när ministern berättade här att EU-kommissionen, som i grunden är ett tjänstemannaorgan, vägrar att delge de lagstiftande församlingarna, ministerrådet och EU-parlamentet, underlag för internationella avtal och beslut. Det är ett mycket märkligt sätt att förfara på.

Jag skulle vilja återkomma till en fråga som jag berörde lite grann i mitt förra anförande. Den gäller kapaciteten för de avtalsslutande länderna att övervaka att avtalen verkligen följs, så att man inte till exempel överfiskar.

Visst är det ett bekymmer att EU sluter avtal med länder som Guinea Bissau och Comorerna, som rimligen har mycket små möjligheter att själva övervaka att avtalen följs och respekteras. Samtidigt har de behov av kontanterna från EU och har därmed en väldigt svag förhandlingsposition gentemot Europeiska unionen när det gäller att kräva till exempel utveckling av det egna lokala fisket.

Anf. 30 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Sverige och jordbruksminister Eskil Erlandsson inom EU:s ram kan driva på och påverka Europeiska unionens handlande i de här viktiga frågorna. Och jag tycker att det är bra att Sverige driver på för tydliga utvärderingar av fiskeavtalen och utifrån de principer som jordbruksministrarna har slagit fast om hållbart fiske och överskott som inte nyttjas nationellt. Självfallet välkomnar jag jordbruksministerns tydliga position vad gäller ett eventuellt nytt avtal med Marocko och reella utvärderingar av det som nu gäller.

Vänsterpartiet vill, vad jag förstår, riva upp alla EU:s fiskeavtal med utvecklingsländerna. Jag har personligen lite svårt att överblicka konsekvensen om en sådan linje skulle bli EU:s eftersom berörda länder uppenbarligen har bejakat att komma överens med EU om dessa avtal. Sverige driver på för att avtalen ska vara sjysta för berörda länder och för fiskebestånden, vilket är mycket bra.

Det kunde vara intressant om jordbruksministern hade någon kommentar till realismen i den grundläggande position som Vänsterpartiet vill anvisa för det EU som vi nu faktiskt är medlemmar i, nämligen att slå in på en helt annan väg för hur man ska komma överens med dessa länder om fisket i deras vatten.

Kanske hinner jordbruksministern också kommentera hur fiskbestånden och fisket bäst kan utvecklas långsiktigt i de vatten vi diskuterar.

Anf. 31 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag kan göra mycket, och jag påstår att jag i detta fall har gjort mycket genom den påverkan som departementets tjänstemän och jag personligen har haft på kolleger, kommissionen och så vidare. Jag hoppas dock att fler deltar i detta arbete, för nu är det en beslutsprocess som inte bara omfattar ett ställningstagande i rådet. Den av det europeiska folket valda parlamentsförsamlingen har också ett inflytande i detta sammanhang. Där är så gott som alla riksdagens partier representerade på något sätt. Jag hoppas att denna möjlighet utnyttjas så att vi kan få ett europeiskt ställningstagande som går i vår riktning.

Hur övervakar och kontrollerar vi att avtalen är möjliga att ingå? Vi säger för det första att en del av det sexårsstöd som betalas ut ska gå till att stärka de nationella fiskeriförvaltningsorganisationerna, bland annat på kontrollsidan, så att det blir möjligt för dessa många gånger väldigt fattiga länder att bygga upp en kontrollapparat till nytta för dem själva och för dem som så att säga arrenderar en fiskemöjlighet.

Prot. 2010/11:61
17 februari

Svar på
interpellationer

För det andra träffas kommissionens representanter med representanter från det avtalsslutande landet. Detta gör man på regelbunden basis för att gå igenom att avtalet följs från båda parter sida.

För det tredje, vilket vi har varit inne på i denna debatt flera gånger, ska kommissionen tillse att det görs en utvärdering före och efter det att avtalen sluts. Kommissionen brukar i detta sammanhang vara så pass förnuftig att den anlitar utomstående konsultföretag för att göra dessa utvärderingar.

Vad gäller specifikt Madagaskar har det inte godkänts något nytt avtal. Däremot har kommissionen fått mandat att ingå en förhandling. Därmed ska en utvärdering göras. När denna kommer har vi att ta ställning till om vi, andra medlemsländer och parlamentet tycker att vi ska ingå ett avtal i fortsättningen med Madagaskar eller inte. Först därefter går det alltså att ta ställning till om vi ska ingå ett avtal eller ej.

Fru talman! Vad gäller Jonas Sjöstedts fråga har EU ingått ett associationsavtal med Marocko med bland annat ett handelsavtal i vilket det ingår jordbruksprodukter. Sådana här avtal har EU ingått med andra stater som också ockuperar mark i strid med folkrätten. Israel är ett sådant exempel. Vi har här ingen skild uppfattning om att det står i strid med folkrätten, utan det är ett avtal som är slutet med en handelspartner. Jag vill dock betona att associationsavtalet ger en möjlighet att föra en dialog med berörd stat om till exempel mänskliga rättigheter och andra politiskt viktiga frågor.

Anf. 32 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vet inte om Staffan Danielsson från Centerpartiet hörde mitt inledningsanförande. Jag sade att Vänsterpartiet vill omvandla fiskeavtalen från avtal som möjliggör för europeiska flottor att dammsuga fattiga länders fiskevatten till hjälp åt dessa länder att utveckla sina lokala fiskeflottor och förädlingsindustrier.

Landsbygdsministern sade att det i avtalen finns möjlighet och pengar avsatta för att stärka kontrollen och övervakningen så att det till exempel inte tas ut för mycket fisk. Det är bra, men det är för lite pengar i relation till hur mycket pengar som betalas ut i form av licenser och direkt till fiskefartygen. Merparten av pengarna i dessa avtal kommer fortfarande från att man suger ut ländernas fiskebestånd, vilket är ett grundläggande problem.

Det är fortfarande problematiskt att man ger kommissionen mandat att fortsätta förhandla med ett land som Madagaskar där det har varit en militärkupp. Man borde inte ge några sådana mandat över huvud taget.

I jordbruksavtalet med Marocko finns det en människorättsklausul. Den borde man åberopa. Marocko är en ockupationsmakt, och människorättsklausulen finns med just för att man ska kunna ställa krav. Jag vet att EU gjorde det med Uzbekistan då landets polis och militär ställde till en massaker 2005.

Avslutningsvis vill jag säga att vi har fått en del tydliga besked från Eskil Erlandsson i dag. Vad gäller fiskeavtalet med Marocko råder det ingen tvekan om att vi i riksdagen kommer att samarbeta med regeringen för att vinna ett så brett gehör som möjligt i Europa för att avtalet inte ska förlängas och för ett stöd för det sahariska folket att slippa ockupation från Marocko.

Anf. 33 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag vill ännu en gång tacka Jens Holm för interpellationen. Jag tackar även för den trevliga debatt som vi har haft i en viktig fråga.

Jag hoppas på riksdagens stöd under morgondagen för att få igenom det mandat som jag har som strävan att med hjälp av kolleger och Europaparlamentet kunna leda till en verklighet. Det är ju ändå verkligheten som formar vår framtid.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.48 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

8 § Statsministerns frågestund

Anf. 34 TALMANNEN:

Jag hälsar statsministern välkommen.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

*Statsministerns
frågestund*

Bostadsbyggandet

Anf. 35 MONA SAHLIN (S):

Herr talman! Det råder en stor brist på bostäder. Då är det svårt att få ökad rörlighet på arbetsmarknaden, vilket blir ett problem för hela ekonomin. Om de som bor i våra storstäder någonsin ska få utrymme i sina plånböcker för annat än bostadsutgifter behöver det verkligen bli en bättre balans på bostadsmarknaden. Då måste vi bygga fler bostäder. Boverket säger att vi behöver öka byggandet med ytterligare 40 procent bara för att motsvara befolkningstillväxten.

Ni har inte agerat alls. Möjligen har ni hoppats att fler ska hyra ut rum i redan existerande bostäder i stället för att se till att det byggs nya bostäder.

Min fråga är: Vilka konkreta åtgärder tänker regeringen vidta för att kunna öka bostadsbyggandet med minst 40 procent?

Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vi fick så sent som i dag ny information om kraftigt ökad nyproduktion av bostäder. Det är välbehövligt. Låt oss också säga att det spelar roll hur man försöker förkorta processerna för att få fram nybyggnadsprojekt.

Jag tror att det är viktigt att påpeka en sak. Vi pratar ofta mycket utifrån ungdomars perspektiv och om de kan få en bostad. Men vi ska nog fråga om deras föräldrar och deras föräldrar i sin tur verkligen röstar på partier som alltid trycker på ja-knappen när det lokala byggprojektet kommer upp till prövning i kommunalpolitiken. Min erfarenhet är att det är högst blandat. Många partier ägnar sig då åt att försöka stoppa, hindra, förlänga och förskjuta och inte bygga.

Det är glädjande information att det blir nyproduktion. Jag tror inte på omfattande subventioner, framför allt inte i det konjunkturläge som Sverige nu befinner sig i eftersom nyproduktionen kommer på plats.

Låt oss vara noggranna med vilka partier som också lokalt verkligen släpper fram nybyggnadsprojekt.

Anf. 37 MONA SAHLIN (S):

Herr talman! Det är glädjande att bostadsbyggandet tar fart, men det är från oerhört låga nivåer. Inte ens den fart som man nu börjar få upp räcker för att komma i närheten av att motsvara det byggande som behövs för nå plus minus noll i förhållande till hur många fler vi blir.

Jag tittade på antalet 19–24-åringar. Mellan 2006 och 2012 ökar de med 120 000. De bostäder som byggs nu, alltså hyresrätter som är det som de kan efterfråga, motsvarar inte ens 80 procent av dem som fanns 2006.

I 75 procent av landets kommuner råder det alltså bostadsbrist. Men det enda som statsministern nu kunde meddela var att man när det blir val om tre år ska kolla hur partier har röstat. Han sade också att vi ska vara nöjda med den lilla ökning som nu sker.

Jag vill därför upprepa frågan: Ser inte statsministern behov av nya konkreta insatser för att de unga ska kunna få en bostad som de har råd med?

Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är en ganska kraftig ökning som till och med leder till diskussioner om kapacitetsbrist i byggsektorn. Det måste vi nog vara lite vaksamma på. Finns det ett sätt att hitta problem i form av tillgångsbubblor och olika finansiella bubblor är de ofta kopplade till att det har blivit överhettning i byggsektorn. Därför ska vi ta våra ansträngningar att nu bygga ut arbetsutbudet på allvar så att den ökade efterfrågan och produktion som nu kommer på plats verkligen kan motsvaras av att vi får fram produktionsmöjligheter. Det tycker jag inte ska förringas.

Jag vill ändå hänga fast vid att det inte bara handlar om tre år. Det framställs en bild – jag vill inte anklaga Socialdemokraterna för det – av att alla partier i denna riksdag och i fullmäktigeförsamlingar inte har någon annan idé än att bygga nya bostäder för unga människor. Då menar jag att man inte har varit i närheten av kommunalpolitiken. Det är inte så det ser ut. Titta hur det ser ut runt omkring. Snarare profilerar man ofta på att inte bygga, att öka grönområdena, att säga nej till byggprojekt och att minska omfattningen på dem. Det är sanningen. Det kanske inte alltid är det när det gäller Moderaterna och Socialdemokraterna, men det finns fler partier i politiken.

Anf. 39 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! I dag kan man läsa i bladet om kulturministerns tal från ett branschseminarium om framtidens tv. Budskapet är entydigt: Trots goda vinster från privata aktörer talar hon i fråga efter fråga om att begränsa möjligheterna för public service. Sponsringen ska bort, avgiftssystemet är ett problem, och public service får tydligen för mycket pengar via de frivilliga licensavgifterna. Men också innehållet bör ses över genom att uppdraget ska begränsas och snävas in till det som public service ensamt kan bedriva.

Jag vill därför ställa följande fråga till statsministern: Är det regeringens gemensamma åsikt att det går lite för bra för public service och att man därför bör göra vad man kan för att vingklippa SVT och Sveriges Radio?

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Nu läser Peter Eriksson in en hel del tolkningar som jag inte tror att kulturministern skulle hålla med om. Det som jag har uppfattat att Lena Adelsohn Liljeroth har fört en diskussion kring är snarare en renodling av public service-begreppet i en tid då public service ofta förknippas med alternativa intäkter i form av förtäckt sponsring. Jag noterar att det pratas mycket om produktplacering i förhållande till olika serier. Det blir helt enkelt så att man gör sig beroende av olika intressenters ersättningar och inte, som det framställs i reklam av olika slag, bara baserar verksamheten på licensbetalningar.

I detta blandade landskap har Lena Adelsohn Liljeroth ställt sig frågan: Skapar inte det ändå en typ av beroende som vi inte förknippar med public service-begreppet? Om Miljöpartiet tycker att det är helt oproblematiskt är det naturligtvis er sak, men jag tycker att det är fullt rimligt att Lena Adelsohn Liljeroth har väckt dess frågor. Det är tänkt inför ett nytt public service-avtal, och det är vi inte färdiga med än.

Anf. 41 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Det var bara en av tre saker som jag tog upp. Jag tog också upp avgiftssystemet. Kulturministern är tydligen oroad över att det går för mycket pengar till public service och att innehållet bör begränsas och ramarna bli betydligt snävare. Det är två frågor som kanske är ännu större och viktigare. Är det en linje från regeringen och statsministern att det är oroande att det är så många som betalar in till avgiftssystemet så att SVT och de övriga bolagen får för mycket pengar och att de kan konkurrera väl om tittarsiffror och så vidare?

Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det finns som sagt inte en färdigformulerad regeringsposition inför kommande avtalsperiod. Låt mig då i de andra delarna också påpeka att grunden för public service – icke-kommersiell tv och radio – naturligtvis är att vi i detta ser ett utbud som vi inte tror att någon annan kan stå för. Det brukar de själva uttrycka som att man även på det som kallas prime time – kl. 20–21 på kvällarna – kan få se fördjupande

kulturinslag eller historiska betraktelser som kanske inte alltid naturligt finns i kommersiell tv, även om det finns exempel även där på motsvarande.

Det är klart att om framför allt SVT upplever att man mer ska inrikta sig på att nå en ung publik och mest tänka på hur många som tittar på programmen blir det även här en diskussion om vad som egentligen blir kärnan i public service-uppdraget.

Regeringen har inte en färdig uppfattning. Men det är fullt tillåtet för kulturministern, liksom för många andra, att föra en gränsdragningsdiskussion om dessa frågor. Det tror jag bara ska välkomnas.

Mångkulturalismen

Anf. 43 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! I länder som Italien, Holland, Österrike, Finland och Danmark har man länge talat om mångkulturalismens misslyckande och massinvandringens negativa konsekvenser. De senaste veckorna har vi kunnat se hur även de borgerliga ledarna för Europas giganter Frankrike, Tyskland och Storbritannien en efter en har deklarerat att mångkulturalismen har varit ett misslyckande och att en omprövning av den hittillsvarande politiken på området är nödvändig. I Sverige har ni gjort tvärtom. Ni har skrivit in mångkulturalismen i grundlagen.

Jag har hittills inte hört statsministern kommentera denna revolutionerande omvälvning av den europeiska politiken. Jag skulle därför vilja veta vilka slutsatser statsministern drar av att Sverige står alltmer ensamt och isolerat i dessa frågor och om han är beredd att lyssna till sina europeiska kollegers nyvunna insikter om mångkulturalismens negativa inverkan på samhället.

Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Sverigedemokraterna hämtar nästan alltid stöd för sitt sätt att ställa frågor från en sorts vi-och-de-perspektiv. Det finns vi, som förmodligen är dem som är födda här i Sverige, och de, som är dem som är utanför.

För mig är det inte så världen ser ut. För mig utgör Sverige och svenskarna dem som här bor – både dem som är födda här och dem som har kommit hit senare i livet. Jag aktar mig för att göra den här typen av gränsdragningar. Sverige är redan multietniskt och mångkulturellt. Här finns alla världsreligioner företrädade. Det skapar i grunden, tycker jag, ett spännande samhälle – ett samhälle där vi lär oss tolerans inför olikheter, vilket jag tror är grunden för att förstå essensen för vad som är mänskliga fri- och rättigheter.

Låt mig samtidigt säga att det här ibland skapar spänningar. Det gäller inte minst detta att komma från ett annat sammanhang, ett annat land och en annan kultur och sedan finna sig till rätta i en ny kultur. För mig måste det mötas med integrationsarbete och med en arbetslinje så att man kommer in i arbete med att lära sig språket. Men det är mer att hjälpa människor att komma på plats. Där skiljer jag mig kanske från Sverigedemokraterna, som mer verkar vilja stänga dörren.

Anf. 45 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret, men jag kan tyvärr inte säga att jag är nöjd med det.

Statsministern har länge marknadsfört sig själv som en lyssnande politiker. Men det framgår allt tydligare att han inte är beredd att lyssna till något eller någon som kan ifrågasätta den egna övertygelsen och den egna världsbilden.

Statsministern har inte varit beredd att lyssna på människorna i de segregerade områdena, vare sig infödda eller ditflyttade från andra länder, som lever mitt i det misslyckade mångkulturella samhället. Han har inte varit beredd att lyssna på oss sverigedemokrater och på våra väljare. Han är uppenbarligen inte heller beredd att lyssna på sina europeiska kolleger. Detta gör mig djupt oroad, inte bara för Sveriges framtid utan också för hur detta kommer att påverka relationerna med vår nära omvärld.

Jag undrar om statsministern nu kommer att bemöta sina europeiska kolleger på samma sätt som han har valt att bemöta svenska kritiker av mångkulturalismen, det vill säga med ensidiga fördömanden och vägran till dialog på ungefär det sätt som vi hörde i statsministerns förra inlägg.

Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag var i början av veckan på fritidsgården Guts i Angered utanför Göteborg. Jag satt där med 30 flickor med huvudsakligen invandrarbakgrund och lyssnade till deras beskrivning av Sverige – ett Sverige som på nätet i olika sammanhang domineras av allt fler sverigedemokrater som uttrycker rasistiska tillmälen och nedlåtande omdömen om dessa flickor. Trots att merparten av dem är födda i Sverige beskrivs de som att de inte hör hemma här.

Det är mycket tydligt varifrån dessa röster kommer. Jag är absolut beredd att lyssna på dem och att vid varje tillfälle markera att jag tänker göra vad jag kan för att stå upp mot detta sätt att dela upp människor i ett sådant vi-och-de-tänkande som vi nu får exempel på.

Jag är beredd att göra förändringar så att arbetslinjen fungerar så att folk som har kommit från andra länder kan få jobb. Jag är beredd att göra ytterligare ansträngningar så att de bättre lär sig det svenska språket. Men jag tror i grunden på mänsklig rörelse. Jag tror i grunden på frihet och på öppna gränser. Och jag tror i grunden att Sverige blir ett bättre samhälle av att man kan få komma hit från andra länder under dessa ordnade former. Jag noterar att jag där skiljer mig mycket från Sverigedemokraterna. (Applåder)

I detta anförande instämde Annika Qarlssoon (C).

Hyresrätten

Anf. 47 LARS OHLY (V):

Herr talman! Bostadsbristen är skriande i många kommuner i Sverige. Ungefär 120 kommuner har bostadsbrist. Det som byggs är i första hand bostadsrätter och villor, och i ganska liten utsträckning hyresrätter. Det är framför allt hyresrätter som saknas, framför allt hyresrätter med någorlunda billiga hyror som vanligt folk kan efterfråga.

Prot. 2010/11:61

17 februari

*Statsministerns
frågestund*

När jag såg statsministerns uttalande i Dagens Nyheter kan jag inte dölja att jag kände viss skadeglädje över att statsministern hade trampat i klaveret. Han påstod att hyresrätten inte hade någon framtid, till exempel i Stockholms innerstad. Statsministern tog sedan tillbaka detta uttalande genom att lägga ut ljudfiler som just bekräftade det som statsministern hade sagt enligt DN-intervjun, nämligen att hyresrätten som idé inte fungerar i Stockholms innerstad. Så sade statsministern.

Jag är en ganska sjyst kille, så jag tänkte att jag ska ge statsministern chansen att förklara: Vad var det egentligen statsministern menade med uttalandet om att hyresrätten som idé inte fungerar i Stockholms innerstad? Du har en minut på dig – varsågod!

Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Här ser man att Lars Ohly är en hygglig prick, helt enkelt. Låt mig konstatera att hyresrätten fyller en viktig funktion på en fungerande bostadsmarknad. Den ger en möjlighet att inte ställa krav på kapitalinsats, och den lägger grund för rörlighet. Men för att fungera ska det handla om ett hyresboende under den tid som man behöver bostaden. Man ska sedan lämna den ifrån sig till bostadsförmedlingen eller till en fastighetsägare utan att anse att det finns ett särskilt värde förknippat med bostaden, som man sedan ska kunna få ut. Menar Lars Ohly att han aldrig har hört talas om att det finns värden förknippade med hur hyresrätter behandlas i Stockholms innerstad?

Det var snarare som vän av hyresrätten som jag ifrågasatte att det verkligen fungerar som det ska. Jag tror att den behövs; jag är helt övertygad om att den behövs. Jag är glad att de regler som nu gäller från årsskiftet också öppnar upp för nyproduktion på ett sätt som nu gör att det återigen finns förutsättningar för att bygga hyresrätter.

Sedan tror jag i och för sig, givet vad Lars Ohly sade i början av sin fråga, att all form av nyproduktion skapar grund för ökad rörlighet och på det sättet kan lösgöra äldre delar av bostadsbeståndet som inte minst yngre ofta kan ha råd med.

Anf. 49 LARS OHLY (V):

Herr talman! Problemet med statsministerns resonemang är att vi ska backa för en typ av kriminell aktivitet som också jag är medveten om finns, nämligen handel med hyresrätter, som man inte har rätt att ta ut något värde för.

Med det till intäkt ska vi alltså förkasta hyresrätten som idé. Det är den mest behovsprövade och rättvisa boendeformen. Den kan fördelas efter kötid och behov till skillnad från de boendeformer som människor med tillräckligt starka ekonomiska resurser kan efterfråga. Om man översätter det till andra områden blir det helt omöjligt att stå för någon politik alls. Då ska vi alltid backa för kriminaliteten och säga att det är omöjligt att stå för en rättvis politik.

Men de allra flesta hyresgäster använder inte hyresrätten som en vara, statsministern. De håller inte på att spekulera. De håller inte på att sälja och köpa. Det finns de som gör det, men de allra flesta hyresgäster vill ha någonstans att bo på rimliga villkor. Därför är det vår uppgift att bygga mer.

Det ni gör är att se till att det byggs fel och att det inte byggs tillräckligt. Bostadsbristen är ett skriande socialt problem. Varför gör ni inte mer åt bostadsbristen?

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Liksom i tidigare svar vill jag ange att vi nu har en kraftigt ökande produktion av bostäder i Sverige, så till den milda grad att vi tidigt nu hör diskussioner om kapacitetsbrist när det gäller förutsättningar för att bygga. I stora delar av landet fungerar hyresrätten som den är tänkt att fungera. Det är min förhoppning att den ska kunna göra det i större utsträckning också i de mest attraktiva områdena. Det kanske allra tydligaste är Stockholms innerstad.

Ett dilemma är dock att innerstaden i Stockholm är geografiskt avgränsad och att det finns bred politisk enighet om att man inte ska bygga på höjden och inte heller förtäta i parkområden. Då blir det ibland för mig lite oklart var det ska byggas någonstans. Det är därför jag säger: Titta lite på hur politiker som står i talarstolen och berättar att ungdomar ska få lägenheter och boende betar sig rent lokalt när själva byggprojektet sedan kommer fram och ligger på fullmäktiges bord! Ni skulle bli förvånade över att få notera att de inte är lika mycket för att bygga bostäder som det ibland låter som när man hör dem i talarstolen i riksdagen.

Den svenska arbetsmarknaden

Anf. 51 MARTA OBMINSKA (M):

Herr talman! Sverige ser ut att ha klarat sig mycket bra genom finanskrisen. De offentliga finanserna är i ordning, och tillväxten är rekordhög. Det finns ändå en oro för att arbetslösheten biter sig fast.

Min fråga till statsministern är: Hur utvecklas svensk arbetsmarknad jämfört med den i övriga Europa? Och hur kan vi undvika att liksom tidigare hamna i en jobblös tillväxt?

Anf. 52 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! EU-kommissionen hade en rapportering om arbetslöshetsutvecklingen i EU:s 27 medlemsländer, där man konstaterade att vi nu är i en fas där Sverige tillsammans med Malta har den snabbast sjunkande arbetslösheten i hela EU. Vi fick också i dag på morgonen fram nya uppgifter om en kraftig sysselsättningsökning i Sverige.

Detta är i grunden mycket glädjande. Det är så mycket mer glädjande eftersom man också förutser kraftigt fortsatt ökad efterfrågan på arbetskraft. Givet att vi nu håller fast vid reformerna för att göra det mer lönsamt att arbeta och sänka trösklar in till arbetslivet kan vi förhoppningsvis hjälpa många människor på plats som har haft svårt att kunna få ett arbete. Ju fler som jobbar, desto bättre kommer det dessutom att påverka våra offentliga finanser, det vill säga förutsättningarna för att vi ska kunna se till att skola och sjukvård får de resurser som behövs.

Det här är en potentiellt glädjande utveckling. Det är åtminstone vad vi ser just nu när Sverige utmärker sig på ett sätt som vi inte har sett så här tidigt i återhämtningsfasen tidigare.

Anf. 53 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Det är en riktig vargavinter. Som statsministern säkert förstår tänker jag då på temperaturer ned mot -42,6 grader, som jag såg att det var någonstans. Då är det svårt att spara på elektriciteten.

Min fråga gäller kapaciteten hos den svenska elektriciteten. Vi har tre kraftslag, nämligen vindkraft, som är marginell men ett viktigt tillskott, vattenkraft och kärnkraft. I dessa dagar kan vi se att vi skulle behöva mer elektricitet. Det gäller inte minst när man tar emot de elräkningar som säkert sprider skräck i många hem i dagarna.

Anf. 54 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag tror att många håller med om att man får betala väldigt höga priser nu. En del av detta är en särskilt nätavgift. Jag vill påminna riksdagen om att det över hela landet just nu pågår en lång rad initiativ och påtryckningar för att säkra kapaciteten, det vill säga själva försörjningslinjerna. Inte sällan kommer det krav på att man ska gräva ned elledningar. Allt detta leder till högre kostnader.

En annan väldigt viktig faktor är att vi har en så kallad marginalprissättning där den sist producerade enheten elektricitet sätter priset för hela marknaden. När vi har väldigt stora behov handlar det om fossilbränsleframställd el. Det är mycket dyrt. I värsta fall talar vi om gasturbiner som producerar el.

Så fort vi kan bygga ut kapaciteten med hjälp av den alliansöverenskommelse som bygger på att vi ska använda vattenkraft, förnya och utveckla kärnkraften och bygga in det förnybara tredje benet är jag övertygad om att vi, med den ökade produktionen, kan se en bättre prisbild. Det är det absolut viktigaste att göra.

Kvinnors arbetsmarknad

Anf. 55 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Statsministern talade för en tid sedan om att fler kvinnor som arbetar deltid behöver arbeta heltid. När det gäller kvinnors arbetsmarknad kan vi konstatera att det finns ett antal strukturella problem som den enskilda kvinnan får betala högt för. Jag ska bara nämna två.

Det ena är den ofrivilliga deltiden. Många verksamheter är organiserade så att kvinnor jobbar delade turer eller obekvämt arbetstid och inte har några möjligheter att jobba heltid.

I Långtidsutredningen finns det underlag som visar att kvinnors utbildning inte lönar sig.

Detta är viktigt för att vi ska få det här att fungera, för att kvinnor ska kunna jobba mer heltid eller gå upp i tid och framför allt för att de ska kunna leva på sin lön.

Min fråga är om statsministern är beredd att agera på något sätt för att motverka dessa strukturella problem som finns, speciellt för kvinnor, på arbetsmarknaden.

Anf. 56 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Apropos DN-rubriker var det precis före jul som det skrevs att jag ville att kvinnor skulle arbeta mer. En del hörde av sig och undrade om jag hade blivit helt galen, för de ansåg att de redan jobbade så mycket.

Sett till hela den kvinnliga populationen kan man konstatera att Sverige har nästan lika hög förvärvsfrekvens för kvinnor som för män. Den ligger lite bakom. Den stora skillnaden är att en så hög andel kvinnor deltidsarbetar. Detta är en arbetskraftspotential och tillväxtpotential som Sverige måste ta bättre vara på. Morötterna för arbete måste bli tydligare för kvinnor. Det påverkar deras livslön. Det påverkar deras möjligheter att stå på egna ben ekonomiskt om relationer och förhållanden inte går som de har tänkt sig.

Jag tror att det är väldigt viktigt att offentliga arbetsgivare planerar verksamheten på ett sådant sätt att de kan erbjuda heltider. Det är en väldigt central del.

De drivkrafter som inte minst alliansregeringen har tagit fram är en tydlig i den riktningen att kvinnor också ska märka att det lönar sig bättre att arbeta och det blir bättre förhållanden för dem. Det har vi arbetat för att få på plats tillsammans med en lång rad jämställdhetsreformer.

Familj och lönearbete

Anf. 57 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Också jag vill tala om den intervju som var i DN dagen före julafton och som handlade om livspusslet med familj och arbete, kvinnors val i livet. Jag citerar: ”Kvinnor har trott att man måste stå och slita och baka bullar och tvätta och hålla ordning på alla matsäckar och inte glömma en enda träning.”

Sedan förklarar statsministern att han vill erbjuda vägen bort från detta. Kvinnor ska lönearbeta mer. Alltför många kvinnor arbetar deltid, som statsministern sade alldeles nyss.

Jag och många med mig blev förvånade över statsministern statsfiansiella synpunkter på kvinnors val. Utgör inte kvinnors och familjers självbestämmande ett egenvärde för statsministern? Är det inte okej för en kvinna eller en man att sätta barnen eller familjen främst även om det skulle innebära att man under en tid går ned i arbetstid och arbetar deltid i stället för heltid?

Anf. 58 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! I Kvinnomaktsutredningen och i andra sammanhang har det visat sig att detta självbestämmande fördelar sig på det sättet att män jobbar mer och kvinnor tar större ansvar för det oavlönade hemarbetet. Jag menar att det får den konsekvensen att kvinnor får sämre pensionsutveckling och sämre möjligheter att ekonomiskt stå på egna ben när relationer spricker, vilket inte är en realitet för alla men för väldigt många i Sverige.

Därför tycker jag fortsatt att det är en viktig grund för vår tillväxtstrategi och vår politik att göra det mer lönande och mer intressant för kvinnor att gå upp i arbetstid. Det innebär rimligen en omfördelning av ansvaret hemma och att män måste hjälpa till med mer av matsäckar, läx-

Prot. 2010/11:61

17 februari

*Statsministerns
frågestund*

läsning, bullbak och allt vad det nu kan tänkas vara därför att så ser livet ut. Man måste få det oavlönade att hänga ihop med det avlönade.

Jag ska gärna ge människor ett utrymme att fatta egna beslut, men det är fortsatt så att det är alldeles för könsuppdelat för att vi inte ska reagera och skapa tydligare morötter för att öka den kvinnliga förvärvsfrekvensen.

IT och demokratisträvanden

Anf. 59 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M):

Herr talman! Nätets frihet bereder vägen för människors frihet, sade Carl Bildt i går när han presenterade den utrikespolitiska deklarationen.

Under några veckor kunde vi följa kampen för frihet och demokrati i Egypten via tv- och datorskärmar. Sociala medier som Facebook, Twitter och Youtube gjorde det möjligt för oss, för medier och för folket i Egypten att följa händelserna, och de har även spelat en viktig roll i planeringen av demonstrationer. I ett försök att förhindra detta spärrades stora delar av Egyptens Internet.

Tillgången till information och möjligheten att kommunicera elektroniskt har fått en större roll för demokratin nu när kampen mot förtryck har flyttat ut på nätet.

Vad kan Sverige göra för att IT kan användas i strävan efter att stärka frihet och demokrati i utvecklingsländerna? Vilka åtgärder avser statsministern att vidta för att främja yttrandefrihet och ett öppet och fritt Internet?

Anf. 60 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Låt oss konstatera att vi ser en öppning i egentligen hela arabvärlden och i många länder med diktatur och förtryck som kommer via sociala medier och via Internets påverkan. Vi ser också att diktaturer inte bara vill ha ordning på vad tidningar skriver utan också väldigt ofta använder tekniken att försöka stänga ned och styra Internetanvändningen. Därför är detta en mycket viktig faktor för att öppna vår värld och inte minst för att en ung generation ska kunna framföra sina rättmätiga krav på förändring.

Som nämndes togs det upp i utrikesdeklarationen. Jag såg också att Gunilla Carlsson har presenterat att vi genom våra utvecklingsinsatser också jobbar särskilt inriktat mot att ge resurser för att möjliggöra användning av Internet som en del i demokratibygget. Det är modernt, riktigt och rätt och ett sätt att möta det som Eliza Roszkowska Öberg frågar efter. Det är hoppingivande att ett fritt Internet och sociala medier ger den här möjligheten att bända upp diktaturer världen över.

Hyresrätten i Stockholm

Anf. 61 ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Det är många som bor eller har bott i hyresrätt i Stockholm. De har följt statsministerns uttalanden om hyresrätten i innerstaden med ganska stort intresse.

Moderaterna i Stockholm är det parti som har sålt ut flest hyresrätter i Stockholms innerstad. Tidigare förbjöd man också de kommunala allmännyttiga bolagen att bygga hyresrätter under en tid. Det förbudet försvann som tur var när lågkonjunkturen kom med en ökad efterfrågan på hyresrätter eftersom allt fler människor hade svårt att efterfråga bostadsrätter.

Hyresrätten har en väldigt viktig roll, särskilt i Stockholms innerstad. Miljöpartiet arbetar mycket för att vi ska kunna planera för att bygga både bostadsrätter och hyresrätter i Stockholm.

Jag undrar på vilket sätt statsministern menar att de problem som han identifierat och också uttalat sig om i intervjuerna om hyresrätter i innerstaden ska lösas. Är det genom att sälja hyresrätterna och helt enkelt göra innerstaden till ett getto med bostadsrätter?

Anf. 62 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag tycker inte att en hög koncentration av bostadsrätter automatiskt kan beskrivas som ett getto. Det har funnits en efterfrågan bland folk att i större utsträckning kunna äga sin bostad genom den tidigare ombildningspolitiken. Den har byggt på ett aktivt initiativ från personer som tidigare bott i hyresrätt; de har velat se den omvandlingen.

Vad jag förstår är den ombildningspolitiken sedan en tid stoppad just för att säkerställa att det ska kunna finnas hyresrätter och även kunna ske en nyproduktion, detta inom ramen för den trepartsöverenskommelse som också syns i den lagstiftning som trätt i kraft från årsskiftet.

Jag har ett par mycket viktiga motfrågor till Miljöpartiet. Kan Miljöpartiet lova att vara ett aktivt stöd i stadshus och andra fullmäktigeförsamlingar genom att stödja nyproduktion av bostäder? Lovar ni att rösta ja och redovisa att ni faktiskt stöder viljan till nyproduktion? I så fall har det skett något viktigt i svensk politik.

Anf. 63 ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Jag har suttit i Stockholms stadshus i många år och följt många bostadsplaner. Även om det inte är känt för den här församlingen är alla partier överens om 80–90 procent av bostadsplanerna i Stockholm. De största byggena av hyresrätter sker just nu i bland annat nordvästra Kungsholmen, Liljeholmskajen och Hammarby Sjöstad. Om dessa områden är alla partier överens. Miljöpartiet har varit en aktiv part i att eftersträva att vi ska få dessa bra bostadsområden på plats.

Det finns ett antal projekt som man har olika åsikter om; Moderaterna och Alliansen drar fram projekt i parkområden och värdefulla friluftsområden och privatiserar därmed en allmännyttig park eller en naturmiljö.

Miljöpartiet är alltså med och jobbar för hyresrätter och för ett ökat bostadsbyggande i Stockholm. Oftast har vi ett gott samarbete även med Moderaterna.

Anf. 64 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag tror att det är en korrekt beskrivning. Antingen är alla överens eller också är Miljöpartiet inte med. Det är ungefär så det ser ut.

Om man ska bygga bostäder måste man säga ja när planärendena kommer upp. Problemet i framför allt Stockholms innerstad och i andra

Prot. 2010/11:61

17 februari

*Statsministerns
frågestund*

tätbebyggda områden är att det enda som ofta finns kvar är att antingen gå upp i höjd eller att förtäta, vilket många gånger utmanar befintliga grönområden. Det kanske är bra att vi då och då erkänner att det ser ut så. Ibland låter det som att den enda idé politikerna har är att bygga nytt, men det är inte sanningen. Det är inte så det låter i fullmäktigeförsamlingarna runt om i Sverige.

Sedan är det viktigt, när det ändå byggs och nu ser vi ett ökat byggande, att det görs med respekt för det behov som finns av olika upplåtelseformer, inte minst hyresrätt. Den är oerhört central för att få en fungerande, rörlig arbetsmarknad och inträde. Det gäller särskilt för unga människor. Det jag dryftade mig till att påpeka var att den naturligtvis då också måste fungera som just en hyresrätt, annars får man inte en ingång. I annat fall är det bara i teorin som det finns något som heter hyresrätt. Den måste också finnas i praktiken.

Livsmedelsproduktionen i Sverige

Anf. 65 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Sveriges livsmedelsproduktion minskar kraftigt. Importen står snart för över hälften av den svenska konsumtionen. Grisproduktionen, i topp i världen, flyttar till andra länder. Oppositionen vill lösa detta genom att höja skatter och återinföra den världsunika handelsgödselskatten, trots att priset på handelsgödsel fördubblats under det senaste decenniet.

Vid den offentliga upphandlingen av mat väljer kommuner, landsting och myndigheter att i stor utsträckning köpa in livsmedel från leverantörer vilka fött upp djuren med en betydligt sämre djuromsorg än den standard som vi normalt talar om i Sverige. Sverige har glädjande nog i Europeiska unionen stött förslag om ursprungsmärkning av kött.

Hur ser statsministern på den minskade livsmedelsproduktionen i Sverige och hur viktigt är det att offentlig upphandling av mat sker med höga djurskyddskrav?

Anf. 66 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det kortsiktiga problemet vi nu ser är att stora marknader har stängt importen från Europa, också från Sverige. Kortsiktigt leder det till att vi just nu har en oerhörd överproduktion i Europa. Det i sin tur leder bland annat till sänkta priser och ett tryck på grisbönder i Sverige. Det sker i en omfattning som innebär att många ger upp eftersom det är svårt att ekonomiskt klara konkurrensläget. Förhoppningsvis ska vi komma bort från det och få mer öppna gränser vad gäller detta.

Jag tycker absolut att kvalitetskraven är helt centrala. Jag har vid många tillfällen erkänt att jag är en stor älskare av falukorv. Till slut är det du själv som står där i livsmedelsbutiken och gör ditt val. Det framgår ganska tydligt när det flaggas svenskt eller att det kommer från något annat håll. Om vi vill ha lite högre krav ska vi samtidigt vara klara över att det kan få konsekvenser på prislappen. Genom vårt aktiva konsumentval kan vi styra detta. Jag är beredd att ta min del av ansvaret.

Anf. 67 MAGDALENA ANDERSSON (M):

Herr talman! Vårdförbundet presenterade för ett tag sedan en rapport som visar att en grundutbildad sjuksköterska som valde att vidareutbilda sig nästan lika gärna kunde glömma det. En vidareutbildning på ett år innebär att den sjuksköterskan har 26 år att ta igen vad gäller inkomstbortfallet.

Om man har uppfattningen att vi driver arbetslinjen, att utbildning ska löna sig och att vi dessutom ska satsa på yrken som är viktiga i välfärden är detta bekymmersamt. Nu är det inte en statlig angelägenhet, för regering och riksdag, men jag vill ändå gärna höra statsministern syn på om utbildning ska löna sig även för specialistutbildade sjuksköterskor.

Anf. 68 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag läste i senaste numret av Vårdförbundets tidning en intervju med en IVA-sjuksköterska som beskriver hur hon skaffat sig en fördjupad specialistutbildning på tre år och har nära nog samma löneläge som en sjuksköterska som inte har den typen av fördjupning. Det nämndes en lön på 27 000 i månaden trots en mycket lång utbildning.

Till alla som säger att utbildning ska löna sig och talar om värnsskatter och sådant vill jag säga att det är en annan värld. Det här är inkomstnivåer där vi inte ens betalar statlig inkomstskatt, och vi talar om breda grupper av långtidsutbildade kvinnor. Vi kunde också ha nämnt lärare.

Fackliga företrädare måste ställa sig frågan: Vad prioritera? I detta land där det nästan alltid bara ropas på låglönesatsning blir det till slut så hoppressat att det ger väldigt lite tillbaka, till exempel om man som sjuksköterska vill specialistutbilda sig.

Jag försvarar den inriktning som alliansregeringen har valt, att jobbskatteavdrag ska riktas till breda grupper, som även består av välutbildade kvinnor, så att de kan känna en kraftig förbättring i den egna ekonomin. Med de jobbskatteavdrag som regeringen hittills har genomfört, och vi vill genomföra fler, handlar det för dessa specialistutbildade sjuksköterskor om 1 600–1 700 kronor mer i månaden.

Det är ett sätt att visa värdet av utbildning, värdet av det arbete de utför, och sedan måste resten komma från deras fackliga företrädare.

Etablering i glesbygden

Anf. 69 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Herr talman! Vi talar i Sveriges riksdag mycket om att bo i Stockholm. Jag representerar en helt annan landsdel, Dalarna, och vill naturligtvis att vi ska ha en levande landsbygd. Många ska ha möjlighet att etablera sig i områden som Sälenfjällen, där vi bland annat har en mycket aktiv etablering och utbyggnad av skidindustrin.

Vi vet hur infrastrukturen ser ut när det gäller till och från Stockholm – den är alldeles utmärkt – men så fort vi kommer utanför de gängse transportsträckorna är varken vägar eller järnvägar särskilt väl utbyggda, bland annat till mitt hemlän Dalarna.

*Statsministerns
frågestund*

Jag skulle vilja fråga statsministern hur han ser på att hela Sverige ska leva. Vad gör Sveriges regering för att göra det lättare för etableringar i en glesbygd som Dalarna? Hur ser det ut med nya etableringar när det till exempel gäller att få utländska invånare att flytta till Dalarna?

Anf. 70 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det var många viktiga frågor på en gång. Ingen har nog påstått att alla ska bo i Stockholm, utan vi tycker att man ska ha bra förutsättningar för boende i hela landet.

Låt mig konstatera att vi har sett en tydlig förändring både vad gäller mer inhemsk turism och att Sverige som turistland attraherar fler turister från andra länder. Inte minst har vi sett det på våra skidorter. Jag såg häromdagen att en turistchef meddelade att det snart inte fanns några platser kvar för att turista i de svenska fjällen. Det ger naturligtvis jobb-möjligheter. Jag har också noterat att flera kommuner är aktiva med att runt om i Europa locka folk till att flytta till kommuner som har haft en avfolkningsproblematik.

Till detta kommer vår mycket stora satsning på infrastrukturen – nära 500 miljarder från nu och fram till 2021. Den syftar till att skapa en bättre fungerande infrastruktur i landet.

Vår arbetslinje, vårt sätt att skapa förutsättningar för jobb och växande företag samt entreprenörskap gäller naturligtvis hela Sverige. Det tycker jag att vi har visat i det vi har genomfört.

Regeringens internationella klimatarbete

Anf. 71 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Miljö- och klimatfrågan är vår överlevnadsfråga. Alldeles nyss avslutades den stora globala miljö- eller klimatkonferensen i Cancún med vissa framsteg, vilket var oerhört glädjande. På vilka sätt är statsministern beredd att driva på för att nästa globala klimatmöte, som blir i Sydafrika, ska bli det riktigt stora genombrottet för klimatfrågorna då världens länder skriver under ett klimatavtal? På vilka sätt är statsministern beredd att driva på för att också vårt ordförandeskap i Arktiska rådet ska bli en framgångssaga?

Anf. 72 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Cancúnmötet var en framgång ity att Köpenhamnsöverenskommelsen, den särskilda Copenhagen accord som det kallas, togs in och blev en del av FN-processen. Det är betydelsefullt, för det är ett fortsatt försök från världen att nå en global överenskommelse som innehåller alla länder.

Det som fortfarande brister är att det är otillräckliga åtaganden från de största ekonomierna och från de mest snabbväxande ekonomierna för att trovärdiggöra det särskilda tvågradersmål som har varit utgångspunkten. Där är inte EU syndaren, och framför allt inte Sverige, utan det är i realiteten länder som fortsatt tror att man kan ha tillväxt utan hållbarhetstänkande kopplat till sig. Sverige ska vara en drivande röst som är aktiv för att försöka få nya framsteg i Sydafrika.

Jag ska samtidigt ärligt säga att med tanke på den amerikanska politiken och en del av det som vi fortsatt hör från Kina är vi ännu inte i full förhoppning om att det kommer att vara möjligt. Sverige kommer dock mycket tydligt tillsammans med europeiska ledare att vara pådrivande i den här processen.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Statsministerns
frågestund*

Arbetsmarknadspolitiken

Anf. 73 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Förra veckan besökte jag ett fas 3-företag som hade ganska många fas 3:are, det vill säga personer som hade varit långtidsarbetslösa. Många av personerna hade, som de själva beskrev, en ganska meningslös tillvaro. De nekades att utbilda sig, eftersom lagen ser ut som den gör.

Vi har tidigare hört hur statsministern påtalat vikten av att utbilda sig. Men nu när vi ser hur långtidsarbetslösa nekas att utbilda sig, oavsett om man gör det på tiden man är hos fas 3-företaget eller på sin fritid, blir frågan: Vad är vitsen med dagens arbetsmarknadspolitik? Är det att ha människor inlåsta i en fas 3-verksamhet som inte leder någonstans och därmed dölja dem i den öppna arbetslösheten? Syftet kan i alla fall inte vara att de ska förkovra sig och därmed också komma närmare arbetsmarknaden. Varför försvarar statsministern denna meningslösa arbetsmarknadspolitik?

Anf. 74 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Som själva begreppet antyder finns det flera faser. Idén är att man, beroende på hur länge man varit arbetslös, ska möta olika typer av insatser som är individuellt anpassade. Ibland handlar det om att vara mycket sökaktiv. Ibland handlar det om olika former av kompletterande utbildningsinsatser. I faser där man har varit mycket långvarigt utanför arbetsmarknaden kan det handla om att bara komma i aktivering, att komma i kontakt med arbetslivet och på det sättet öka möjligheterna att bli anställningsbar.

Det är det som denna politik återspeglar. Det är lite oklart för mig vad alternativet skulle vara om man inte bejakar utgångspunkten att arbetsmarknadspolitiken måste vara individualiserad och anpassad till hur långvarig arbetslösheten har varit. Vi har noterat att det finns exempel där man genom detta faktiskt kommer ut i arbete, även om just den grupp som har varit allra längst arbetslös också är den som är svårast att finna utrymme för på arbetsmarknaden.

Utökade avdragsmöjligheter

Anf. 75 METIN ATASEVEN (M):

Herr talman! RUT- och ROT-avdragen har skapat många nya jobb och stimulerat arbetsmarknaden. De har gjort svarta jobb till vita. Har vi några nya områden som vi kan stimulera? Skulle statsministern kunna tänka sig att man kan ge något slags avdrag till exempel till lokala bilverkstäder?

Anf. 76 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vi delar i mycket den beskrivningen. RUT och ROT har gjort delvis svarta marknader vita. I RUT-avdragets fall har det dessutom många gånger öppnat arbetsmarknaden för personer som långvarigt har stått utanför arbetsmarknaden. De kommer in och får pensionsgrundande inkomster med möjlighet att få ersättning vid sjukskrivning och liknande, vilket man är förvägrad om man jobbar på en svart arbetsmarknad. Vi tittar också på möjligheterna att i vårt valmanifest jobba vidare med bland annat momssänkningar inom restaurangbranschen, som är ett sätt att ytterligare försöka sänka tröskeln som vi hoppas ska kunna ge fler jobb.

Själva avgränsningen för hur avdragsmöjligheten ska se ut är någonting man kan diskutera. Men det viktiga för oss har varit att drivkraften ska vara att tillsammans med andra jobbskapande åtgärder säkerställa att det som har varit svart blir vitt och att det som man ibland helt och hållet har gjort själv också kan utföras professionellt av andra. Då blir jobben fler, och då blir också livsbalansen för många fler bättre.

Anf. 77 TALMANNEN:

Därmed var frågestunden med statsministern avslutad för i dag. Vi tackar statsministern och deltagande ledamöter.

Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige

9 § Aktuell debatt: Barnfattigdom i Sverige

Anf. 78 LARS OHLY (V):

Herr talman! Jag skulle vilja inleda dagens debatt med att läsa en dikt som är skriven av psykiatern, vänsterpolitikern, tidigare ministern, musikern, författaren och poeten Claes Andersson. Den heter *Mörkrets klarhet*.

Som statsminister anser jag att vi inte skall prata så mycket om dem
som är fattiga
Vi skall koncentrera oss på dem som har det bra och inte lider någon
nöd
Inte vill de fattiga heller hela tiden bli påmindas om sin fattigdom
Fattigdomen är trist, grå och oestetisk
Många fattiga har också förlorat tron på en förändring
Att rösta förändrar ingenting, tror de
Om man ändå röstar kan man lika väl rösta på dem som har det bra
Om man inte har något arbete hör man väl inte längre till arbetarklas-
sen
Och numera är det vi rika som representerar arbetarklassen
Vi rika representerar hela folket
Varför då orda så mycket om dem som är fattiga och mår illa
Om alla röstar på oss som har det bra leder det nog till att vi alla en
dag får det bättre
Vi måste tro för utan tron på en bättre framtid blir det kaos och en
rödgrön sörja
Inte ens de fattiga vill ha något sådant

Så långt Claes Andersson. Jag hoppas att dagens debatt ska visa att vi inte bara talar om fattigdomen, att vi inte bara lyfter fram den i ljuset, utan att vi faktiskt också ser det politiska ansvaret för att bekämpa fattigdomen bland barn.

Anf. 79 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för möjligheten att delta i denna viktiga debatt om barnfattigdom.

Ett barn har enligt barnkonventionen rätt till en trygg uppväxt. Då behövs vuxna som kan ge barnet kärlek och omsorg. Då behövs en bostad, ett hem. Då behövs också ekonomiska förutsättningar för att få mat på bordet och kläder på kroppen.

Vad borde då en debatt om barnfattigdom handla om? Om definitioner och statistik? Tyvärr blir det ibland sifferexercis där vi blandar relativa och absoluta mått. Statistiken är inte ett självändamål.

Jag menar att debatten bör handla mer om orsakerna till barnfattigdom, eftersom den analysen måste göras för att hitta lösningarna. Debatten bör framför allt handla om just lösningarna på problemet. Det är min förhoppning att deltagarna här i dag är beredda att leverera sina förslag till lösningar. Dem vill jag lyssna på. Till det kommer jag också att använda merparten av min talartid.

Men först vill jag ändå säga några ord om statistik. År 2007 hade vi det lägsta antalet barn som levde i hushåll med ekonomiskt bistånd på decennier. Även 2008, under den djupaste ekonomiska kris som vi skådat sedan 1930-talet, var antalet hushåll med försörjningsstöd bara hälften av vad det var 1996. Det är ett gott resultat efter en djup ekonomisk kris. Dess värre har inte alla länder i Europa kommit så väl ut.

Icke desto mindre är det viktigt att fokusera på dem som lever i ekonomisk utsatthet. Orsakerna till att barn gör det är flera. De flesta av dessa bor i familjer där föräldrarna är arbetslösa. Flera av dessa barns föräldrar är också ensamförsörjare. En hel del av dessa barn har föräldrar med invandrabakgrund. I många fall finns det sociala problem kopplade till familjesituationen, som missbruk eller psykisk sjukdom.

Men vi vet också att hälften av alla lämnar försörjningsstödet efter kortare tid än ett år. Vårt allra största fokus måste därför läggas på de 2,3 procent av barnen som 2009 hade en långvarigt ekonomiskt utsatt situation.

Herr talman! Låt oss då tala om åtgärderna, om lösningarna. Vi är en regering som bekämpar fattigdom. Vi ser allvarigt på långvarig ekonomisk utsatthet och gör allt vi kan för att bekämpa den. Vi vet också att den enskilt viktigaste faktorn för förändring är att få ett arbete. Då behövs goda förutsättningar för ett expansivt näringsliv och särskilda stödinsatser för dem som varit länge utanför arbetsmarknaden. Jobbcoacher, instegsjobb och nystartsjobb är viktiga åtgärder. Jobbskatteavdraget har medfört att fler har arbete. Glädjande nog är Sverige ett av två länder i hela EU där arbetslösheten nu sjunker allra snabbast.

Utbildning är en annan nyckelfaktor. Med fullföljd skolgång och ett fullständigt betyg får man en biljett in på arbetsmarknaden. Det gäller både föräldrar och barn. Alla satsningar på skolan som regeringen nu gör borgar för att fler elever kan få en lyckad och avslutad skolgång.

Prot. 2010/11:61

17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

Upprustningen av psykiatrien som vi har påbörjat är också en del av lösningen. Missbruksvårdsutredningen, som snart är avslutad, ska bidra med lösningar för en bättre missbrukarvård. Allt detta har betydelse.

Låt mig avslutningsvis också nämna hur viktig den ekonomiska familjepolitiken är. Utan den skulle vart fjärde hushåll med barn ha låg ekonomisk standard. Den faktiska siffran är 15 procent – alltför många.

Särskilt viktigt är stödet för ensamstående. Därför har regeringen höjt flerbarnstillägget från den 1 juli 2010. Därför planerar vi en höjning av bostadsbidraget från 2012. Har man tre barn kommer det att ge 600 kronor mer i månaden.

Herr talman! Till alla barn som längtar efter ett bättre barnliv i ekonomiskt avseende vill jag i dag säga: Vi gör allt för att dina föräldrar ska kunna få ett jobb. Vi gör allt för att dina föräldrar ska kunna få missbrukarvård. Vi gör allt för att du ska få en bra utbildning. Vi vill göra allt för att bekämpa fattigdom.

I detta anförande instämde Andreas Carlson (KD).

Anf. 80 LARS OHLY (V):

Herr talman! Jag tycker att minister Maria Larsson hade ett ganska bra anslag: Nu ska vi se till orsakerna, och nu ska vi lyssna till förslagen. Men sedan fick vi en minister som i princip ansåg att allting som regeringen har gjort har varit bra. Låt mig då upplysa ministern om följande.

Under de tio åren från 1997 till 2007 minskade barnfattigdomen i Sverige. Nu ökar den igen. Det stämmer inte som Maria Larsson sade att vi efter den ekonomiska krisen 2008 har en låg andel fattiga barn. År 2008 var det första året av den ekonomiska krisen. Vi är ganska säkra på att fattigdomen bland barn har ökat både 2009 och 2010.

Hur ser då barnfattigdomen ut? Det är till exempel pojken som kommer tillbaka till skolan efter sommarlovet och ska skriva uppsats om sitt sommarlov. Då skriver han om hur han har varit i Kolmårdens Djurpark och till och med på Legoland i Danmark. Det är bara ett problem: Han ljuger. Han har varit hemma hela sommaren, men han skäms för att berättas för sina klasskamrater hur det är.

Det kan också vara som Tove skriver på bloggen Fattigsverige. Hon berättar så här om sin uppväxt i ett fattigt hem: Jag gick upp och åt frukost själv på morgonen, men jag visste att mamma var vaken och lyssnade. Vi hade brödet i frysen, och så tog vi upp det och tinade i mikron varje dag. För att brödet skulle räcka längre vred jag på reglaget till mikron, så att det plingade och mamma trodde att jag hade ätit. Så lämnade jag brödet till henne och gick till skolan utan att äta frukost. Så ser fattigdomen bland barn ut.

Det kan också vara som med flickan som sjukskrev sig från skolresan för att det kostade 100 kronor att följa med, och hennes mamma hade inte råd att betala. Hon sade: Det är ingen fara, mamma. Jag känner mig lite krasslig i dag. Jag stannar hemma. Så ser fattigdomen bland barn ut.

En vän till mig som är författare, Kristian Lundberg, har beskrivit hur det är att vara barn och fattig och hur den skuld och skam som grundläggs då följer en hela livet. Man kommer aldrig ur den. Det handlar om hur man som barn tar ansvar för sina föräldrar och försvarar dem och accepterar att leva med sämre kläder, sämre mat, inga restaurangbesök,

inga resor och inga biobesök och hur man hela tiden känner att man jämförs och kommer sämre ut. Så ser fattigdomen bland barn ut.

Vad behöver vi då, ministern? Tänk om ministern hade stått här och sagt: Nu ska vi göra en handlingsplan för att bekämpa fattigdomen bland barn! Tänk om ministern också hade haft några idéer om vad en sådan handlingsplan ska innehålla. Tänk om ministern hade funderat lite grann före debatten om vad det är som behöver göras.

Fattigdomen bland barn grundläggs nämligen genom fattigdom bland vuxna. Det är så fattigdomen bland barn ser ut. Det är föräldrar som inte har råd, och de föräldrarna är i väldigt stor utsträckning ensamstående, kvinnor och invandrade. När regeringen då sänker ersättningsnivåer i sjukförsäkringen, monterar ned arbetslöshetsersättningen och ser till att människor hamnar mellan stolarna och inte får hjälp från vare sig försäkringskassa eller arbetsförmedling är det barnen som drabbas i förlängningen.

Det börjar nästan bli komiskt med en regering som säger: Oj, blev det så här? Vi ville ju någonting annat!

Det handlar ju om effekter av er politik. Om man sänker skatten mest för de rika och samtidigt besträffar de sjuka och arbetslösa får man också en ökad barnfattigdom. Det borde även Maria Larsson inse.

En sådan handlingsplan behöver innefatta massor med åtgärder, till exempel

- fasta jobb med rätt till heltid, så att framför allt kvinnor och andra som hindras från att jobba heltid ska kunna få rätt till en heltidsinkomst
- att stärka socialförsäkringarna och att se till att människor inte bestraffas för att de är sjuka eller arbetslösa
- att höja underhållsstödet och bostadsbidraget – riktade insatser för just de grupper som har svårast för att klara av utgifterna i vardagen
- att se till att läxläsning sker i skolan med pedagogiskt stöd i stället för att hänvisas till hemmen, där många barn saknar dator och saknar föräldrar med kunskaper och möjlighet att hjälpa till
- att ha barnomsorg på obekväma tider
- att minska storleken på barngrupper i förskolan
- att låta barnen få äta sig mätta i skolan.

Jag har fått mejl från föräldrar som berättar att deras barn kommer hem från skolan och säger: Jag fick bara ta två fiskpinnar i skolan i dag, men det gör inget för jag får äta mig mätt hemma sedan. Men det finns barn som kanske äter sitt enda lagade mål mat per dag i skolan.

Det handlar också om att fortsätta värna den allmänna förskolan och tillgången till fritidsgårdar, liksom att satsa på föreningslivet för barn och ungdomar. Det handlar också om att förbättra arbetslöshetsförsäkringen.

Det finns förslag, ministern, om man menar allvar med att göra något åt den fattigdom som är en skam för Sverige.

(Applåder)

Prot. 2010/11:61

17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

Anf. 81 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! I vårt land är arbetslösheten just nu rekordhög. Trots att vi har en starkt uppåtående konjunktur och trots att det skapas många nya jobb biter sig långtidsarbetslösheten fast.

Trots att man kan se tiotusentals nya jobb som skapas ökar antalet personer i långtidsarbetslöshet i den så kallade jobb- och utvecklingsgarantin. Där finns nu närmare 100 000 personer. För många av dem tickar tiden i väg så att de hamnar i fas 3 där de ska arbeta gratis hos någon arbetsgivare.

Fas 3 ökar med ungefär 50 personer varje arbetsdag. Arbetsförmedlingen berättade för oss i arbetsmarknadsutskottet i förmiddags att man räknar med att under denna högkonjunktur kommer fas 3 att fortsätta att öka dramatiskt fram till 2014, 2015 för att sedan permanentas där.

Det är 112 000 av dem som är arbetslösa som har barn. Det betyder att ungefär 200 000 barn lever med en arbetslös förälder. En tredjedel av dem lever med en långtidsarbetslös förälder.

Vi fick också veta i dag att av dem som är arbetslösa är det 4 procent som får ett fullgott skydd från a-kassan, det vill säga som får ut 80 procent av en heltidslön. Det är 96 procent som inte får det. En majoritet av de arbetslösa ska försörja sig på 223 kronor om dagen. Det är 4 900 kronor i månaden före skatt.

Detta är effekterna av en medveten politik från regeringen. Regeringen har medvetet raserat trygghetssystemen, och man underlåter att göra någonting åt långtidsarbetslösheten.

Vi kunde under förmiddagen vid en hearing höra hur arbetsmarknadsministern är nöjd med en utveckling som hon tycker går åt rätt håll. Den går åt rätt håll när antalet personer i fas 3 förväntas fördubblas inom ett par år under stark högkonjunktur när nya jobb skapas.

Vi ser också att socialbidragen ökar. Under alla de år som Maria Larsson har suttit i regeringen har socialbidragen ökat varje år i både högkonjunktur och lågkonjunktur. Det är 40 procent av dem som söker socialbidrag som anger att de gör det för att de är arbetslösa. Det är huvudskälet till att de måste söka försörjningsstöd.

Herr talman! När vi talar om långtidsarbetslösa talar vi om hundratusentals personer. Vi talar om statistik, tabeller och diagram. Men det handlar om människor precis som vi. Det är män och kvinnor, människor med olika åldrar och olika bakgrund precis som vi. Det är inga andra människor. De är mammor och pappor precis som vi.

De vill inget hellre än att jobba och försörja sina barn och sig själva med eget arbete. De behövs i arbetslivet och i samhället. Men regeringens politik förpassar många av dem långt bort från den ordinarie arbetsmarknaden i en återvändsgränd som bara leder till fattigdom och inte leder till arbete.

Herr talman! Man skulle kunna tycka synd om Maria Larsson som uppenbarligen saknar inflytande över regeringens politik och med uppgift att stå med huvudet lite på sned och säga vänliga saker i kammaren. Men man skulle också kunna bli väldigt arg.

Det är din regering, Maria Larsson, som skapar fattigdom och ökade klyftor. Det är din regering som nonchalerar långtidsarbetslösheten. En

rapport från riksdagens utredningstjänst visar just att under era år i regeringen har ni med er politik medvetet ökat klyftorna i samhället.

Nu står vi i en situation med alarmerande hög fattigdom bland barn. Maria Larsson har inget annat att komma med än att sätta huvudet på sned och säga tomma ord.
(Applåder)

Anf. 82 MATS GERDAU (M):

Herr talman! Vi moderater vill vara den främsta kraften för frihet, humanitet och framtidstro i svensk politik. Därför ser vi fattigdom, och i synnerhet barnfattigdom, som en av de viktigaste utmaningarna. Fattigdom är världens största gissel och motsatsen till allt det vi står för. Fattigdom är ofrihet och maktlöshet. Det kan leda till oförsonlighet och hat mellan människor och grupper.

Det går förstås inte riktigt att jämföra fattigdom i Stockholm med fattigdom i Kinshasa. Men ekonomisk utsatthet finns också i Sverige även om den tar sig lite andra uttryck. Här blir det vanmakt och socialt utanförskap, ohälsa och dåliga framtidsutsikter.

Tusentals familjer lever så på marginalen att de inte har råd med ens en liten oförutsedd utgift. Många barn kan inte vara med i fotbollsklubben eller gå på bio därför att deras föräldrar inte har råd. De kan aldrig berätta för sina klasskompisar vad de gjort i helgen, för de har aldrig gjort något. När vinterkylan kommer, som den gör ute nu, har inte alla råd med varma kläder. Så ska det naturligtvis inte vara i välfärdens Sverige.

När detta är sagt vill jag ändå säga att vi moderater ändå är optimister. Vi ser att många har det svårt. Men vi gläds åt att utvecklingen går åt rätt håll. Världsbanken konstaterar att andelen av världens befolkning som lever i fattigdom har halverats sedan 80-talet.

I Sverige minskar också fattigdomen. Enligt Rädda Barnen levde 430 000 barn i ekonomiskt utsatta familjer 1997. Sedan dess har det stadigt blivit färre ända tills finanskrisen slog till med våldsam kraft över världen 2008.

Då är Sverige ändå rätt fantastiskt. Mitt i den värsta ekonomiska krisen lyckas vi skydda de mest utsatta. Det var färre fattiga barn krisåret 2008 än under den brinnande högkonjunkturen 2005 och 2006. Det var färre fattiga barn 2008 än någonsin när Socialdemokraterna styrde och Ylva Johansson var ansvarig socialminister.

Det innebär inte att vi är nöjda. Fortfarande återstår en hel del att göra för att människor ska få mer makt över sina egna liv och sin egen framtid. För det är just det som den här debatten borde handla om. Fattigdom hindrar människor från att förverkliga sina drömmar.

Vår strategi för att motverka fattigdomen är tvådelad. Den första delen handlar om konkreta åtgärder för att de som har det mest knapert ska få mer pengar i plånboken. Vi vill göra det genom nya jobbskatteavdrag för lågavlönade så att flera klarar sig på sin egen lön.

Vi har redan sänkt skatten för ett vårdbiträde med 1 500 kronor i månaden. Denna extra månadslön per år gör stor skillnad och har bidragit starkt till att många har klarat sig under krisen. Nu höjer vi barnbidraget och bostadsbidraget med sammanlagt 900 kronor i månaden för en fyra-

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

barnsfamilj. Tillsammans är det ganska träffsäkra insatser som verkligen kommer att ge mer pengar i portmonnän för den ensamma mamman.

Den andra delen handlar om att bygga bort fattigdomen. Då är jobbpolitiken och skolan helt avgörande. Har man inget jobb är man mer utsatt. Därför är arbetslinjen så oerhört viktig. Det är 136 000 fler som jobbar nu än för ett år sedan enligt Statistiska centralbyrån, som kom med det beskedet i dag.

Jag ser nu att Ylva Johansson går. Hon hade ett helt annat anförande alldeles nyss som verkade vara skrivet för ett år sedan.

Det ökade antalet människor som jobbar kommer att synas i fattigdomsstatistiken framöver. Men framför allt känner alla människor som har fått ett jobb skillnaden. Jobben är den verkliga fattigdomsbekämparen.

Vår politik bör leda till att barnfattigdomen pressas ned från, tror jag, dagens 140 000 barn som behöver socialbidrag för att klara sig till förhoppningsvis under 100 000 inom fem år. Det är ambitiöst men realistiskt om vi håller fast vid arbetslinjen och inte ersätter den med de rödas bidragslinje. Lika viktigt är det naturligtvis att förkorta tiden i ekonomisk utsatthet.

Mot oss i Alliansen står en bakåtsträvande och högljudd men ganska tomhänt och oenig opposition. Visst instämmer vi i målet om att bli av med fattigdomen, men jag tycker nog att ni på vänsterkanten oftare bekämpar rikedom än ni bekämpar fattigdom.

Ni har ett förslag om att höja skatten för fyra miljoner inkomsttagare i Sverige – för handelsanställda, för vårdbiträden och för andra som inte tjänar så bra. Det innebär att marginalerna för de här människorna blir mindre och mindre. En del kommer att puttats över gränsen och tvingas gå till socialen för att klara sig.

Kan inte ni i oppositionen i dag försöka förklara hur höjda skatter gör människor rikare?

(Applåder)

Anf. 83 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Sverige är ett fantastiskt land. För många finns här möjligheter att växa upp i trygghet. Vi har en skola och universitet som är gratis. Vi har rätt att bilda familj med den vi älskar. Här får många förverkliga sina drömmar.

Även om det är kallt på vintern vet vi nog varför vi bor här. Här tar vi hand om varandra, samtidigt som vi ger varandra utrymme att bli de bästa vi kan vara.

Det här, herr talman, är resultatet av tidigare generationers slit. Våra mor- och farföräldrar föddes i ett helt annat Sverige där var och av vem du föddes avgjorde din framtid. Man växte upp i armod. Man var beroende av andras välvilja. Man stängdes in i ett skrå – förutsättningar som man vägrade att ha så man förändrade det Sverige som man föddes in i och byggde Sverige till ett av världens rikaste länder.

Herr talman! Det är för att vi älskar detta fantastiska Sverige där alla får en chans som vi blir oroliga när vi förstår att sådant som man trott att man lämnat bakom sig, byggt bort, bakvägen har kommit tillbaka.

220 000 barn i Sverige växer upp i fattigdom – en fattigdom som självklart inte ser ut som fattigdomen förr men som minner om det som

varit, som minner om en fattigdom som handlar om att man är trångbodd, om att man inte har möjlighet att göra läxan, om att man inte har råd med glasögon och om att man utesluts från gemenskapen därför att man inte kan delta i fritidsaktiviteter. Det handlar om barn som förlorar framtids-tron.

Herr talman! Jag saknar faktiskt finansministern nu i denna kammare men inte för att det inte är trevligt att Maria Larsson är här – det är alltid att trevligt att träffa dig, Maria – utan därför att det vi diskuterar i grunden handlar om svensk ekonomi, om Sveriges ekonomis framtid.

Barnfattigdomen är nämligen inte ett problem bara för de familjer som hamnar i den situationen utan för oss alla. Ett litet land på en global marknad har inte råd att förlora några talanger. Vi behöver varenda en som vi kan uppbringa. I Rädda Barnens rapport citeras Cako. Om man redan är fattig, säger han, vill man inte låna pengar för att studera. Och om man är fattig ser man kanske inte möjligheterna som till exempel en utbildning skulle kunna leda till.

I den så kallade PISA-mätningen – en internationell jämförelse med skolresultat i olika länder – visar det sig att Sverige har blivit sämre på att ge alla barn en chans i skolan. Vi ligger till och med lägre än OECD-snittet när det gäller att utjämna barns uppväxtvillkor och skillnader i skolresultat.

När nyfattigdomen hindrar människor från att studera hindrar den samtidigt Sverige från att utvecklas. Samhällskostnaden, herr talman, för ett enda barn som tidigt hamnar vid sidan av är beräknad till 10–15 miljoner kronor. Barnfattigdomen har en prislapp, inte bara i form av den hopplöshet den skapar utan också för oss som land. Därför skulle finansministern nu ha behövts här.

Att minska den sociala utslagningen och att ge alla en ärlig chans är den stora ekonomiska utmaningen för framtiden. Finansministern har verktygen för att komma åt barnfattigdomen. Försämringarna i trygghets-systemen och utförsäkringen av sjuka liksom att allt färre arbetslösa får del av a-kassan skapar barnfattigdom. Det ger oss fler barn med 15-miljonersprislappen.

All Maria Larssons välvilja, ja, all välvilja i världen räcker inte för att ändra det faktum att när sjuka föräldrar utförsäkras växer fler barn upp i fattigdom.

Försämringarna i systemen har dessutom inneburit att kostnader övervältrats på kommunerna. Kostnaderna för försörjningsstödet stiger när två av tre arbetslösa ändå inte får a-kassa. Utan tillgång till försäkringarna är man hänvisad till fattigdom. Till och med glasögon till ens barn kan ses som en onödig uppgift som behöver granskas av byråkratin, och en skolresa är utesluten.

När kommunerna då behöver lägga mer pengar på försörjningsstödet minskar utrymmet för att anställa lärare och specialpedagoger, för att hålla öppet på fritidsgården eller biblioteket öppna och för att ge föreningsidrotten möjligheter att göra sitt jobb. Hela den infrastruktur som är särskilt viktig för barn som lever med knappa resurser bryts ned.

Herr talman! Ska alla få en ärlig chans att göra det de vill med sitt liv måste vi ha ett utbildningssystem som ger människor möjligheter, som inte stänger dörrar.

Prot. 2010/11:61

17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

Hade finansministern varit här hade han, tror jag, nickat. Han har själv läst upp sitt mattebetyg på komvux. Det är någonting jag verkligen unnar honom. Det gav Sverige möjlighet att ta del av den matematiska talang som Anders Borg är. Men i dag, herr talman, har man inte rätt att få lärarstöd för att läsa upp sitt betyg på komvux. Man har inte möjlighet att använda sin arbetslivserfarenhet när man söker till en högre utbildning. Man behöver extra pengar från föräldrarna eftersom studiemedlen inte längre räcker till.

Herr talman! Vi har ett utbildningssystem som stänger dörrar snarare än öppnar dörrar.

Vi behöver ett utbildningssystem som öppnar dörrar. På andra sidan måste det finnas möjligheter till jobb. Egentligen är det inte jobb som saknas, utan hur mycket som helst behöver göras. Vi måste lägga järnvägsräls och rusta upp miljonprogrammets bostäder och skolor. Vi måste modernisera energisystemen. Vi måste ha fler lärare i skolan och ha fler fritidsgårdar öppna. Mycket behöver, som sagt, göras. Det gäller bara att våga satsa och investera snarare än att förvalta och administrera.

På så sätt handlar den här debatten om ekonomi och om att tänka långsiktigt. Det handlar om att ta till vara varje talang. När Sverige en gång lyckades vända fattigdom till framtidstro var det möjligt därför att man slutade se de fattiga som ett problem och i stället såg dem som en del av lösningen. När också de som hade utestängts fick en ärlig chans kunde vi bygga ett rikare land.

Ett land som ger upp i fråga om att vara fantastiskt för alla är snart inte fantastiskt för någon.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (MP).

Anf. 84 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Herr talman! Folkpartisten Bertil Ohlin deklarerade under sin tid som politiker att en av de viktigaste politiska uppgifterna i framtiden var att just förbättra förhållandena för det glömda Sverige. Målet då var att inte bara göra människors ekonomiska levnadsförhållanden bättre utan också göra människor delaktiga i samhället.

De orden gäller i högsta grad för oss folkpartister även i dag.

I artikel 2 i barnkonventionen slås det fast att alla barn har samma rättigheter och lika värde oavsett föräldrarnas ställning. Men vi vet att barnfattigdom begränsar barnets chanser till en gynnsam och positiv utveckling – på många sätt.

Barn som lever i fattigdom och ekonomisk utsatthet drabbas i högre grad av sämre skolgång och sämre hälsa bland annat genom fetma och diabetes. De barnen löper också tre gånger större risk att bli utsatta för våld. Över huvud taget lever de mer utsatt under barn- och ungdomstiden.

Herr talman! I Rädda Barnens rapport kan vi läsa att trenden bröts 2008 och att antalet barn i ekonomiskt utsatta miljöer ökade igen. Då var Sverige mitt inne i en finanskris. Det har sannolikt påverkat resultatet. I dag är Sverige igenom krisen på ett ganska bra sätt med en arbetslöshet på en betydligt lägre nivå än vi hade kunnat tro. Men kampen för en lägre arbetslöshet fortsätter.

Den ekonomiska utsattheten hänger delvis ihop med konjunkturen. Men det riktigt allvarliga är att över 200 000 barn varje år under den senaste tioårsperioden, oavsett om det varit socialdemokratisk regering eller alliansregering, har levt under knappa ekonomiska omständigheter – detta enligt rapporter som kommit från Rädda Barnen. Mest drabbade är dessutom barn i familjer med utländsk bakgrund och barn som lever med ensamstående föräldrar.

Herr talman! Vad har vi gjort och vad kan vi göra för att minska barnfattigdomen? Det viktigaste vi kan göra är att på olika sätt stödja barnens föräldrar så att de kan få jobb och så att det finns ett fungerande trygghetssystem. Alliansregeringen har genomfört flera reformer för att underlätta för dem som står långt från arbetsmarknaden att komma tillbaka i jobb. Flera exempel har nämnts, till exempel instegsjobb, nystartsjobb, jobb- och utvecklingsgaranti, etableringslotsar för invandrare. År 2010 gavs dessutom tillfälliga statsbidrag till kommunerna på 17 miljarder för att skapa fler arbeten. För 2011 ges 5 miljarder. 4 miljarder har satsats på arbetsmarknadspolitiska insatser.

Herr talman! Sveriges integrationspolitik har tidigare varit minst sagt misslyckad. Mottagandet under den första tiden i Sverige har inte fungerat. Nu genomför vi den största förändringen av integrationspolitiken på 25 år. Nyanlända ska redan från dag ett få ta del av insatser för att få arbete. Om föräldrar med utländsk bakgrund snabbare kommer i jobb betyder det mycket för att minska den ekonomiska utsattheten för barnen. Regeringen gör också riktade satsningar till barnfamiljer med bostadstilläggen och flerbarnstilläggen. Bostadsbidragen kommer att höjas från 2012. Vi vet att drygt 180 000 barnfamiljer fick bostadsbidrag under 2010. Två tredjedelar av dem var ensamstående föräldrar med barn.

Herr talman! Vi måste vara beredda att också pröva nya vägar för att undvika att barnfamiljer blir långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd för sin försörjning. Vi i Folkpartiet vill att den som har fått försörjningsstöd en längre tid ska få behålla 1 500 kronor per månad av en ökad arbetsinkomst under ett halvår, bara för att den inte ska påverka försörjningsstödet.

Barn som lever i ekonomisk utsatthet upplever många gånger att skolan inte fungerar. Vi vet att många av barnen har sämre skolresultat än andra, och de sociala relationerna i skolan är också bräckliga. Där har alliansregeringen lagt fram många förslag, bland annat positiva förväntningar på barn i skolan, en förskola med hög kvalitet, tidig uppföljning av hur det går i skolan. Barn med särskilda behov ska stöttas, och det ska finnas en bredare elevhälsa. Allt detta gynnar barn som lever i utsatthet.

Herr talman! Förutom den ekonomiska utsattheten lever många barn även i social utsatthet. Där har alliansregeringen dessutom genomfört en stor tillsynsreform för att beakta barnens rättigheter och barnperspektivet. Barnombudsmannen har fått en starkare tillsynsroll. Vi har även antagit en strategi för att stärka barns rättigheter. Där tas frågan om respekten för integritet, rätten att uttrycka sina åsikter och delaktighet upp. Insatser mot vräkning av barn initierades redan under förra mandatperioden. Satsningar har även gjorts inom barn- och ungdomspsykiatri för att säkra en god tillgänglighet.

Herr talman! Barnfattigdomen måste angripas från många håll, från politiker på alla nivåer, från vuxna, från myndigheter, från ideella organi-

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

sationer. Barnens rättigheter och barnens bästa får inte bara bli läpparnas bekännelse.

Anf. 85 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! I min bisyssla som barnläkare träffar jag inte sällan dem som den här debatten faktiskt handlar om, nämligen barn som lever i familjer med mycket små ekonomiska marginaler. För några lördagar sedan träffade jag en treårig kille från Andersberg. Han hade hög feber. Diagnosen blev lunginflammation och behandlingen penicillin. Hans mamma, som var ensamstående och arbetslös, hade inte pengar att hämta ut medicinen. Det fick lösas på annat sätt.

Med den erfarenheten har jag lite svårt att se glädjen i att konstatera att antalet fattiga barn i dag är kanske 70 000 färre än för tio år sedan. Bakom varje pinne i statistiken döljer sig ett enskilt barn med en alldeles egen historia.

Rädda Barnens rapport om barnfattigdomen talar ett tydligt språk och måste tas på allvar. Den visar två tydliga trender. Alltsedan 90-talet har klyftorna i Sverige ökat, den relativa fattigdomen har ökat. När klyftorna ökar kan det ha två olika anledningar. Om klyftorna ökar beroende på att fler människor kommer i arbete, att lönerna ökar kraftigt, ser jag inte som ett problem. Allt fler människor arbetar och tjänar pengar. Det leder till att mer skatt betalas som sedan kan användas till viktiga gemensamma ändamål. Om däremot klyftorna ökar beroende på att de som har det svårt får det sämre är det ett stort problem.

Under samma period som den relativa fattigdomen har ökat har också den absoluta fattigdomen minskat. I *Social rapport 2010* från Socialstyrelsen pekar de flesta kurvor åt rätt håll. Mellan 1996 och 2007 halverades andelen fattiga med inkomster under socialbidragsnormen. Därefter kom den ekonomiska krisen som ledde till en snabbt stigande arbetslöshet, vilket ledde till att de sämst ställda fick mindre att leva på mätt i kronor och ören. Även om det är så att antalet som lever med inkomster under socialbidragsnormen har halverats, och uppgången som vi har sett under senare år till stor del kan förklaras med den ekonomiska krisen, är det ändå berättigat att fråga vad vi ska göra för att minska barnfattigdomen.

För mig och för Centerpartiet handlar det om insatser på sex olika områden.

För det första måste vi se till att fler människor kommer i arbete. Barn som växer upp i fattiga familjer har i stort sett alltid en eller två arbetslösa föräldrar. Underlätta för dem som vill starta företag. Ge bättre villkor för företag som vill anställa. RUT-avdrag, ROT-avdrag, sänkt restaurangmoms, sänkt arbetsgivaravgift, förändringar i LAS; de är alla åtgärder som leder till minskad barnfattigdom därför att mamma eller pappa får jobb. De leder också till ökade skatteintäkter som säkrar förskola, socialförsäkringar, försörjningsstöd och annat som är så viktigt för gruppen.

För det andra är många av de fattiga barnen barn till invandrare som inte har kommit in på arbetsmarknaden. Det är inte okej att det ska ta sju år för en familjeförsörjare som har kommit till Sverige att få ett jobb. Här måste mer riktade insatser till.

För det tredje krävs förändringar i skolan. Gemensamt för många av de fattiga barnfamiljerna är att mamma eller pappa inte har en fullgjord gymnasieutbildning. Den nya gymnasieskolan med en tydlig yrkesförberedande del och med tydliga lärlingsinslag kommer på sikt att minska barnfattigdomen.

För det fjärde måste revorna i välfärdstäcknet sys igen. Det är inte okej att mer än en miljon står utanför a-kassan. I många av de fattiga barnfamiljerna finns föräldrar som är arbetslösa. De har inte blivit medlemmar i en a-kassa. Kanske ännu vanligare är att de inte arbetat tillräckligt länge för att få ersättning. Det är dags att vi nu tar steget till en allmän arbetslöshetsförsäkring. Den som blir arbetslös ska alltid ha rätt till ersättning från en arbetslöshetsförsäkring.

För det femte är det en klok politik att höja flerbarnstillägget, som vi gör nu, och dessutom höja barndelen i bostadsbidraget. Vi måste också, som Maria Brömster sade, se över kommunernas försörjningsstöd, socialbidraget, så att inte familjer hamnar i en fattigdomsfälla med närmare 100 procent i marginaleffekter.

För det sjätte anser jag och Centerpartiet att sjukförsäkringsreformen snarast måste korrigeras så att inte människor hamnar mellan arbetsförmedling och försäkringskassa helt utan ersättning.

Herr talman! Sverige har ett mycket gott läge i förhållande till de allra flesta andra länder; en mycket stark ekonomi och en förhållandevis låg barnfattigdom. Möjligheten borde därför finnas att med hjälp av kloka åtgärder beslutade av regeringen och i den här kammaren göra så att färre barn ska behöva leva i fattigdom.

Anf. 86 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Jag är glad att vi har debatten om barnfattigdom i dag. Den är viktig. Det är en fråga som vi måste föra fram varje dag.

Mer än 200 000 barn i Sverige lever i familjer med mycket låg inkomst eller som har försörjningsstöd. I vårt samhälle innebär barnfattigdom, tack och lov, att barn mycket sällan behöver svälta eller frysa av ekonomiska skäl. Det handlar snarare om att de inte har samma möjligheter som de flesta barn har i Sverige i dag. Det är ett problem som vi absolut inte får blunda för utan måste ta på största möjliga allvar.

Ekonomisk utsatthet är ofta förknippad med känslor av skam och rädsla. Familjer med knapp ekonomi försöker i många fall undvika situationer där föräldrar eller barn riskerar att bli betraktade som fattiga eller avvikande. Det kan innebära att man tackar nej till ett födelsedagskalas eftersom det saknas pengar att köpa en present för. Men det kan också innebära att dessa barn får avstå från avgiftsbelagda fritidsaktiviteter eller till och med att åka bort under sommarlovet. Enligt organisationen Majblomman fick 23 000 barn avstå från glasögon under 2008 därför att deras föräldrar inte hade råd att köpa några åt dem. Trots synfel fick de alltså inga nya glasögon.

Man vet också att det finns ett starkt samband mellan barns ekonomiska utsatthet och risk för försämrad hälsa. Barn med knappa ekonomiska uppväxtvillkor riskerar i högre grad än andra att utveckla diabetes, fetma och hjärt-kärlsjukdomar. Risker att utsättas för våld är tre gånger så stor för barn i ett bostadsområde med låg inkomst jämfört med genomsnittet.

Prot. 2010/11:61

17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

Barnfattigdomen varierar starkt mellan Sveriges kommuner, från 3 procent i Täby till omkring 30 procent i min hemkommun Malmö.

Det är viktigt att komma ihåg att det finns ett starkt samband mellan kommuner som har ett stort antal människor med utländsk bakgrund och kommuner som har hög barnfattigdom. Barnfattigdomen är mer än fem gånger så hög bland barn med utländsk bakgrund som bland barn med svensk bakgrund. Risken för ekonomisk fattigdom är störst i familjer som är relativt nyanlända till Sverige, vilket i och för sig kanske inte är så konstigt. Men det som är viktigt att påpeka är att skillnaden mot familjer med svensk bakgrund är tydlig även efter tio år i Sverige.

Detta är naturligtvis oerhört allvarligt. Hur man än vrider och vänder på det här kan man inte blunda för att detta är en del av en misslyckad integrationspolitik som har förts i Sverige i många år och fortfarande drivs.

Herr talman! Sverige håller på att splittras och glida isär just i detta avseende. Man känner det inte minst i min hemkommun Malmö, där nästan vart tredje barn lever under ekonomiskt knappa förutsättningar. I stadsdelen Rosengård är det 61 procent som lever under dessa usla förhållanden. Det är ett bostadsområde med hög arbetslöshet där våld och kriminalitet är vanligt, där 40 procent av fyraåringarna är trångbodda och lever under svåra förhållanden och där många barn och ungdomar ser kriminalitet som den enda utvägen.

Det finns naturligtvis inga snabba lösningar på dessa problem och utmaningar som vi befinner oss i och står inför. Som jag ser det kommer vi att behöva ett helt batteri av åtgärder för att komma till rätta med detta, alltifrån riktade åtgärder mot de allra sämst ställda barnfamiljerna till en ansvarsfull invandringspolitik men också en jobbskapande politik.

Det bästa sättet att bekämpa barnfattigdom är en politik som ger jobb till föräldrarna och till barnen den dagen de blir stora, en politik som får svensk arbetsmarknad att fungera bra oavsett konjunkturläge. Vill man hjälpa dem som har det sämst gäller det att ge dem bättre möjligheter att söka arbete. Kommer vi inte till rätta med det här kommer Sverige att få betala ett högt pris för att hundratusentals barn och ungdomar får en dålig start i livet.

Anf. 87 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Stundtals har debatten låtit lite som den gjorde i valrörelsen 2006. Det är en hel del myter som sprids, så jag tror att det är viktigt att vi tillrättalägger den statistik som medvetet eller omedvetet blev lite fel från talarstolen.

Andelen personer som hade socialbidrag 2009 var 5,8 procent. Det är samma andel av befolkningen som 2006, alltså samma andel som under den socialdemokratiska regeringstiden, med rådande högkonjunktur. När Alliansen sedan tog makten minskade socialbidragen.

Vi är en regering som bekämpar fattigdom därför att vi gynnar att fler kommer i arbete. Mellan 2006 och 2007 minskade antalet hushåll som var beroende av försörjningsstöd. Antalet barn i hushåll med försörjningsstöd minskade. Ja, det är till och med så om man tittar på helheten trots att det skedde en ökning av antalet barn mellan 2007 och 2008. Men tittar man på perioden 2006–2008 är det fortsatt så att antalet fattiga barn i familjer med försörjningsstöd minskade med 2 500.

Den mytbildning som Socialdemokraterna gärna kungör, nämligen att socialbidragen ökade på ett dramatiskt sätt när Alliansen kom till makten, stämmer inte.

I lågkonjunktur är det naturligt att socialbidragen ökar när arbetslösheten ökar. Det har vi sett i varje lågkonjunktur. Men jämför den högst måttliga ökningen som har skett 2008 med den under 90-talskrisen! Återigen: Antalet hushåll med försörjningsstöd var dubbelt så stort 1996 som det var 2008. Ändå talar vi om den djupaste krisen sedan 1930-talet.

Varför blev det så pass milda effekter? Ja, det beror på att regeringen hade lagt i ladorna i slutet på 2006 och framför allt under 2007 när det var goda tider. Det gjorde att vi hade reserver och kunde ge kommunerna statsbidrag för att de skulle klara att vidmakthålla den generella välfärden och jobben ute i kommunsektorn. Vi rustade oss för att möta utmaningen.

Det vi nu ser är att arbetslösheten sjunker snabbast i vårt land jämfört med hela Europa. Det är goda nyheter, och jag beklagar att ni inte vill ta in dem. Det har ett klart och tydligt samband med barnfattigdomen. När fler kommer i arbete minskar fattigdomen och utsattheten.

Jag var förvånad över att Ylva Johansson inte hade ett enda förslag med sig i bagaget. Hon kanske tror att det här handlar om vem som är bäst på att leka arga leken, men det gör det inte. Det handlar faktiskt om att man måste ha åtgärder med sig som stimulerar och möjliggör för fler människor att komma i arbete. Då kan fler få en egenförsörjning, då kan bidragsberoendet minska och då kan de ekonomiska möjligheterna för den enskilde öka.

Det var under din regering, Ylva Johansson, som 18 procent av hushållen hade socialbidrag 1996. Det var under vår regering som 7 procent hade det 2008.

I detta anförande instämde Roland Utbult (KD) och Mats Gerdau (M).

Anf. 88 LARS OHLY (V):

Herr talman! Statsrådet Larsson sade att det börjar likna valrörelsen. Det gör det inte alls. Då var vi ganska ensamma om att prata om barnfattigdom. Det var ingen av er som pratade om den. Det var ingen av er som pratade om de ökande sociala klyftorna. Jag gjorde det vid vartenda torgmöte och i varenda debatt. Men för er var det inte ett problem värt att lyfta upp i valrörelsen. Nu, när Vänsterpartiet begär en särskild debatt, är ni välkomna att vara med i den debatten. Men kom inte och påstå att ni pratade särskilt mycket om barnfattigdom eller sociala klyftor i valrörelsen!

Fattigdom är ingen egenskap. Fattigdom är inget karaktärsdrag. Inte heller är det en naturkraft eller någon sorts olycksfall i arbetet. Fattig blir man när samhället inte längre klarar av att fylla människors grundläggande behov. Fattigdom är en konsekvens av orättvisorna i samhället. Det är så vi måste se det.

Då blir man lite fundersam på sättet att använda språket och hur debattörer här ivrigt instämmer i beskrivningen av fattigdomen som förfärlig och säger att man vill göra någonting åt den, samtidigt som man låtsas som om det är mer av samma som behövs.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

Mats Gerdau säger att barn inte har råd att idrotta. Nej, och här i Stockholm föreslår det moderata borgarrådet med ansvar för idrott att man ska ta bort bidrag till idrottsföreningar, så att avgifterna måste höjas. Oj då, det var inte meningen, säger ofta ansvariga borgerliga politiker när de ser effekterna av sin egen politik.

Mats Gerdau säger också att vi ska ha mer av jobbskatteavdrag. Samtidigt innebär er politik att man mycket medvetet försöker sänka löner. Det visar dokument från finansministern, det visar all praktik, och det säger också Finanspolitiska rådet.

Dessutom vill ni inte lagstifta om rätten till heltid. Men det vore en åtgärd som skulle vara riktad till just dem som förvägras rätten till en heltidslön.

Jobbpolitiken och arbetslinjen, som ni kallar den, är massarbetslöshet. Vi har fortfarande över 7 procents arbetslöshet. Enligt finansplanen kommer den kanske att vara neråt 6 procent år 2014. Det är massarbetslöshet. Det är klart att det inte kommer att bekämpa barnfattigdomen eller fattigdomen bland vuxna på något avgörande sätt.

Anders W Jonsson tror att RUT-avdraget är lösningen. Jag kan tala om att er politik i så fall kommer att misslyckas.

Vad ni har gjort är att försämma just för dem som redan hade minst. Det hänger naturligtvis ihop med att ni har gynnat dem som redan hade mest. Ni låtsas som om rikedom inte är något problem, men i ett samhälle där de rika inte längre bidrar solidariskt för att bekämpa fattigdom och skapa generell välfärd, där ökar fattigdomen och där ökar marginaliseringen bland dem som har minst. Och när ni sänker ersättningsnivåerna, när ni förhindrar att människor är med i a-kassan och när ni försvårar för solidariska lösningar blir effekten flera fattiga som har det svårare att leva ett gott liv.

Är Ulf Kristersson underrättad om att Centerpartiet nu kommer att ansluta sig till oppositionen och kräva att sjukförsäkringsreformen rivs upp? Jag hoppas det.

Nej, vad vi behöver är en handlingsplan med jämlikhet som målsättning, en handlingsplan med tydliga mål baserad på barnkonventionen och med ett tydligt barnrättsfokus. Vi ska inte ha ett välgörenhetssamhälle. Vi ska ha ett solidariskt, gemensamt finansierat välfärdssystem som utrotar fattigdomen. Jag har beskrivit hur det kan gå till.

Anf. 89 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag är förälder med försörjningsansvar för flera barn. Jag delar den situationen med många av oss som deltar i debatten här i kammaren i dag.

Hur gör vi föräldrar när vi råkar ut för problem, när vi drabbas av arbetslöshet eller sjukdom och tvingas leva på en lägre inkomst? Vi sätter oss tillsammans och säger: Vi ska försöka skydda barnen. Vi drar ned, du och jag, men vi ska se till att barnen kan fortsätta med sina aktiviteter så ograverat som möjligt.

Men nu går det inte längre att göra så, eftersom den borgerliga regeringen medvetet har raserat arbetslöshetsförsäkringen och försämrat sjukförsäkringen, så att allt fler familjer inte har någon möjlighet att skydda barnen när man drabbas av svårigheter.

Då blir det så – igen – att man hamnar i en situation som vi trodde att vi hade lämnat bakom oss, där barn tvingas säga till fotbollslaget: Jag ska sluta med fotbollen – det är förresten inget kul med fotboll längre. Men det är för att man faktiskt inte har råd. Det kan vara två barn i klassen som säger: Jag ska inte åka med på skolresan – jag tycker inte att det verkar något roligt att åka till Gotland. Men sanningen är att man inte har råd.

I måndags lyssnade jag på en kvinna i Borås som är knappt 40 år och alltså har halva arbetslivet kvar. Hon har tre barn att försörja. Hon ska leva på 5 200 kronor i månaden. Behöver jag säga att hon är arbetslös? Hon tvingas varje månad söka försörjningsstöd för att få ihop det.

Vad gör då regeringen för hennes skull? Jo, hon ska jobba gratis i fas 3. Utan slut och utan utvecklingsmöjligheter ska hon gå i fas 3, som inte leder till arbete.

Jag ska be att få korrigera några uppgifter som har varit i debatten. Det är inte så att regeringen bekämpar arbetslösheten. Det är inte så att det är flera som kommer i arbete med regeringens politik. Sanningen är att vi har rekordhög arbetslöshet. Den arbetslöshet som rådde år 2006, när ni tillträdde och som ni då kallade ”massarbetslöshet” har ni själva som mål att komma tillbaka till år 2014!

Den som blir arbetslös får i dag inte aktiva insatser för att komma tillbaka. Jag besökte en arbetsförmedling för två veckor sedan. Där berättade handläggarna vad man gör för de personer som finns i jobb- och utvecklingsgarantin, det som är regeringens program för att, som man säger, bekämpa långtidsarbetslösheten. De berättade att det för många grupper var så att de kunde träffa personerna en gång per år. En gång per år fick de träffa sin handläggare på Arbetsförmedlingen. Är det konstigt om dagarna tickar ut och man sedan hamnar i fas 3, där det är förbud mot att delta i någon utbildning?

I dag på förmiddagen fick vi i arbetsmarknadsutskottet höra om en utvärdering från IFAU, som visar att av dem som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin, som ska vara en heltidssysselsättning, deltar de flesta mellan en och fem timmar per vecka. Det är inte aktiva insatser! Det är inte att göra insatser för att människor ska komma tillbaka till arbete.

Er jobbpolitik har misslyckats. Det syns på att långtidsarbetslösheten biter sig fast. Det är därför det är så allvarligt, för den viktigaste vägen för att bekämpa barnfattigdom går via full sysselsättning, att människor får chans att försörja sig själva genom eget arbete. Då krävs en helt ny jobbpolitik!

I detta anförande instämde Monica Green (S).

Anf. 90 MATS GERDAU (M):

Herr talman! Jag vill börja med att kommentera lite av det som Gustav Fridolin sade. Jag vill gärna ge honom rätt i att skola och utbildning är viktig, kanske det viktigaste för att långsiktigt motverka fattigdom.

Däremot vill jag korrigera några av de påståenden som du hade om att man inte längre kan läsa upp sina betyg på komvux. Men det kan man visst göra. Vi ökar antalet platser på komvux på olika sätt. Det står öppet för alla. Vi har ökat antalet platser på yrkesvux. Vi gör massor med kon-

kreta saker för att förbättra svensk skola, så att folk ska få jobb och inte hamna i ett utanförskap och i arbetslöshet.

Ett exempel är den nya gymnasieskolan, som startar i höst. Den ska mycket bättre än den nuvarande gymnasieskolan leda till att man får ett jobb. Men den reformen är Miljöpartiet tyvärr emot.

År 2011 är det största reformåret för skolväsendet någonsin. Det handlar om massor med saker för att förbättra kvaliteten i skolan. Men det är en annan debatt än den här.

Ylva Johansson är ihärdig i att påstå att vi har en rekordhög arbetslöshet och en ökad långtidsarbetslöshet. Det lät faktiskt som om det var ett några år gammalt anförande som Ylva Johansson hade.

Jag tittade på ett pressmeddelande från Statistiska centralbyrån i dag. Där är rubriken: "Nedgång i antalet sysselsatta återhämtad". Det var 136 000 fler som jobbade än i januari 2010. Det står i meddelandet: "De senaste årens nedgång i antalet sysselsatta är därmed återhämtad." Det står vidare: "Långtidsarbetslösheten minskar". Det var en "minskning med 44 000 personer jämfört med motsvarande månad föregående år".

Hur kan Ylva Johansson stå här och påstå något annat? Vet hon inte hur det ser ut i verkligheten, eller försöker hon vilseleda svenska folket? Jag vet ärligt talat inte vad som egentligen är värst.

Det jag saknade från de röda i oppositionen är konkreta åtgärder. Det fanns ju ingenting! Jo, det fanns en sak: Överge jobbpolitiken! Det är det enda som ni har som förslag.

Jag tycker också att det är lite märkligt att ingen på vänsterkanten kommenterar det faktum att skatterna har väldigt stor betydelse för i synnerhet dem som har väldigt lite pengar. Tidigare var skatten ofta den största utgiften för en låginkomsttagare – skatten var störst! Men så är det inte längre.

Miljonärerna klarade sig alltid, men för dem som hade lite pengar var skatten det tuffaste. Det är för dem som vi har sänkt skatten. Det har kraftfullt bidragit till att fler klarar sig.

Nu vill Socialdemokraterna och Vänsterpartiet höja skatten för låginkomsttagarna. Kan inte Ylva Johansson, till exempel, i sitt sista inlägg försöka förklara för dem hur de ska få det bättre och klara sig bättre när de får höjd skatt? Vad är det de ska ge avkall på – för det är den verkliga frågan – om, Gud förbjude, ni någonsin kommer till makten igen? Ni kommer att höja skatten för i synnerhet låginkomsttagarna.

Det gick bra för Ylva Johanssons regering att sänka skatten för miljardärer så att de inte flydde från landet. Det gick bra att ta bort arvsskatten. Det gick bra att sänka skatten för utländska forskare. Men för fattiga människor i Sverige ville ni aldrig någonsin sänka skatten. Det gör vi i Alliansen.

Anf. 91 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Den här debatten handlar om barnens och om Sveriges framtid. Det är svårt att tänka sig en viktigare debatt eller en viktigare fråga. Men statsministern gick precis innan debatten började. Finansministern är någon annanstans. Och läktaren gapar nästan tom.

Jag tror att det beror på att debatten förs så långt ifrån dem som vi debatterar. Diskuterar vi industrin är industrin alltid på plats. De har organisationer, lobbyister, PR-byråer. Samma sak är det på sitt sätt med idrotten, pensionärerna, kulturen, småföretagarna, arbetarna, kommunerna och så vidare. Men det finns inget fack för fattiga, och det är på ett sätt naturligt.

Fattig är ingen identitet. Det är ingenting man är utan tvärtom någonting man i det längsta försöker undvika att vara. Men det blir ett problem om vi börjar diskutera dem som hamnat i olika svårigheter i livet som vore det ett naturfenomen. Det blir ett problem om man bara blir talad om och aldrig med.

Organisationer som Sveriges Makalösa Föräldrar, Rädda Barnen och Majblomman arbetar med att låta människor och barn själva berätta hur knappa resurser påverkar dem. I rapporter tillåts man utveckla sina erfarenheter och idéer utan att behöva göras till offer i mediernas dramaturgi.

I den politiska debatten gör vi ofta tvärtom. Ofta förvandlas svåra samhällsproblem till individuella tillkortakommanden. Dåliga studieresultat analyseras utifrån hur många kepsar som finns i klassrummet och inte utifrån hur många elever varje lärare har att undervisa. Bristen på jobb blir ett problem för den arbetslösa som ska coachas och förändras för att passa in. Sjuka utförsäkras i hopp om att de då ska resa på sig och plötsligt bli friska. Bostadsbristen får varje individ hitta en lösning på, sade finansmarknadsministern häromveckan.

När man gör så här, när man helt slutar se sjunkande studieresultat, arbetslöshet, bostadsbrist och sjukdom som samhällsproblem, blir det svårt för en människa att engagera sig för förändring. Det är liksom svårt att tänka sig en demonstration genom stan med plakat på vilka det står: Mitt stora misslyckande är ...

Misslyckanden håller man ju för sig själv.

Vi måste sluta skuld- och skambelägga fattigdomen. Vi måste ge människor möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter. Vi måste göra människor till värdiga medborgare, alldeles oavsett tjockleken på plånboken. Dagens debatt blir ingenting värd om vi inte kan fånga upp idéer från alla som själva berörs.

Det viktigaste för att bygga ett samhälle som hänger ihop tror jag är sjysta trygghetssystem och en utbildningspolitik som ger nya chanser, en omställning som ger jobb och framtidstro. Men löften om att börja ställa om samhället sedan är till klen tröst för den som just nu sitter och vänder på slantarna. Det finns så klart saker som kan göras redan nu för att börja bygga ihop Sverige.

Det handlar om att förändra komvux, så att det återigen blir en rättighet att läsa upp ett betyg på det sätt som Anders Borg gjorde – den rätten har tyvärr avskaffats. Det handlar om att ge möjlighet till barnomsorg på obekvämt arbetstid, och det handlar om att avskaffa onödiga avgifter i skolan. Det handlar om att ge människor mer makt över sin arbetstid.

Och för att få in en massa andra kloka förslag öppnar vi i Miljöpartiet i dag en brevlåda, framtidstro-mp.se, för alla som har idéer och erfarenheter som kan behövas i arbetet för att komma till rätta med barnfattigdomen.

Du som ser debatten och känner att det är dina problem som diskuteras eller att du har något klokt att bidra med – hör av dig! Dina erfaren-

heter behövs. Om du är beredd att överbevisa dem som tror att den som har ont om pengar också har ont om idéer är vi beredda att visa att politik kan vara mer än käbbel.

Anf. 92 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Herr talman! När man debatterar barnfattigdom läggs naturligtvis mycket fokus på den ekonomiska fattigdomen. Jobben, säger vi alla, är oerhört viktiga för att skapa trygghet och ge goda uppväxtvillkor för våra barn.

Jag kan ändå inte låta bli att reflektera över hur Vänsterpartiet ska få ihop det här med vikten av arbete när man för en politik som inte främjar vare sig jobb eller företagande. Ytterligare en reflexion som jag gör gäller vilket ansvar oppositionen själv har för att så många barn lever i ekonomisk utsatthet. Under den långa tid som Vänsterpartiet har varit stödparti till den socialdemokratiska regeringen har det faktiskt varit en period då barnfattigdomen till och med har varit högre än vad den är nu.

Herr talman! Enligt Rädda Barnens siffror lever nästan vart tredje barn med utländsk bakgrund i ekonomisk utsatthet. Tydligare än så kan väl misslyckandet för den socialdemokratiska integrationspolitiken knappast bli, och det misslyckandet drabbar barnen.

Människor som sökt en tryggare framtid för sig och sin familj i Sverige vill inget hellre än att arbeta och bidra. Men det tar för lång tid för den nyanlända att komma i arbete, att klara sin egen försörjning. Efter tre år i Sverige har bara 30 procent fått ett jobb. Mottagandet under den första tiden fungerar inte. Det har inte fungerat. Därför gör vi nu en stor förändring av integrationspolitiken under integrationsminister Erik Ullenhags ledning. Fokus är jobb och kunskaper i svenska. Ansvar har förts över från kommunerna till Arbetsförmedlingen. Tidigare har frågan till de nyanlända varit: Hur kan vi hjälpa? Nu frågar vi i stället: Hur vill du bidra?

Det kommer säkert att ta en viss tid innan reformens effekter kan synas i den här statistiken, men för varje enskilt barn vars pappa och mamma får jobb är det förstås en himmelsvid skillnad.

Herr talman! Återigen vill jag fokusera på barnen, för ibland svävar vi ut i ganska många andra saker. Allting hör ihop. Men vi vuxna har ett oerhört stort ansvar för våra barn. Att vara förälder är inte lätt. Och lever man under svåra ekonomiska villkor påverkas man som familj. Stödet till föräldrar måste finnas och förstärkas för att man ska leva upp till åtagandena i barnkonventionen. Här har kommunerna och landstingen ett oerhört stort ansvar.

Socialtjänsten måste se barnens behov och deras rätt till en gynnsam utveckling. Försörjningsstödet ska vara hjälp till självhjälp och inte stjälp. Ska en dator ingå i försörjningsstödet om inte skolan lånar ut en men kräver att man ska ha en dator? Vad gör man när man inte har råd att köpa glasögon till sitt barn? Hur kommer då skolsituationen att se ut? Hur tänker barn- och utbildningsförvaltningen när man stänger fritidsgårdarna under sommarlovet?

Ja, barnets rättigheter måste stärkas, och i den barnstrategi som riksdagen har antagit kommer man att fokusera väldigt mycket på barnens levnadsvillkor och hur svensk lagstiftning kompletterar barnkonventionen. Det är väldigt viktigt också för att våra lokala politiker i kommuner

Anf. 93 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! När man lyssnar på den här debatten i kammaren slås man av vilken enighet som finns kring att barnfattigdomen är ett stort problem. Så långt är det enighet. Därefter är det oenighet, beroende på att det inte finns någon samstämmighet alls kring vilka åtgärder man faktiskt kan vidta för att minska barnfattigdomen.

Miljöpartiet och Gustav Fridolin har åtminstone föreslagit någonting som inte ökar barnfattigdomen. Miljöpartiet vill öppna en brevlåda för att få förslag på vad man kan göra. Från Centerpartiets sida har jag redovisat sex konkreta åtgärder, vad vi faktiskt kan göra.

Miljöpartiets brevlåda är åtminstone inte skadlig; den ökar inte barnfattigdomen. Det kan man inte säga om Lars Ohlys förslag. Hans konkreta förslag här är att man ska lagstifta om rätt till heltid. Konsekvensen av det förslaget skulle vara en ökad barnfattigdom, för vad innebär det för ensamföretagaren som går och funderar på att eventuellt anställa ytterligare en person på 25, 30 eller 50 procent? Det innebär förstås att den anställningen inte kommer till.

Förslaget ökar alltså barnfattigdomen. Det minskar inte barnfattigdomen.

Lars Ohlys andra poäng var RUT-avdraget. Han sade att RUT-avdraget inte innebär att vi löser problemen med barnfattigdomen. Jag och Centerpartiet har heller aldrig hävdat att det gör det, men det innebär ändå att man löser problemet för en del familjer. Bara i Gävleborg har RUT-avdraget inneburit 650 nya jobb. Merparten av dem har gått till sådana som tidigare har varit arbetslösa. Många av dem är säkert småbarnsföräldrar. Att ta bort RUT-avdraget innebär de facto att barnfattigdomen ökar.

När man dessutom ser att en gemensam nämnare för de här familjerna är att en av föräldrarna eller båda inte har gått färdigt sin gymnasieutbildning, hur kan man då säga nej till den nya gymnasieskolan? De här föräldrarna har oftast hoppat av gymnasieskolan för att de var skoltrötta och inte passade in i modellen att alla skulle bli akademiker.

Nu kommer man att få möjlighet att välja yrkesförberedande gymnasieskola med lärlingsinslag. Den nya gymnasieskolan kommer att minska barnfattigdomen på sikt, men till det säger Ylva Johansson och Lars Ohly nej.

Arbetslösheten är ett stort problem för många av dessa människor. Men problemet är inte, Ylva Johansson, att man har slagit i taket i arbetslöshetsförsäkringen. Problemet för de här unga vuxna med barn är att man aldrig någonsin har kvalificerat sig för a-kassa, att man aldrig någonsin kan få en arbetslöshetsförsäkring. Så var det 2006, och så är det fortfarande i dag. Det är det som gör att kravet måste vara att vi får en allmän, statlig arbetslöshetsförsäkring. Ingen ska behöva falla mellan stolarna.

Jag får en känsla av att vänsterpartierna egentligen inte tar barnfattigdomen på allvar. Man pekar på att det är klyftorna som är problemet, och ser man klyftorna som problemet kan jag också förstå att man ständigt kommer fram till att det är höjda skatter som löser problemet. Men höjda

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

skatter, inte minst för dem som har små inkomster, ökar i själva verket fattigdomen i stället för att minska den.

Det viktiga för mig och Centerpartiet är att ha en politik som motverkar fattigdom. Inte som vänsterpartierna, att ha en politik som motverkar rikedom.

När det finns hundratusentals barn som lever i familjer med knappa omständigheter tycker jag att frågan förtjänar att tas på större allvar och med några fler konkreta förslag från oppositionens sida på vad vi faktiskt kan göra för att förbättra situationen för dessa barn.

Anf. 94 PER RAMHORN (SD):

Fru talman! Man kan fråga sig om det verkligen ska behöva finnas barn som lever under ekonomiskt knappa förutsättningar i Sverige i dag – ett av världens rikaste länder och ett land som har en väl utbyggd välfärd och stabila sociala trygghetssystem. Nej, svarar nog de flesta. Det är inte acceptabelt. Tanken på att barn ska ha samma förutsättningar i livet är väl förankrad i vårt samhälle, och att barn ska ha samma möjligheter att göra självständiga val i livet är de flesta överens om.

Självklart finns det massor av föräldrar som lever under mycket knappa omständigheter och ändå klarar av att ge sina barn en fantastisk uppväxt. Vi känner allihop till maskrosbarnen, men statistiken talar ändå sitt tydliga språk: Den som växer upp under knappa ekonomiska förhållanden löper större risk att få problem i skolan och att hamna i kriminalitet senare. De har också större hälsoproblem som vuxna och blir oftare arbetslösa och förblir arbetslösa under en längre period.

På samma sätt är det långt ifrån alla barn som vuxit upp under knappa omständigheter som blir kriminella, men sannolikheten för ett liv inom lagens ramar ökar naturligtvis inte. Tillsammans med andra negativa faktorer kan kriminalitet bli resultatet av detta.

Ur ett barnperspektiv är det allvarligt att andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard ökar, eftersom det innebär en risk för både sociala och ekonomiska problem framöver. Om ingenting görs för att vända utvecklingen nu är risken stor att inte bara barnfattigdomen totalt kommer att öka utan också att klyftorna i samhället kommer att vidgas. Både självförtroendet och framtidstron kan minska hos barn som upplever så stora skillnader mellan vad de själva har för möjligheter och vad andra barn kan göra.

Precis som jag sade tidigare krävs en kombination av åtgärder för att bekämpa barnfattigdomen – jobb som ger föräldrarna möjlighet att integreras och utvecklas i arbetslivet, tillräckligt genomtänkt inkomststöd och nödvändiga tjänster för att barn och deras familjer ska ha det bra.

Fru talman! Det här måste vi lyckas med. Vi har inget val. Det är allas våra barn och deras framtid det gäller.

Anf. 95 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Lars Ohly efterlyser en strategi, en handlingsplan. Låt mig säga till Lars Ohly att det redan finns. Det finns en mängd handlingsplaner för att motverka barnfattigdom. Vi har dem. Den allra viktigaste är vår handlingsplan för arbetslinjen, mot arbetslöshet. Denna handlingsplan innehåller jobbskatteavdrag, instegsjobb, anställningsstöd,

jobbcoacher, RUT-jobb med mera. Den är helt central för att minska barnfattigdomen.

Vi har också en annan handlingsplan som handlar om snabbare integration där vi nu kommer med individuella etableringsplaner och etableringslotsar. Reformen är satt på plats från den 1 december 2010.

Vi har också en skolstrategi, just för att vi vet att utbildningsfrågorna är så centrala för att jobb ska kunna ges, för att inte barn som växer upp i ekonomisk utsatthet också som vuxna ska leva kvar i ekonomisk utsatthet. Vi har räkna-läsa-skriva-garantin, för självklart är det viktigt med tidig upptäckt för att kunna sätta in extra resurser.

Det här är ett skolreformsår med en ny gymnasieskola, en ny skollag för grundskolan, ett nytt betygssystem, nya satsningar på elevhälsan och så vidare.

Vi har också en handlingsplan kring psykiatrin som hade nedrustats under så många år, vilket har gjort att många människor har tvingats ut i utanförskap. Huvudfokus där är barnen, men hela psykiatrin genomgår en upprustning som heter duga.

Vi har också en strategi, en handlingsplan när det gäller det förebyggande arbetet mot drogmissbruk. Det är mycket centralt och mycket viktigt.

Detta är goda nyheter för barnen – det är barnnyheter, helt enkelt!

Anf. 96 LARS OHLY (V):

Fru talman! Debatten har inte gett några strålande besked vare sig från regeringen eller från övriga partier om vad som behövs. Jag hade kanske inte förväntat mig det, men jag hade nog förväntat mig lite mer. I stället får man förslag som handlar om hur vi använder våra gemensamma resurser på olika sätt.

Då finns det förslag från borgerligheten på RUT-avdrag, alltså att skattesubventionera tjänster hos rika familjer. Vi säger: Nej, satsa i stället på att stärka socialförsäkringarna.

Här finns förslag om att man ska fortsätta med utförsäkringspolitiken inom sjukförsäkringen. Vi säger: Nej, det ökar fattigdomen bland vuxna, vilket ger fattigdom bland barnen.

Ni säger att vi ska fortsätta ha en arbetslöshetsförsäkring som innebär att människor utförsäkras och hamnar mellan stolarna. Man har höga akasseavgifter för dem som har de lägsta inkomsterna. Vi säger: Nej, det är en dålig idé. Hög underhållsstödet i stället. Hög bostadsbidraget. Se till att bekämpa fattigdomen för pengarna i stället!

Ni låtsas att skattesänkningar inte kostar någonting, men det finns de som betalar för det.

Om vi är beredda och vill göra någonting åt barnfattigdomen måste vi minska klyftorna i samhället. För att göra det måste vi använda de gemensamma resurserna på ett mer rättvist och solidariskt sätt.

Det vi ser nu är en politik som går i motsatt riktning. Det är en politik som innebär att fattigdomen bland barn ökar. Tyvärr är siffrorna för 2008 säkert inte de högsta de senaste åren. Vi har ännu inte fått siffrorna för 2009, då den ekonomiska krisen slog till hårdare, och för 2010. Fattigdomen bland barn som inte har råd med det mest basala kommer att öka med er politik. Det är sorgligt att se och vi skulle behöva en handlings-

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

plan för att komma till rätta med det. Jag tycker att det är skamligt att ni inte gör mer.

Anf. 97 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är beklämmande att höra regeringens företrädare en efter en gå upp i talarstolen och deklarerar hur nöjda de är med utvecklingen. Det går bra på arbetsmarknaden.

Vi har en arbetslöshet på 8 procent enligt de nya siffrorna i dag. Det är flera procentenheter högre än när den här regeringen tillträdde. Vi har en utveckling där långtidsarbetslösheten biter sig fast och inte minskar som andel av arbetslösheten. Vi har en utveckling där antalet personer i den så kallade jobb- och utvecklingsgarantin fortsätter att öka och beräknas öka under hela det här året. Vi har en utveckling där personer som hamnar i fas 3 förväntas öka dramatiskt i flera år framåt. Men regeringens företrädare är nöjda.

Ni frågar efter förslagen från oppositionen. Jag trodde att ni kände till dem, ni röstade ju nej till dem. Våra förslag i jobbpolitiken kan sammanfattas i tre: utbildning, utbildning och utbildning. Det handlar om högre kvalitet i undervisningen i skolan. Det handlar om att satsa på omställningsutbildning, arbetsmarknadsutbildning, vuxenutbildning, högskoleplatser och yrkesutbildning. Det handlar om strategisk spetsutbildning och ett strategiskt forskningssamarbete mellan staten och näringslivet för att göra Sverige konkurrenskraftigt.

När det därutöver gäller att minska fattigdomen vill vi ha trygghetssystem som gör att en olycka faktiskt kan komma ensam. Den som drabbas av arbetslöshet eller sjukdom ska inte också drabbas av fattigdom.

Det är märkligt att höra Centerpartiet prata om en arbetslöshetsförsäkring för alla. Det är ju ni som har förstört a-kassan. Vi vill ha en arbetslöshetsförsäkring där alla kan vara försäkrade för en inkomsttrygghet. Ni har ändrat arbetsvillkoren så att det i dag bara är 4 procent av dem som är arbetslösa som har en inkomsttrygghet i arbetslöshetsförsäkringen. Det är ni som har förstört a-kassan, och det leder till att allt fler barn lever i fattigdom.

(Applåder)

Anf. 98 MATS GERDAU (M):

Fru talman! Vi har på olika sätt berört orsaken till fattigdom här i dag. Det kan vara att man har många barn, en stor försörjningsbörda, eller att man är ensamstående och bara har en inkomst att försörja en kanske stor familj på. Det kan bero på att man har en utländsk bakgrund, att man är ganska nyanländ till Sverige och inte har kommit in i det svenska samhället. Det kan bero på missbruk. Det kan bero på ohälsa. Men oftast beror det på att man inte har ett jobb. Att inte ha ett jobb är den största risken för att hamna i fattigdom.

Vad säger då Socialdemokraterna att vi ska göra? Ingenting om hur vi ska få fram nya jobb. Jag har faktiskt blivit väldigt besviken när jag tre gånger har hört Ylva Johansson i talarstolen. Hon har inte med ett enda ord sagt hur vi ska få fram fler jobb. Hon förnekar till och med att det nu blir fler som jobbar i Sverige. Det är rekordhög arbetslöshet – hon förnekar att långtidsarbetslösheten nu sjunker.

Hon vill höja skatten, men hon tar inte chansen att förklara hur det leder till att folk blir rikare. Det finns de som bara har några få kronor kvar när månaden är slut. Då vill hon ta dem också i höjd skatt. Hur leder det till att människor blir rikare?

Vad gör vi från Moderaternas och Alliansens sida? Vi satsar verkligen på en bättre skola för alla, en skola som inte slår ut utan som bättre förbereder eleverna för att få ett jobb. Vi höjer barnbidragen. Vi höjer bostadsbidragen för flerbarnsfamiljerna. Det är träffsäkra åtgärder för dem som har det svårast.

Vi inför etableringslotsar. Vi förbättrar sfi-undervisningen för att de som har utländsk bakgrund lättare ska komma in på arbetsmarknaden. Vi satsar rejält på att förbättra psykiatrin, på elevhälsan, på rehabilitering och på företagshälsovården för att förebygga ohälsa och bota sjukdomar.

Framför allt har vi en jobbpolitik som leder till fler jobb. Det ser vi ju nu. Det är 136 000 fler som jobbar än för ett år sedan. De vet skillnaden och ser i verkligheten att vi har en politik som bryter fattigdom.

Anf. 99 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Jag växte upp på 90-talet, då det var kris. När man var barn då kunde man nästan få för sig att det var vi som hade ställt till det på något sätt så att det blev kris. Det var ju våra fritidsgårdar som stängdes, våra lärare som fick gå, vi som blev fler i klassen.

Vad värre är, fru talman, när högkonjunkturen kom efter krisen reparerade man inte det här. Vi gick in i nästa kris, i finanskrisen, med 10 procent färre lärare i grundskolan mätt i lärartäthet, med 250 färre fritidsgårdar, med 25 procent färre folkbibliotek. Barnfattigdomen bet sig fast och blev till ungdomsfattigdom. Studieresultaten försämrades ju när vi fick färre lärare. Var tredje ung vuxen är i dag trångbodd, och ungdomsarbetslösheten har permanentats på tvåsiffriga tal oavsett konjunktur.

Det här, fru talman, kostar. Ett enda barn som tidigt hamnar vid sidan av kostar samhället mellan 10 och 15 miljoner. Det är ganska många fritidsgårdar eller lärarlöner.

Rädda Barnen varnade under 90-talskrisen i en stridsskrift för det skuldberg som växte fram genom barnfattigdomen som då bet sig fast. När Rädda Barnen då ville träffa finansministern sade han: Men barn hör väl inte ihop med ekonomisk politik.

I dag, fru talman, gör Anders Borg samma misstag. Regeringen förvandlar barnfattigdomen till en social fråga, en fråga om att tycka synd om dem som har det svårt i stället för att se det som en ekonomisk fråga, en fråga om att ge alla en chans, en fråga om att Sverige ska ta till vara varje talang.

Rädda Barnen har efterlyst en handlingsplan, fru talman. Man vill se en handlingsplan mot barnfattigdomen. Vi kommer nu tillsammans att försöka samla in olika förslag på vad som kan behövas i en sådan handlingsplan och återkomma till de andra partierna i den här debatten med de förslagen för att se vilka de faktiskt ställer upp på.

Ett land, fru talman, som slutar tro på att det kan vara fantastiskt för alla, är snart inte fantastiskt för någon.

Prot. 2010/11:61

17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

Anf. 100 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Fru talman! Det har varit en givande debatt, viktig och absolut nödvändig. Tyvärr har oppositionen inte kommit med så många nya förslag. Det är ju åtgärder som de tidigare har lyft fram och som dessutom inte har gett så bra resultat. Man skulle önska mer.

När Ylva Johansson räknade upp allting som vi inte har lyckats med, men som de ska försöka sätta, måste jag säga att när man pratar utbildning har man väl aldrig satsat så mycket på utbildning som vi har gjort under förra mandatperioden och kommande år. Vi satsar på yrkesutbildning. Vi satsar på yrkeshögskoleutbildning och yrkesvux. Vi öppnar för gymnasiesärskolan så att de eleverna lättare ska kunna gå vidare och få olika möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden. Vi har Lärarlyftet. Det går att rabbla upp hur mycket som helst.

Sedan pratar man om en handlingsplan för att få barnperspektivet. Vi har faktiskt en barnkonvention. Folkpartiet vill att barnkonventionen ska bli lag. Varför då? kan man undra. Därför att trots att vi har en svensk lag som försöker anpassa sig till konventionen vet vi att det inte fungerar i praktiken. Under årens lopp har Sverige faktiskt fått kritik från FN:s barnrättskommitté på grund av brister i efterlevnad av barnkonventionen. Därför känns det oerhört viktigt att få lyfta fram den här frågan och den vilja som Folkpartiet ändå har.

Kritiken handlar till exempel om att det finns stora skillnader i Sverige när det gäller hur man stöder barn och familjer som lever under fattigdom, hur man stöder barn som lever med missbrukande föräldrar, psykiskt sjuka föräldrar eller barn som ser våld i sitt hem. Med barnkonventionen som lag skulle barn med största säkerhet kunna göra sin talan hörd i högre utsträckning. Dessutom skulle kompetensen höjas bland beslutsfattare och man skulle bli mer kvalificerad att se barns behov och rättigheter.

För Folkpartiet och Alliansen är det faktiskt så att alla barn ska ha rätt att leva, växa och ges möjligheter till egna val. Vi vill också att alla barn ska ges chanser i livet. Det är vår politik.

Anf. 101 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det har varit en intressant och klargörande debatt med ett starkt engagemang för att göra något åt barnfattigdomen men en avsaknad av konkreta åtgärder från oppositionens sida.

Miljöpartiet vill ha en brevlåda, Vänsterpartiet vill lagstifta om heltid och Ylva Johansson säger nej till den nya gymnasieskolan. Hon vill hellre ha höjda skatter och andra utbildningssatsningar. Det är också slående hur framför allt socialdemokrater och vänsterpartister hela tiden återkommer till att problemet är klyftorna mellan fattig och rik.

Jag tänker ibland att det för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet nog skulle vara ett stort problem om barnbarnen eller barnbarnsbarnen till Kamprad eller Rausing skulle flytta tillbaka till Sverige med alla sina miljarder. Det skulle nämligen öka klyftorna mellan fattig och rik.

För mig och för Centerpartiet skulle det inte vara ett problem. Vi skulle välkomna dem hem igen, väl medvetna om att den relativa fattigdomen i Sverige därmed ökade. Problemet är nämligen inte att vi har rika människor i Sverige. Problemet är inte heller att de rika människorna blir

rikare. Det stora problemet är att de fattiga människorna har blivit fattigare och dessutom fler, och det är där åtgärderna måste sättas in.

När jag lyssnar på Ylva Johansson och Lars Ohly blir det så uppenbart för mig att man inte har förstått problemen som den ensamstående mamman i Andersberg har. Hennes stora problem är nämligen inte att de äldre barnens klasskompisar kan åka till Thailand över jullovet. Hennes problem är att hon inte har pengar i sin plånbok för att kunna lösa ut receptet på penicillin till sitt yngsta barn med lunginflammation.

Den viktigaste lösningen för henne och för alla ensamstående mammor i Sverige är att de kan få ett jobb och att Sveriges ekonomi är så stark att vi kan laga de revor i välfärdsnätet vi upptäcker.

Anf. 102 PER RAMHORN (SD):

Fru talman! Jag kommer inte att göra denna debatt mycket längre. Det har kommit fram en hel del goda förslag och en del mindre goda. De goda och kloka kommer jag att ta med mig.

Som jag sade tidigare är detta viktiga frågor som vi måste diskutera och debattera oftare och mycket. Det gäller nämligen Sveriges framtid.

Till slut kan jag bara säga att jag tackar för debatten. Den har varit bra och intressant.

Anf. 103 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Vi tycks vara väldigt överens om att målet är att bekämpa fattigdom, men vägen dit skiljer sig uppenbarligen ganska mycket. Det kan vi konstatera efter denna debatt. En del tror att höjda skatter och höjda bidrag ger fler jobb. Alliansens recept har varit att sänka skatter och god utbildning ger fler jobb.

Vi kan säga att de reformer som är sjuksatta har visat sig vara ett ganska gott recept. Antalet personer som är sjukskrivna har minskat, och fler har fått rehabilitering. Antalet personer med socialbidrag – ekonomiskt bistånd – har ökat något den allra senaste tiden, men generellt är det en minskning. Jag hoppas att denna minskning ska bli synlig inom ett par års tid igen, efter denna dramatiska lågkonjunktur.

Framför allt har dock arbetslösheten redan nu visat tecken på att sjunka snabbast i hela Europa. Fler har jobb i dag än när regeringen tillträdde, och det tapp vi hade i lågkonjunkturen är nästan helt återtaget. Det är goda nyheter för barnfattigdomen, som har sjunkit sedan 1996. Alla har fått reala inkomstförbättringar i vårt land.

Ändå är vi inte nöjda. Vi är stolta över det vi har gjort, som en del brukar säga, men vi är inte nöjda. Kampen fortsätter. Vårt land ska hålla ihop, och därför är fattigdomsbekämpningen så viktig.

Därför kommer mitt nästa steg att vara att samtala med barnrättsorganisationerna och lyssna in deras förslag. Mitt nästa steg kommer också att vara att ha en fördjupad genomgång av fattigdomssituationen i Sverige. Vi har behov av att titta på i vilken utsträckning fattigdom påverkar hälsa, förmåga att arbeta och inte minst på konsekvenserna för barn.

Barn har rätt till en trygg uppväxt. Den rätten är central, och den är vårt ansvar och vårt uppdrag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Aktuell debatt:
Barnfattigdom
i Sverige*

10 § Svar på interpellation 2010/11:197 om bankernas risker och statens ansvar

Anf. 104 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Ulla Andersson har frågat mig om det finns någon beräkning av värdet på en svensk implicit bankgaranti, det vill säga om svenska banker har haft lägre finansieringskostnader mot bakgrund av ett förväntat statligt stöd till bankerna i händelse av problem. Om dessa beräkningar inte finns frågar Ulla Andersson om jag är beredd att låta genomföra en sådan.

Det är en grundläggande princip att vid lämnande av stöd enligt lagen om statligt stöd till kreditinstitut ska institutet och dess ägare stå för eventuella förluster. Detta sker bland annat genom att staten får ersättning eller annan kompensation för det risktagande som ett stöd kan innebära. Stödlagen bygger således på att det är instituten själva som ska ta ansvar för den finansiella situationen i bolaget.

Innan stöd beviljas ska det underkastas en noggrann prövning varvid bland annat konkurrensaspekter ska beaktas. En bärande tanke är därvid att ett eventuellt stöd ska utformas på ett sätt som i möjligaste mån undviker att snedvrider konkurrensen mot de företag som inte får stöd. Vidare ska stöd inte lämnas om det står i strid med EU-fördragets regler om statligt stöd.

Bankerna betalar också avgifter till stabilitetsfonden för att finansiera åtgärder för att motverka att det finansiella systemet i Sverige drabbas av en allvarlig störning. Det innebär att instituten själva finansierar de åtgärder som behöver vidtas för att upprätthålla det finansiella systemets stabilitet och att skattebetalarnas intressen därmed kan värnas.

Att svenska banker till följd av stödlagen kan ha haft lägre kostnader för sin finansiering är en följd av att bankernas kreditgivare gör bedömningen att staten griper in den dagen en bank får problem. Eventuella statliga åtgärder syftar inte till att rädda bankens ägare utan är en följd av att man måste undvika de samhällsekonomiska kostnaderna för en allvarlig bankkris.

Effekten på finansieringskostnaderna varierar över tiden och i goda tider är den sannolikt liten. Att genomföra en beräkning av hur stor den eventuella subventionen har varit är dock tillbakablickande.

Regeringen har nyligen tillsatt en kommitté som ska se över regelverket för hantering av banker i kris. Det övergripande syftet med översynen är att säkerställa att regelverket är utformat så att olika slag av finansiella kriser i första hand kan mildras genom förebyggande åtgärder och i andra hand lösas på ett effektivt sätt, samtidigt som skattebetalarnas intressen värnas och allmänhetens förtroende för det finansiella systemets funktion säkerställs.

För banker som inte är systemviktiga bör en avveckling kunna ske inom ramen för ordinarie konkursförfarande. Även inom EU pågår ett arbete med att reformera regelverken med samma mål. Ett nytt regelverk bör rätt utformat innebära att bankernas kreditgivare prissätter risken i sin kreditgivning till banker på ett korrekt sätt. I framtiden är det rimligt att också bankers kreditgivare tar sitt ansvar, och att riskerna för staten därmed minskar ytterligare.

Ulla Andersson hänvisar till Schweiz i sin interpellation. I Schweiz finns nu ett lagförslag som skulle innebära en kraftigt förhöjd kapitalbuffert för systemviktiga banker. Frågan om lämplig kapitalbuffert för banker är något som övervägs i den fortsatta översynen i Sverige och inom EU.

Stödet till den svenska banksektorn under krisen räddade samhällsekonomin. Staten tog genom stödet en risk som lyckligtvis aldrig realiserades. Det är naturligtvis inte syftet, men jag kan konstatera att för staten har stödåtgärderna i samband med den finansiella krisen tvärtom inneburit en vinst.

Mot denna bakgrund finns det enligt min mening inte skäl att i dag låta göra en sådan bedömning av värdet av en implicit garanti som Ulla Andersson hänvisar till i sin fråga.

Anf. 105 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Vi är fortfarande i sviterna av den senaste finanskrisen, som orsakades av bristande politiskt ansvarstagande, privatiseringar och avregleringar och en grundläggande tro på att marknaden sköter sig bäst själv, ett ansvar de inte borde ha fått och inte ska behöva ta. Men det var vi rätt ensamma om att tycka, tyvärr.

Nu ska de det här delvis åtgärdas, och förslagen är många kring reglering av finanssektorn, och det är mycket bra. banksektorn i Sverige har de senaste tio åren vuxit sig allt större, från en sammanlagd balansomslutning på Sveriges bnp för tio år sedan till nästan tre gånger bnp i dag. Banksektorn har en unik ställning genom de direkta och indirekta statliga stöd som den omfattas av, stöd som innebär att systemviktiga banker inte antas tillåtas gå omkull, utan skattebetalarna finns där som en sista utpost. De här stöden snedvrider konkurrensen på bankmarknaden eftersom bankerna som omfattas av stödet lånar billigare och därmed kan lägga en större andel av bankmarknaden under sig och växa ytterligare.

Det leder till ökat risktagande eftersom såväl bankägarna som långgivarna vet om detta stöd och vet att skattebetalarna finns där. Det innebär att långgivarna inte granskar sin utlåning på samma sätt som de annars borde.

Allt fler börjar nu diskutera de statliga garantiernas effekt på bankernas verksamhet och risktagande. Det är helt rimligt eftersom det är totalt orimligt att skattebetalarna ska garantera stabiliteten i systemet, medan ägarna tar vinsten och långgivarna slipper ta smällen.

Bank of England har uppskattat värdet på den brittiska implicita garantin till 50 miljarder pund om året, det vill säga ungefär som hela Sveriges statsbudget, för de fem största brittiska bankerna mellan 2007 och 2009. Det motsvarar den samlade årsvinsten för samtliga brittiska banker före krisen.

ECB har konstaterat att de implicita garantierna ökar riskbenägenheten, vilket också en tidigare statlig svensk utredning gjort. En kommission i Schweiz har försökt uppskatta värdet på den schweiziska implicita garantin för systemviktiga institut och kommit fram till att USB och Credit Suisse fick betyg som var mellan två och nio gånger högre än vad de skulle ha fått utan garantierna. Det visar kommissionens underlag.

Prot. 2010/11:61

17 februari

Svar på
interpellationer

Ministern säger i sitt svar till mig att det inte behövs en bedömning av värdet av en implicit garanti, att det vore tillbakablickande. Vidare skriver han i sitt svar att staten ska få ersättning eller annan kompensation för det risktagande som ett stöd kan innebära. Dessutom säger ministern att bankerna betalar en avgift till stabilitetsfonden, lika för alla dessutom och inte byggd på risk. Det ska vara en finansiering av åtgärder vid allvarlig störning, och det innebär att instituten själva betalar åtgärderna.

Men hur vet finansmarknadsministern det när han inte vet vad den statliga implicita garantin innebär i ökat risktagande eller subvention? Är den implicita garantin en subvention eller inte, finansmarknadsministern? Ökar den riskerna eller inte? Om ministern anser det borde det då inte vara rimligt att ta reda på vad den faktiskt innebär? Är inte det ett rimligt krav? Om inte ministern anser det skulle jag vilja ha en bättre förklaring än den som har getts i svaret. Och hur vet finansmarknadsministern vad som är rimligt att kräva i avgifter från bankerna?

Jag får tacka finansmarknadsministern för svaret, men som han förstår är jag inte riktigt nöjd med det. Förhoppningsvis kan det bli lite bättre klargöranden om hur tankebanorna har gått bakom svaret.

Anf. 106 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag vill tacka Ulla Andersson för den här interpellationen. Det är jätteviktiga frågor som många borde engagera sig i. Jag vet att både Ulla Andersson och jag gör det.

Det var ett stort antal frågor; vi får se hur det går med svaren.

Låt oss börja med garantins värde. Jag tycker att det är en väldigt svår fråga. Skattebetalarna ställer upp med garanti. Skattebetalarna får tillbaka pengar dels genom stabilitetsfonden – man har fått ungefär 5 miljarder kronor – dels genom att Riksbanken har gjort ordentliga vinster på de lån som den gett till bankerna. Riksbankens lån har längre löptid för att underlätta finansieringen för bankerna, och under 2008–2009 har Riksbanken tjänat 2,3 miljarder kronor på just de lånen. Jag tycker inte att det är självklart att det är någonting som man har gett upp.

Ja, skattebetalarna har gett garantier, men skattebetalarna har också fått tillbaka pengar.

Jag ger Ulla Andersson rätt i att svenska bankers tillgångar i relation till bnp är jättestora jämfört med övriga europeiska länders. Jag tror att vi ligger fyra eller femma i den tabellen. Det betyder att vi måste ha tummen i ögat i någon mening på bankerna.

Att vi utfärdar implicit garanti för de här bankerna innebär inte att det är en garanti för kapitalägarna. Det är viktigt att komma ihåg. Vi har haft två bankfallissemang i Sverige de senaste två åren – det ena Carnegie och det andra HQ Bank. I båda de här fallen blev aktieägarna utan tillgångar, de skrevs ned till noll. Det är så det ska gå till. Om man missköter en bank ska man inte få några pengar över. Tanken i vårt förfarande är att om, vilket gud förbjude, de systemkritiska bankerna skulle få allvarliga problem är det aktieägarna som ska råka illa ut. I bästa fall kommer detta att leda till att aktieägarna förstår att även om institutet klarar sig klarar sig inte aktieägarna. Det ska leda till att aktieägarna använder sin ägarroll på sådant sätt att instituten inte tar sådana risker som vi har sett. Även om man garanterar institutet kan aktieägarna bli av med sina pengar.

Konkurrensfrågan håller jag med om. Det skulle kunna vara ett problem. Till stabilitetsfonden betalar man i relation till sin balansräkning. Så här betalar de systemviktiga bankerna mer pengar än de icke-systemviktiga.

Vi kan tänka oss i framtiden kapitaltäckningsregler som innebär att man blir mer straffbar som stor bank än som liten bank. Det skulle i någon mening kunna jämna ut eventuella konkurrensproblem.

Anf. 107 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Tack, finansmarknadsministern! Vi sitter där vi sitter i dag på grund av ett väldigt stor risktagande från bankerna. Jag vill med bestämdhet mena att just de implicita garantierna, men även de explicita garantierna, har betydelse i det risktagande som vi har sett och som jag tror åter kommer att ske. Det är därför vi försöker bygga murar och hinder för att det ska få så små effekter som möjligt.

ECB har kommit fram till att risktagandet kanske ökar tre gånger. När vi ser att det för England motsvarar hela banksektorns totala vinst måste vi inse att den har väldigt stor betydelse. Om vi vill att banksektorn ska stå för sina egna kostnader borde det ha ett värde att ta reda på vad den här garantin betyder. Jag tycker att det är lite märkligt med det motståndet. Jag tror att det skulle skapa en bättre diskussion utifrån att storbankerna skulle få större förståelse för de krav som vi kommer att ställa ur regleringshänseende.

Jag är mycket orolig. Vi kan se på Irland, som kanske har en så stor banksektor att bankerna är too big to save. De är inte bara too big to fail, de är too big to save. Jag vill inte att vi ska hamna i en liknande situation. Det är bra att Sverige låter ägarna stå för smällen, men vi har ett problem med att långivarna inte alls behöver ta risken med tanke på vad de utsätter oss för. Utifrån det perspektivet vore det bra att räkna fram garantin.

Finansmarknadsministern tar upp frågan om kapitaltäckning. Där vore det bra om vi hade någon form av progressiv kapitaltäckning, det vill säga att de stora bankerna, som vi kan säga är de mest riskbenägna, fick ta en större säkerhet så att säga. Jag tror att det skulle vara mycket bra.

Samtidigt finns det en balans i detta, för vi vill ju, om vi ska ha en fungerande marknad, att bolag och banker ska kunna gå i konkurs, annars får vi en stelrande sektor som inte utvecklas. Jag förstår att det är en svår gränsdragning här, men det är någonting som vi måste lösa, oavsett hur svårt det är.

Jag menar också att vi har en extra svår situation i Sverige, för vi har en väldigt snedvriden konkurrens redan i dag. Konkurrensverket har slagit fast att vi har en oligopolistisk struktur på inlåningsmarknaden. Det är just de banker som har den oligopolistiska strukturen som också har störst nytta av de statliga stöden.

Det vore bra om vi kunde titta vidare på vad den här implicita garantin betyder. Men jag tycker också att vi skulle kunna lägga till vad insättningsgarantin betyder. Jag tror inte att det är bra att enbart öka den kontinuerligt, för jag menar att det i sin tur ökar även riskbenägenheten. Man vet hela tiden att vi finns där på olika sätt. Och den insättningsgaranti vi har i dag omfattar bara ungefär 2,3 procent av det som finns insatt i bankerna, så det skydd vi har är litet om det verkligen smäller.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 108 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Stabilitetsfonden syftar till att bli 2,5 procent av bnp, och den har i dag 20 miljarder kronor. 2,5 procent av bnp är en, tycker jag, ambitiös nivå för stabilitetsfonden.

Det som hände på Europas och USA:s finansmarknader under finanskrisen var att priset på risk i någon mening blev för lågt. Här tror jag inte att man kan påstå att statliga banker eller institut, vare sig i Sverige eller någon annanstans, hade ett annat beteende än privata banker, utan det var ett allmänt flockbeteende.

I Sverige har diskussionen om både Carnegie och HQ Bank men också diskussionen om Swedbanks och SEB:s äventyr i Baltikum lett till en förståelse hos kapitalägarna att man inte är skyddad när det blir problem.

Jag är övertygad om att kapitalägarna nu ser på sina banktillgodohavanden och bankaktier på ett annat sätt än tidigare. Jag tror att de är väl medvetna om att de är mer utsatta för risk än vad de var tidigare. Därför tror jag och hoppas på ett annat beteende framöver.

Jag vill ta upp frågan om konkurrensen speciellt. Jag ser också att konkurrensen på bankmarknaden inte fungerar som vi önskar. Jag tror dock att det i första hand handlar om ett konsumentbeteende. Jag bytte själv bank för tre fyra år sedan. Det var en besvärlig erfarenhet. Det var nya Internetkoder och nya rutiner etcetera. Och jag har talat med mina bekanta, och det är väldigt få som har bytt bank den senaste tiden. Det är en stor tröskel, en stor tröghet. Det här måste vi försöka hjälpa konsumenterna med. Vi ska förstås alltid stå på konsumenternas sida i den här frågan. Vi ska försöka göra det lättare för konsumenterna att byta bank.

Ulla Andersson säger att det är dålig konkurrens på inlåningssidan. Jag skulle vilja säga att det är dålig konkurrens på lönekontosidan. Egentligen är det de stora bankerna och kanske någon till som har den marknaden. Men om man anstränger sig och låter lönekontot vara just ett transaktionskonto och i stället stoppar in pengarna på ett vanligt inlåningskonto ökar konkurrensen ganska dramatiskt. Och på bolånesidan har vi säkert 15–20 olika institut som ger olika typer av service.

Det är besvärligt att bryta rutiner på bankmarknaden. Jag har själv erfarenhet av detta. Och jag tror att här finns roten till eventuella konkurrensproblem. Löser vi inte dem ökar vi inte konkurrensen, även om vi har många fler banker. Jag brukar säga att vi måhända har fyra stora banker i Sverige. Men vi har 20 000 på nätet, brukar mina barn säga till mig.

Till sist håller jag med Ulla Andersson om att vi måste titta på kreditgivarna till bankerna. De kan i dag i praktiken gå skadeslösa. Jag tycker att det är en rimlig ordning att även de får drabbas av kostnader om vi får se ett bankfallissemang, så där är vi helt överens.

Anf. 109 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Jag märker att finansmarknadsministern inte riktigt svarar på min fråga: Anser han att den implicita garantin ökar riskbenägenheten eller inte? Han svarar inte heller på om han ser det som en subvention eller inte. Jag skulle gärna vilja ha svar på de frågorna. Och hur kan finansmarknadsministern egentligen räkna ut vad avgifterna ska vara om han inte vill se vad garantin innebär i subvention eller ökad riskbenägen-

het för bankerna? Det svaret är du mig skyldig, menar jag, och hoppas att du ska ge mig det i ditt sista inlägg.

Stabilitetsfonden ska vara 2,5 procent av bnp. Det ska den ju vara år 2030, och med den takt som vi har haft finanskriser hittills kommer det nog en kris före dess, tyvärr.

När det gäller hur stora vinsterna är enbart i de stora bankerna är de drygt 50 miljarder i dag, så om det skulle smälla till rejält är det nog, tyvärr, en liten bäck i den stora floden, eller hur man nu ska uttrycka det.

Dessutom menar jag att vi inte vet om avgifterna är rimliga eller inte. Även om de är kopplade till balansomslutningen har de en viss progressivitet och kanske också en riskbenägenhet. Men är den tillräcklig? Nej, skulle jag vilja säga.

Jag tycker som sagt fortfarande att jag inte har fått svar på frågorna: Ökar riskbenägenheten eller är det en subvention? Varför i så fall inte ta reda på hur det ska finansieras av banksektorn?

Anf. 110 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag ska verkligen försöka att svara på frågorna.

Jag tror att Ulla Andersson har rätt i att stabilitetsgarantin ökade riskbenägenheten under krisen. Riskaptiten ökade markant. Man ska också ha klart för sig att riskaptiten ökade ordentligt över hela världen, så det var inte ett svenskt fenomen. Men jag tror att det ligger mycket i det.

I och med att vi har de två exemplen på banker där aktieägarna placerade om sina pengar och vi har en rutin och en process för att låta aktieägarna ta den stora smällen, även i stora banker, om vi får ett nytt bankfallisse-mang, tror jag att de nya formerna för att ta hand om bankerna kommer att förändra bankernas riskbeteende framöver. Nu har vi visat med en brutal tydlighet att vi inte låter aktieägarna gå fria.

Jag tycker att det är rimligt att bankerna nu i goda tider använder sina pengar till att samla i ladorna. Det är aktieägarnas beslut, förstås, hur man ska göra med aktieutdelningen, men jag tycker att det är rimligt att man nu stärker sitt hus och ökar sin kapitalandel för att stå emot i framtiden. Vi ser snabbt hur det kan gå med banker som inte har god soliditet.

Ulla Anderssons sista fråga handlade om garantins värde. Jag kan bara säga att allmänheten ställer upp med en garanti till bankerna, och bankerna betalar tillbaka, dels i form av stabilitetsfonden, dels i form av att Riksbanken får kraftiga vinster som kommer statskassan till del. Jag är inte mannen att bedöma nettot av dessa insatser, utan jag kan bara konstatera att skattebetalarna har fått kompensation. Om den är rimlig eller inte kan inte jag svara på.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 2010/11:188 om oberoende tillsynsorgan för Försäkringskassan

Anf. 111 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Gunvor G Ericson har frågat mig om jag avser att verka för att inrätta ett särskilt tillsynsorgan dit enskilda kan vända sig med klagomål på Försäkringskassan.

Försäkringskassans verksamhet har stor betydelse för enskildas ekonomi, och den berör en stor del av befolkningen. En så viktig myndighet måste åtnjuta allmänhetens förtroende. Ytterst handlar det om tilltron till hela socialförsäkringssystemet.

Regeringen har i många sammanhang framhållit vikten av att Försäkringskassans verksamhet präglas av rättssäkerhet och effektivitet och att kunderna får en bra service och ett gott bemötande. Inte minst en myndighetsreformen och införandet av Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, har haft sin grund i behovet av att stärka rättssäkerheten och effektiviteten i Försäkringskassan.

Medborgarna ska i sina kontakter med myndigheten uppleva att deras ärende behandlas rättvist och utan onödig fördröjning. Det är naturligtvis av stor betydelse att man som försäkrad hos Försäkringskassan har möjlighet att få framföra sina synpunkter på myndigheten och få sitt ärende prövat. Detta är grundläggande för socialförsäkringens och administrationens legitimitet.

Försäkringskassan har genomgått en omvälvande strukturförändring de senaste åren parallellt med flera stora reformer vilket har fått konsekvenser för bland annat handläggningstider och tillgänglighet. Försäkringskassan har vidtagit åtgärder för att komma till rätta med detta, och JO har också uttryckt att man ser positivt på dessa åtgärder. Det tidigare ökande antalet JO-anmälningar mot Försäkringskassan förefaller nu också avta.

Med detta sagt vill jag avslutningsvis inte på något sätt förringa det stora antalet JO-anmälningar som riktats mot Försäkringskassan eller all den kritik som myndigheten har fått ta emot under de senaste åren från försäkrade. Regeringen fortsätter att noga följa utvecklingen på Försäkringskassan.

Då Gunvor G Ericson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmanen att Jan Lindholm i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 112 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Interpellanten fick i går eftermiddag en tvingande kommandering som en del i sin ledamotsroll som innebar att hon var tvungen att lämna Riksdagshuset denna eftermiddag och därmed också överlämna debatten till någon annan. Lotten föll på mig att ta hand om den. Jag vill börja, fru talman, med att framföra en ursäkt för detta, och jag hoppas att ministern inte tar illa upp. Jag ska även framföra interpellantens tack för svaret.

Av svaret framgår det med stor tydlighet att ministern fullt ut delar interpellantens beskrivning av själva problemet, nämligen att Försäkringskassan inte når sina mål. Ministern delar likaså interpellantens oro

för att socialförsäkringens legitimitet allvarligt kan skadas i grunden om man inte förmår lösa det faktum att många anser sig och upplever sig felbehandlade av Försäkringskassan.

Ministern påminner även om att regeringen vid många tillfällen har påpekat vikten av att Försäkringskassans verksamhet präglas av rättssäkerhet och att kunden ska mötas, som ministern uttrycker det, av bra service och få ett gott bemötande.

Då borde det, fru talman, vara naturligt att ställa frågan: Anser ministern att vi har ett rättssäkert system när kunden inte anser sig ha fått ett rättssäkert bemötande och när det inte finns någon oberoende instans att vända sig till för att få sin sak prövad?

Det är detta som jag uppfattar att frågan i grunden handlar om. Jag tycker att ministern i svaret beklagligt nog inte berör den frågan.

Av ministerns kommentarer till den kritik som JO har riktat mot det faktum att det inte finns någon specifikt uttalad oberoende instans dit medborgarna kan vända sig när de uppfattar sig felaktigt hanterade, vilket interpellanten hänvisar till i sin interpellation, tycker jag inte att man kan utläsa om ministern har någon uppfattning om huruvida kritiken är berättigad eller inte. Jag tycker inte heller att det går att utläsa ur svaret om ministern har någon uppfattning om de förslag som JO har lagt fram.

En slutsats som man skulle kunna dra av ministerns svar är att ministern faktiskt anser att det är rimligt med den ordning vi i dag har, nämligen att det är JO som är den instans som medborgarna ska vända sig till när de har klagomål.

Min andra följdfråga till ministern måste då bli: Anser ministern att det är en funktionell ordning att JO ska fungera som det oberoende tillsynsorgan som medborgarna ska vända sig till när de anser att det inte har fått en rättssäker hantering? Vi är ju överens om att Försäkringskassan ska erbjuda en sådan.

Både JO och konstitutionsutskottet anser i likhet med interpellanten att denna ordning inte är hållbar. Men ministern kanske anser det.

Anf. 113 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det här är en riktigt intressant fråga, men jag skulle vilja vidga den något. JO:s kritik är intressant, men den måste ses i ett större sammanhang. Det akuta problemet är inte JO:s synpunkt att det är för många ärenden som går till JO. Jag förstår att man skulle kunna hantera klagomål på annan plats. En del myndigheter har det, andra inte. I Försäkringskassans fall har vi valt en lösning med en överprövning internt på Försäkringskassan och därefter en sedvanlig domstolsprövning i förvaltningsrätten. Den tror jag i grund och botten till formen fyller kraven på rättssäkerhet.

Det denna fråga egentligen aktualiserar och som gör den intressant det är den större frågan om trovärdigheten i vår legitimitet med hela processen. Där pekar JO på något som är viktigt. Jag är dock inte beredd att nu landa i att slutsatsen ska vara att skapa en ny institution för att hantera rena klagomål. Redan i dag påpekar JO att många av de klagomål de får inte borde hamna där utan borde hanteras direkt på Försäkringskassan.

Jag nöjer mig i den meningen med att konstatera att JO pekar på en intressant problemställning som jag tror långsiktigt är viktig. Jag har sett

motsvarande långsiktiga trovärdighetsresor i andra myndigheter och verksamhetsområden tidigare som ger en del inspiration. Klassiska exempel är Skatteverket och i modernare tid Migrationsverket och i förlängningen även migrationsdomstolarna. Det har hänt mycket på viktiga myndighetsområden där jag tror att vi har en del att lära när det gäller Försäkringskassans stora område.

Därmed är det inte sagt att man kan lura sig själv och tro att man kan bli av med all oenighet. I ett system som fattar beslut i 19 miljoner ärenden och gör 47 miljoner utbetalningar varje år kommer vi då och då att ha starka intresse motsättningar. Det handlar om människor som mycket legitimt vill något som Försäkringskassan lika legitimt inte vill tillmötesgå. Då krävs det trovärdighet och auktoritet i hela prövningen.

Min slutsats är att den som är berättigad att få ersättning ska mötas med mycket bred respekt eftersom det är en person som är i en situation där han eller hon är i sin fulla rätt att få ersättning. Men jag är också ute efter en situation där den som inte får ersättning ska uppleva att han eller hon har bemötts empatiskt och korrekt och fått en god och klok information om vad som har hänt och hur han eller hon ska göra för att lämna synpunkter eller formella överklaganden.

Allt detta finns i dag till formen, men min bestämda uppfattning är att det finns mer att göra i att skapa större legitimitet hos allmänheten för de beslut som fattas.

Till detta ska vi lägga den information vi fick så sent som i går, nämligen 2010 års siffror på fusk och missutnyttjande. Det är också en viktig del av trovärdigheten i systemet. I ett system där en förkrossande majoritet av besluten går rätt till – rätt person får rätt pengar i rätt tid – men där 20 000 riktade kontroller pekar på fusk och missbruk på en nivå av ungefär 1 miljard kronor och 1 000 polisanmälningar för bidragsfusk finns det fortfarande betydande utrymme för att bli skickligare och bättre på att se till att rätt personer får rätt utbetalningar och att den som inte ska ha utbetalning inte heller får det.

Detta är också en viktig legitimitetsfråga i ljuset av att vi i dag i stor utsträckning kräver att människor som har sjukpenning eller sjukersättning ska komma tillbaka till egen försörjning. Då kan vi inte med andra handen betala ut ersättning till människor som fuskar sig till de pengar som andra borde få ta del av i stället.

Anf. 114 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Frågan om legitimitet ur det sistnämnda perspektivet, alltså att man har en otillräcklig kontrollfunktion inom Försäkringskassan så att människor som inte borde ha ersättning får det, är en annan fråga än den som interpellanten tar upp – även om jag delar uppfattningen att den är viktig.

När jag lyssnar på ministern tycker jag att vi är väldigt överens om vart vi vill komma. Vi vill ha rättssäkerhet för den som söker hos Försäkringskassan och att man ska få ett korrekt bemötande.

Det jag uppfattar som interpellantens strävan är att få en form av garanti för detta. En fråga som jag har blivit uppmanad att ta upp gäller det som ministern talade om, nämligen behovet av att förbättra verksamheten internt i processen. Där har Inspektionen för socialförsäkringen en funkt-

ion. Det är dock inget som kunden kan vända sig till, utan det är en intern myndighetskontrollfunktion.

Det är just detta med kundens situation som är knepig. Ministern sade att till formen finns allt detta. Vissa tycker väl att det är okej att man kan få en omprövning internt inom strukturen. Många människor upplever dock att så länge man håller sig inom samma struktur har man inte förtroende för att myndigheten internt hanterar det på ett korrekt sätt. Det är därför vi behöver ha en annan kanal för att få saker prövade.

Vi i Miljöpartiet undrar om ni har funderat på om ISF skulle kunna få ett utvidgat uppdrag och även kunna vara den som en person som känner sig felaktigt hanterad kan vända sig till.

När det gäller hur JO ser på att man har fått en uppgift som man egentligen inte ska ha säger ministern i svaret – och citerar kanske JO – att Försäkringskassan har vidtagit åtgärder för att komma till rätta med det och att JO har uttryckt att man ser positivt på de åtgärderna.

Visst gör man det, men man konstaterar samtidigt att antalet klagomål ligger på en orimligt hög nivå. Det står vidare att det tidigare ökade antalet JO-anmälningar mot Försäkringskassan förefaller avta. Visst har det planat ut på den nivå som man tycker är för hög.

Frågan kvarstår. Vad har ministern för avsikt att göra för att hitta någon form för att kunden ska uppleva att man har en ventil? Vi får signaler om att man inte känner att man har det. Man har inte förtroende för att den myndighet där man tycker sig ha blivit felbehandlad skulle kunna göra en korrekt bedömning så att man får den second opinion som man vill ha.

Anf. 115 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! I den grundläggande frågan tror jag att vi är ganska överens. Vi har ett grundläggande problem när det gäller trovärdighet, auktoritet och legitimitet. Det är besvärande på lång sikt. Det brukar Försäkringskassan själv påpeka i sina förtroendemätningar. Sedan lång tid tillbaka har man inte de förtroendesiffror som de själva som myndighet och socialförsäkringen som en viktig del av den svenska välfärdspolitiken har nytta av. Där tror jag att vi är helt överens.

Även jag föredrar ordet försäkrad framför begreppet kund.

Redan i november när vi första gången presenterade översynen av den väsentliga sjukförsäkringsreformen påpekade jag att jag trodde att vi hade en lång resa framför oss som går bortom de politiska förändringarna av enstaka regelverk. Den övertygelsen har stärkts under mina första fyra månader i det här arbetet.

Vi kommer att avisera ett ganska brett arbete när det gäller att se över hela kedjan som påverkar auktoriteten och legitimiteten i systemen. Jag har varit noga med att vi måste börja i de politiska regelverken. Vi ska inte börja i myndigheters eller andras tillämpning. Vi ska börja med vår egen hemläxa, nämligen de politiska regelverken. Vi ska se till att de är rätt och att vi kan stå för dem och att de fungerar fullt ut. Därefter ska vi titta på hur varje steg i kedjan ser ut.

Det är inte min uppgift att recensera rättssystemet. Vi har en på alla sätt korrekt fungerande rättskedja, men vi har också ett väsentligt trovärdighetsproblem genom att många människor inte ser en glasklar skillnad mellan bemötande och hanteringen av klagomål och det formella beslu-

tets juridiska möjlighet att bli överklagat. Det är en ganska lång sträcka som måste ses över.

I detta ingår komplicerade saker som samspelet mellan Försäkringskassans egna försäkringsmedicinska rådgivare och hela den medicinska profession som står för de läkarintyg som ligger bakom detta. Det finns mycket som man bör titta på.

Jag återkommer med ett bredare upplagt arbete i frågan.

Anf. 116 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Jag tror att om vi fortsätter debatten hamnar vi bara längre bort från ämnet. Jag är nöjd så.

Anf. 117 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag är också nöjd så.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2010/11:193 om sjukdom på grund av ekonomisk otrygghet

Anf. 118 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att minska risken för att ytterligare sjukdomar ska utvecklas på grund av de hårda utförsäkringsreglerna. Hon frågar även om jag avser att påskynda översynen av de angivna bristerna i sjukförsäkringsreglerna.

En av de viktigaste frågorna för regeringen när den tillträdde i oktober 2006 var att minska det omfattande utanförskapet från arbetsmarknaden som till stor del bestod av sjukfrånvaro. Regeringen har under föregående mandatperiod genomfört en rad åtgärder som syftar till återgång i arbete. Åtgärderna har stor bredd och omfattar såväl ändringar som rör regelverket för sjukskrivningsprocessen, exempelvis tidsgränser för bedömning av arbetsförmåga, som nya samverkans- och stödåtgärder för att underlätta för sjukskrivna att komma tillbaka i arbete.

Sjukförsäkringsreformen har gett resultat. Sjukskrivningsprocessen har blivit mer aktiv. Färre individer blir sjukskrivna och sjukperioderna har blivit kortare. Sammantaget har den minskade ohälsan lett till en kraftig minskning av utanförskapet. Regeringen anser därför att den nuvarande inriktningen ska gälla även fortsättningsvis. Det är viktigt att säkerställa att avsikterna med reformen upprätthålls, exempelvis att den som är svårt sjuk och inte kan arbeta ska kunna få ersättning samtidigt som reformen ska öka drivkrafterna och stödet till dem som kan komma tillbaka i arbete. Stora förändringar likt sjukförsäkringsreformen kan emellertid leda till att enskilda drabbas av orimliga och icke avsedda konsekvenser.

Som jag tidigare flera gånger har redovisat i kammaren pågår för närvarande ett intensivt arbete inom Regeringskansliet i syfte att undanröja sådana icke önskvärda konsekvenser. En viktig utgångspunkt för detta arbete är att den som lider av svår sjukdom ska kunna känna trygghet.

Anf. 119 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Tack för svaret! Tack för att statsrådet berättar att antalet människor som lever i sjukförsäkringen har minskat! Jag kan kommentera det med att människor som kastas ut ur en sjukförsäkring kanske inte blir friskare bara för att de inte har någon ersättning längre. Det är klart att färre får sjukersättning om man inför så hårda regler som regeringen har gjort.

Jag kan upplysa ministern om att antalet människor med sjukförsäkring sjönk redan under vår tid. Vi hade påbörjat ett sådant arbete. Det sjönk utan att vi gjorde dem fattigare och utan att vi kastade ut dem och stoppade in dem i utsorteringskedjan. Ni kallar det för rehabiliteringskedja, men det är inte något annat än en utsorteringskedja.

Visst är det färre människor som använder sig av sjukförsäkring i dag, men vi vet inte vart de har tagit vägen. En del lever på anhöriga eller på allmosor eller har försvunnit ur systemet. En del har fått gå till Arbetsförmedlingen och har sedan kommit tillbaka. Man har tappat bort en hel del människor som nu kanske är beroende av sina makar eller av nära anhöriga.

Min interpellation handlar om att människor blir sjuka av era hårda regler. Jag vet inte om statsrådet tar de alarmerande rapporterna på allvar eller över huvud taget har hört talas om dem. Om statsrådet inte har gjort det och jag ställer en interpellation, tänker han då försöka undersöka de alarmerande rapporterna? Statsrådet bemödar sig inte om att besvara den fråga som jag har ställt. Ser statsrådet någon fara i att människor nu känner en så stor otrygghet i sin ekonomiska situation att de till och med drabbas av sjukdom av det? Varje dag när posten ska komma är de oroliga för att de ska få ett brev som säger: Nu kommer du inte att få någon ersättning längre. De är oroliga för att de dagen före julafton ska få ett telefonsamtal från Försäkringskassan om att de inte ska ha någon ersättning längre. I denna svåra situation blir människor sjukare.

Vi socialdemokrater har många gånger sagt att människor inte blir friskare av att bli fattigare. Nu får vi höra att det till och med uppstår nya sjukdomar. Men ministern bemödar sig inte om att över huvud taget svara på den frågan. Jag skulle gärna vilja veta om han tar dessa rapporter på allvar och om han tänker bry sig om det och borra djupare i det.

Jag skulle också vilja veta när och om ni tänker göra förbättringar i sjukförsäkringen. Ni påstår hela tiden att ni ska göra det även om ni är nöjda med den. Men småpartierna som är beroende av er är mycket angelägna om att sjukförsäkringsreglerna ska bli lättare. Än så länge har ni moderater hållit emot och tyckt att de är bra som de är. Men vi från oppositionen vill gärna veta, och alla sjuka människor vill naturligtvis också veta, och de kräver ett svar.

Anf. 120 ULF NILSSON (FP):

Fru talman! Det finns en del som säger att Alliansen och vi i Folkpartiet kanske förlorade en del röster i valet på grund av debatten om sjukförsäkringen. Jag vet inte om det är sant. Det kan vara sant. Men jag är övertygad om att sjukförsäkringsreformen kommer att räknas som en bra och viktig social reform i framtiden, kanske en av de viktigaste under 2000-talets första år.

Prot. 2010/11:61

17 februari

*Svar på
interpellationer*

Det är helt uppenbart så – det visar all statistik och alla vittnesmål – att allt fler människor hittar vägar tillbaka och att sjukskrivningstiderna förkortas. De nya tidsgränserna medför att passiva sjukskrivningar inte längre sker i samma utsträckning som tidigare. Vi har sett en klar förbättring.

Men det är naturligtvis så att vid en så stor reform blir det en del oönskade eller oväntade effekter. Därför är det nu dags att tydligt se över vad som behöver rättas till i den nya sjukförsäkringen.

Men till oppositionen säger jag då: Glöm inte alla de som snabbt fördes över till ett passivt liv utanför arbete och social gemenskap genom den utsorteringsförsäkring som fanns när ni regerade. Glöm inte alla de som inte fick rehabilitering på många månader eller år och som fördes över till förtidspensionering. När det var som värst förtidspensionerades 140 människor om dagen.

Visst är det sant som Monica Green sade i sin interpellation, nämligen att ekonomiska bekymmer kan skapa en psykisk press och en känsla av vanmakt. Men tänk då också på alla de som fick mycket stora ekonomiska bekymmer för att de blev förtidspensionerade i onödan och utan rehabilitering, som sagt, och fick låg ersättning hela livet och en låg pension på grund av detta.

Det är därför viktigt att komma ihåg hur verkligheten såg ut innan Alliansen genomförde sina reformer i fråga om sjukförsäkringen och rehabiliteringen.

Det är nu glädjande att departementet och socialförsäkringsministern visar att ett sådant arbete med en översyn kommer i gång. Jag och vi alla i Alliansen är mycket angelägna om att arbetet sker snabbt men också noggrant.

Det finns en del saker som många av oss har lyft fram. Från Folkpartiet tycker jag att det är särskilt viktigt att man tittar på tre saker.

För det första: Finns det några systemfel när det gäller att friskskriva sjuka människor och skicka dem till arbetslivsintroduktion? Trots allt får de allra flesta ja på sin ansökan om sjukpenning. Men om några är drabbade är det illa, och då ska det rättas till.

För det andra: Får några en orimligt stor sänkning av ersättningen vid övergång till arbetslivsintroduktion?

För det tredje: Kan vi skapa bättre kommunikation mellan läkarna och Försäkringskassan?

En del av de problem som har med bedömningar att göra har funnits även tidigare, före den stora reformen.

Fru talman! Det är utan tvivel så att en del detaljer måste rättas till. Vi ska se hur konsekvenserna blir för alla människor. Det innebär inte – än en gång – att det hade varit bättre att vänta. År 2006 var det faktiskt viktigt och bråttom att göra något radikalt för att stoppa den utsortering av människor som då pågick. En del detaljer i reformen måste rättas till. Men det innebär verkligen inte att det hade varit bättre att vänta. Tvärtom hade det varit oförlätligt att inte börja reformera sjukförsäkringen omedelbart.

Anf. 121 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Vi har haft denna diskussion några gånger tidigare i kammaren i snarlika interpellationsdebatter. Det låter i och för sig lite

olika när man diskuterar med olika socialdemokrater. Men det är tre punkter som jag tror är värda att påpeka.

Den första är att det finns en varierande grad av distansering från den problembild som vi mycket brett var överens om i Sverige för bara ett antal år sedan om att vi hade en ohållbar situation. Jag brukar generöst försöka säga att det var en socialdemokratisk regering som tog initiativ till att bryta en trend som var omöjlig och som tillsatte de fundamentala utredningar som lade hela grunden för den reform som vi har genomfört. Det fritar inte alls oss från ansvar för sådant som inte har blivit perfekt – absolut inte – men man ska inte heller låtsas som att det inte finns en förhistoria till detta. Vi hade en dålig historia i Sverige med upp- och nedgångar, en bergochdalaneliknande sjukskrivningsutveckling och ett ständigt ökande antal förtidspensioner. Detta var absolut nödvändigt att bryta.

Jag begär absolut inte att socialdemokrater ska applådera det som vi gör, men jag skulle uppskatta en stringent diskussion där historiken åtminstone kan vara någorlunda tydlig och korrekt beskriven.

Den andra punkten är att man måste skilja de riktigt väsentliga frågorna från de frågor som tål att fortsatt diskuteras. Hälften så många är i dag sjukskrivna hälften så länge. Det låter ibland som om det är en ekonomisk vinst. Det är fundamentala mänskliga vinster i detta.

Jag tvivlar inte ett ögonblick på att det finns människor som har farit illa. Jag tvivlar inte heller ett ögonblick på att vi har en del arbete kvar att göra. Jag kommer tillbaka till det alldeles strax. Men den grundläggande och allra väsentligaste slutsatsen är att när hälften så många är sjukskrivna hälften så länge får vi färre fall som går så långt att dessa människor aldrig kommer tillbaka till eget arbete och egen försörjning. Det är dessa mänskliga tragedier och denna långvariga fattigdom som vi försöker undvika.

Att inte se det och att inte inse konsekvenserna av detta är att blunda för de stora förändringarnas betydelse. Det är väl belagt vilka risker det finns i långvarigt utanförskap. Det är väl belagt vilka faror det finns med långa sjukskrivningar och att inte ha egna inkomster. Det finns till och med generationsstudier på detta. Om det finns minsta chans att hjälpa människor tillbaka till egen försörjning har det ett starkt socialpolitiskt värde. Där upplever jag att jag går i en stark svensk välfärdspolitisk tradition som har gått långt över partigränserna i flera decennier i Sverige.

Den tredje punkten som jag vill påpeka, och som ingen som är intresserad av välfärdspolitik kan ha missat, är att det pågår ett arbete som vi annonserade bokstavligt talat den 5, eller möjligen den 6, oktober förra året och som vi redan då sade kommer att ta hela vintern, och vi sade att vi kommer att återkomma under våren med våra samlade analyser och våra samlade förslag av den översyn av själva sjukförsäkringsreformen som nu pågår. Detta arbete pågår fortfarande i oförminskad takt. Det går precis enligt tidsplanen. Vi kommer att återkomma under våren.

Anf. 122 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Låt oss tala om väsentligheterna. Det är precis därför som jag har ställt interpellationen. Jag upplever inte att Ulf Kristersson har svarat på dessa frågor tidigare, nämligen att det nu tillkommer nya sjukdomar och nya depressioner för att människor är utsatta för ekonomiska

Prot. 2010/11:61
17 februari

Svar på
interpellationer

svårigheter. Det framkallas depressioner i samband med besked från Försäkringskassan. Det nämner inte Ulf KristerSSon över huvud taget. Han säger att han vill tala om väsentligheterna.

Om inte detta är väsentligt nog, att ni framkallar nya sjukdomar, kan han väl ändå kommentera att det numera är unga människor, under 26 år, som förtidspensioneras i stor utsträckning. Tänker ni ta med detta också i denna översyn? Om ni inte tänker ta med detta med att ni framkallar nya sjukdomar, vilket verkar vara svaret eftersom ministern inte vill ta till sig den frågan, kan jag fråga om ni kommer att göra en översyn av de unga människor som förtidspensioneras.

Ni kastar ut människor ur trygghetssystemen – ur den ekonomiska tryggheten. Sedan säger ni: Titta så bra det är och så många som har blivit friska! Återigen: Man blir inte frisk bara för att man sorteras ut ur en kedja och för att man kommer till en viss tidsgräns.

75 000 personer kommer att utförsäkras under åren 2010–2014, inte för att de är friska utan för att de har nått en viss tidsgräns. Det är klart att man kan slå sig för bröstet och säga att det är bra att vi får bättre siffror för detta. En del av dessa människor hänvisas till Arbetsförmedlingen. Därifrån kommer de tillbaka igen till sjukförsäkringen. En del försvinner ur systemet. En del vet man inte vart de tar vägen. De blir beroende av någon anhörig eller skaffar sig ett leverne på annat sätt.

Vi vet att åtta av tio kommuner har ökat sina socialbidragsutbetalningar. Vi vet också att 70 000 fler människor lever i utanförskap nu än när den borgerliga regeringen vann valet 2006. Utanförskapet har ökat. Det antal människor som nu lever utan försäkring över huvud taget har också ökat. Det är det som man skulle kunna kalla för utanför utanförskapet.

Detta är alarmerande. Men det ingår i er politik – eller gör det inte det, ministern? Tycker ni att sjukförsäkringssystemet ska gälla alla, eller ska man försämra tillräckligt mycket så att människor ska skaffa sig privata alternativ? Det passar inte alla, och då får vi större skillnader. Jag vet ju att ni tror på en sådan typ av samhälle med större skillnader. Då ska man hitta morötter för att komma tillbaka till arbete, till att jobba sig upp, göra karriär och så vidare. Det är er människosyn. Jag respekterar det, även om jag inte tror ett dugg på detta sätt att organisera ett samhälle.

Vi socialdemokrater tror på att vi ska hjälpa dem som har det svårt. Vi ska se till att vi har ett trygghetssystem som fungerar. Vi ska inte göra det allt sämre, som nu.

Jag vill fortfarande ha svar av ministern på hur han tänker göra med översynen. Tänker ni ta med de alarmerande rapporterna om att ni nu skapar nya sjukdomar?

Anf. 123 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag uppfattar de flesta kommentarerna som mer av torgmöteskaraktär. Men jag kan kommentera två saker.

Det ena är att jag inte är medicinare. Jag vet inte vad interpellanten har för medicinsk bakgrund, men jag nöjer mig med att den medicinska vetenskapen får ägna sig åt frågor om diagnoser och om vilka följdkonsekvenser detta får. Det är inte vår uppgift att i talarstolen i riksdagen

försöka värdera detta, utan jag utgår från att professionen fungerar väl i det avseendet.

Den andra kommentaren jag kan ge gäller aktivitetsersättningen. Som jag har sagt flera gånger är det en viktig fråga. Vi har ett helt oreformerat system med förtidspensionering av unga människor. 6 500 unga människor leds in i förtidspension. Det är helt ohållbart. Detta har pågått sedan 2003 – en ständig ökning av unga förtidspensionärer.

Det är ingen lätt sak att ändra på detta. Det får många följdkonsekvenser. När vi så småningom tar itu med frågan ska vi göra det mycket noggrant och genomtänkt. Men det är en lika ohållbar situation som fullvuxnas förtidspensionering före reformen; det är alldeles uppenbart.

Anf. 124 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Det var inte mycket till svar, det heller. Ministern säger att han inte kan ställa några diagnoser. Men vad jag vill veta är om han tänker ta de alarmerande rapporterna på allvar. Tänker han ta med detta i översynen? Tänker han borra vidare i det? Tänker han försöka ta reda på av professionen vad som ligger bakom detta? Och tänker han försöka göra något åt detta och förebygga de sjukdomar som nu kommer upp?

Cancersjuka patienter får ett psykiskt lidande i samband med att de får besked om att de inte ska få någon ersättning längre. Det finns bröstcancerpatienter vars tillfrisknande stannar av trots att de får medicin just därför att de får en ekonomisk stress.

Om nu inte ministern tycker att han kan bedöma dessa frågor skulle det vara intressant att veta om han tänker fråga någon som han tror kan frågorna och ta med det i den översyn som ska komma någon gång under våren.

Anf. 125 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag har nämnt flera gånger, även i denna talarstol, att i översynen ingår den grundläggande frågeställningen om det är så att människor som är för sjuka för att komma till Arbetsförmedlingen ändå har kommit dit. Den ingår definitivt i själva översynen.

I övrigt får man väl säga att själva det grundläggande syftet med hela sjukförsäkringen är att människor som är sjuka och som till följd av sjukdom saknar arbetsförmåga ska kunna vara sjukskrivna eller ytterst, om de har en varaktig oförmåga att arbeta, kunna få förtidspension. Det är det som allt detta handlar om.

Det går tillbaka till den medicinska vetenskapens uppfattning om vad som är sjukdom, hur man bedömer sjukdom och vilka konsekvenser detta får. Jag aktar mig mycket noga för att försöka värdera den sortens saker. Det är därför vi har läkarintyg. Det är därför vi har försäkringsmedicinska rådgivare och det är därför vi har hela denna process. Den går ut på att Försäkringskassan ska kunna fatta professionella beslut på grundval av sjukdom och oförmåga att arbeta.

Ytterst är detta närmast en existentiell fråga – den stora och svåra frågan om vem som ytterst ska förväntas försöka försörja sig själv och vem som ytterst ska bli garanterad försörjning av samhället gemensamt. Det är en svår fråga. Det kommer alltid att finnas en gråzon med människor som ligger precis på gränsen till det ena eller det andra.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

Om man inte tar denna fråga på allvar gör man det enkelt för sig. Då säger man i praktiken: Vi nöjer oss med ett läge där vi förtidspensionerar 73 000 personer per år för att slippa de svåra frågeställningarna. Det tyckte vi var omöjligt och ohållbart. Det tyckte ni en gång var ohållbart. Då tvingas vi ställa oss svåra frågor som kräver svåra och omdömesgilla svar. Vi kommer att försöka försvara dessa frågor efter allra bästa förmåga. Men det kräver ett visst mått av allvar också under själva arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2010/11:199 om förändrad sjukförsäkring

Anf. 126 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Marie Nordén har frågat mig vilka förändringar i sjukförsäkringen jag är beredd att ta initiativ till. Hon har även frågat om de av mig initierade åtgärderna kommer att leda till att långtidssjuka får sjukpenning så länge de är sjuka och sedan får nya verkliga uppgifter i arbetslivet.

Marie Nordén hänvisar till ett tidigare svar från mig. I detta framhöll jag vikten av att socialförsäkringen och Försäkringskassan ska ha medborgarnas fulla förtroende. För att detta ska vara möjligt krävs bland annat att myndighetens verksamhet präglas av god service och en hög kvalitet i handläggningen. Tillämpningen av socialförsäkringen ska vara enhetlig, och rätt person ska få rätt ersättning i tid.

En förutsättning för en försäkring med höga ersättningsnivåer är att människor kan lita på att sjukpenning betalas ut till dem som på grund av sjukdom inte kan förvärsaarbete. Den nuvarande regeringen, liksom den tidigare socialdemokratiska, har vidtagit åtgärder för att förstärka Försäkringskassans försäkringsmässiga prövning av rätten till sjukpenning. Sjukpenning ska bara betalas ut till den som på grund av sjukdom är arbetsoförmögen. En i det närmaste oundviklig följd av att Försäkringskassan prövar inkomna ersättningsanspråk är att alla inte får sjukpenning eller inte får det lika länge som de själva önskar. Jag ville med mitt svar ändå peka på att de allra flesta får precis den ersättning de har begärt. 97 procent får den ersättning de begär. 98 procent lämnar sjukförsäkringen därför att de återgår i arbete.

Om Försäkringskassan inte beviljar sjukpenning erbjuder Försäkringskassan ett överlämningsmöte med Arbetsförmedlingen så att den enskilde kan få stöd för att hitta ett lämpligt arbete om han eller hon inte kan återgå i sitt gamla arbete.

Anf. 127 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret även om det inte var något svar på min fråga om vilka förändringar som ministern är beredd att ta initiativ till. Det oroar mig. Hade det varit så att ministern inte kunde svara på frågan utifrån att det pågår ett arbete i Regeringskansliet – och nu har ministern i en tidigare debatt sagt att det faktiskt är så – hade jag ändå önskat att det hade funnits något slags problematisering

ring av den fråga som jag ställer och att ministern kanske hade kunnat peka på vilka svagheter som han ser i det nuvarande regelverket.

Ministern framhåller vikten av att socialförsäkringen och Försäkringskassan ska ha medborgarnas fulla förtroende. Det är en ganska intressant vinkling i svaret. Jag delar självfallet den bedömningen. Men ser inte ministern hur det regelverk som kom med den nya sjukförsäkringen urholkar förtroendet för Försäkringskassans möjlighet att bedöma människors arbetsförmåga eller förmåga för den delen? Ser inte ministern att en administrativ gräns, och inte om du faktiskt är sjuk, avgör hur länge du ska vara sjukskriven och att det faktiskt undergräver tilliten till sjukförsäkringen?

Det är inte Försäkringskassans personal som ska ifrågasättas, utan det är regeringen och den borgerliga majoriteten i riksdagen som har ansvaret för den utsorteringskedja som drabbar så många människor i dag. Regeringen har ansvar för att regelverket ser ut som det gör och inte handläggaren som har att följa det regelverket.

Nu kan vi konstatera att de förändringar i regelverket som hastades igenom av den borgerliga regeringen under den förra mandatperioden har fått orimliga konsekvenser för enskilda individer. Jag säger inte att vi tidigare hade ett system som på något sätt var felfritt och att det inte fanns saker som måste göras. Men när man hastade igenom förslag struntade man fullkomligt i remissinstansernas påpekanden om vad det skulle kunna leda till och att det fanns stora risker att människor faktiskt skulle hamna utanför systemet, och det är precis det som har hänt nu.

Vi ser gång efter annan hur sjuka får beskedet att deras tid som sjukskrivna är över. Bedömningsgrunden för arbetsförmågan har många gånger dragits till en ganska absurd nivå. Jag har ett exempel som väldigt tydligt visar detta.

Det spelar ingen roll om man väntar på en operation för diskbråck och behöver rehabilitering efter det, som ambulanssjukvårdaren Pernilla i Bräcke – en tjej som jag känner. Inte ens då hon låg på sjukhus för operation hade hon rätt att vara sjukskriven trots att hennes läkare bekräftade att hon inte kunde arbeta som ambulanssjukvårdare för tillfället, men med operation och rehabilitering skulle hon kunna gå tillbaka till sitt fasta arbete. Hon behövde bara lite mer tid, men det tillåter inte den nya sjukförsäkringen. Beskedet från Försäkringskassan, helt enligt regelverket, var att hon skulle säga upp sig från sin fasta anställning och söka något annat jobb.

Jag vet att ministern inte kan eller vill kommentera enskilda fall, och det begär jag inte heller, men Pernilla är långt ifrån ensam. Varje så kallat enskilt fall är ett resultat av ett regelverk som inte fungerar. Då många enskilda fall upprepas kan man tycka att det borde få konsekvenser.

Återigen är min fråga till ministern: Vilka förändringar är ministern beredd att göra?

Anf. 128 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! På den konkreta frågan kan mitt svar inte bli annat än det jag just gav. Vi arbetar med den översyn som vi har aviserat. Vi kommer att komma tillbaka under våren. Jag kan inte, och jag tänker inte, ge några svar som föregriper den analysen och de samlade förslagen.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

När vi påbörjade det arbetet påpekade vi också att det var några saker som vi tyckte var väsentliga att titta på. Är det så att alltför sjuka människor, som kommer att förbli sjuka men som ändå har arbetsförmåga, kommer till Arbetsförmedlingen och inte kan dra nytta av det stöd de ska få där? Finns det fyrkantigheter i bedömningar som inte var avsedda? Har de undantag från tidsgränsen som denna kammare har beslutat om fått de konsekvenser som vi avsåg? Dessa saker tittar vi på. Det är väl känt sedan sent i höstas.

I själva sakfrågan vidhåller jag min ståndpunkt att tidsgränserna är väldigt viktiga. Det tyckte i praktiken också uppdragsgivaren till den utredning som arbetade fram den grundläggande idén bakom detta. Uppdraget till den förra Socialförsäkringsutredningen var ju att fundera på om Sverige ska vara nästan det enda land i Europa som står utan tidsgränser i sjukförsäkringen. Det fanns en implicit fråga om detta verkligen är rimligt. Jag vågar säga att de allra flesta svarade nej på den frågan. Det är lätt att glömma bort den sortens analyser i efterhand.

Även efter utredningen tyckte många att det var absolut nödvändigt att det finns en brådska i systemet och att vi vågar ställa oss de besvärliga frågorna om hur och när man kan komma tillbaka och till vilken sorts arbete man kan komma tillbaka om man inte kan komma tillbaka till just det arbete man har i dag. Allt detta är svåra frågor. Det är viktiga frågor. Ingenting är enklare än att i efterhand säga att vi skulle vilja slippa att ställa oss de frågorna. Detta fritar inte oss, och inte heller för den delen myndigheten, från eventuella fel som begås inom ramen för den prövningen. Det är det vi arbetar med just nu, men jag är helt övertygad om att den grundläggande inriktningen måste ligga fast.

Anf. 129 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Vi tillsatte en utredning som lämnade ifrån sig en rad förslag. Alltid tidigare har man efter utredningar lämnat förslag som går till Lagrådet och hamnas igenom en stor grupp remissinstanser där man kan peka på brister i det förslag som man tänker lägga fram. Det är i alla fall den ordning som den tidigare, socialdemokratiska regeringen använde sig av och tyckte fungerade väldigt bra. Det är ganska uppenbart att om vi hade fått lägga förslaget, som ministern säger, hade vi också fått svaret att det här var feltänkt. Då måste man kanske tänka om.

Problemet den här gången var att man struntade fullkomligt i vad remissinstanserna kom fram till och föreslog.

Visst krävs det en avstämning. Man ska inte lämna sjukskrivna vind för våg. Det måste följas upp, och det ska man göra. Därför har vi också lämnat ett konkret förslag för att rätta till de problem som har uppstått med den sjukförsäkring som vi har i dag. Det gjorde vi i höstbudgeten. Vi vill ha en individuell bedömning i stället för en administrativ gräns. Jag tror faktiskt att ministern kan se skillnaden.

Man kan förändra och förbättra ett system utan att försämra för en liten grupp människor som kastas ut och får betala ett väldigt högt pris för att politiker sedan ska kunna säga att man har gjort någonting nödvändigt och någonting som är bra för 97 procent av befolkningen, för de får ut sin sjukförsäkring. Dessa 3 procent kan tyckas vara väldigt lite. Men 42 000 personer har hittills blivit utförsäkrade, och 17 000 kommer att utförsäkras under det kommande året om man inte gör någonting. Jag tycker att

det är ett väldigt högt pris som de personerna ska betala för att regeringen säger sig ha gjort en framgångsrik förändring som har fått ordning på ett system som inte fungerade.

Jag håller med ministern om att det behövs satsningar på rehabilitering och att det är viktigt att människor som står långt bort från arbetsmarknaden också får det stöd de behöver. Därför har vi också lämnat förslag på öronmärkta resurser till samverkansförbunden. Stödet till samverkansförbunden har halverats under den senaste tiden. Vi ser att Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommunens socialtjänst, landstiget och sjukvården behöver jobba mer tillsammans för att stötta de personer som är längst bort från arbetsmarknaden. Jag vill gärna veta varför ministern tycker att det är bra och nödvändigt att krympa resurserna till samverkansförbunden.

Jag tror att det var på söndagen före valet som vi fick besked om att detta skulle vara ordnat på måndagen. Reinfeldt meddelade att det nog skulle vara fixat på måndagen för den kvinna som låg hemma och var utförsäkrad och inte kunde arbeta.

Det är många som är besvikna över att ingenting händer. De flesta av oss visste att det skulle bli så. Det har inte hänt någonting sedan valet. Det är en väldigt sluten process just nu, och det är därför vi väcker dessa frågor. Det är vårt enda sätt att tillföra någonting till frågeställningarna och försöka belysa de problem som uppstått med den nya sjukförsäkringslagen.

Anf. 130 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det gläder mig uppriktigt att ni, Marie Nordén, är nyfikna på vårt arbete. Motsatsen hade varit mycket värre. Jag lovar att vi kommer att tillfredsställa er nyfikenhet relativt snart, under våren.

På två områden tycker jag att det finns skäl att visa lite ödmjukhet. Det ena är, det vet inte minst socialdemokratiska företrädare i mitt ämbete, att det är svårt att göra stora sociala reformer. Det är genuint svårt. Vi talar om system som påverkar väldigt många människor. Det får konsekvenser. I bästa fall får det precis de konsekvenser man är ute efter, men det kan också få konsekvenser som man inte har avsett. Det får följdkonsekvenser i människors beteenden. Man ska vara ödmjuk och man ska vara prestigelös inför detta. Det är därför vi nu gör en översyn där vi undersöker om det finns sådant som vi kan göra bättre.

Det andra man ska vara ödmjuk inför är volymerna i de system och de frågor som vi hanterar. Det är viktigt inte bara för enskilda människors personliga del, utan också för att det handlar om gigantiska mängder beslut som ska fattas – 19 miljoner beslut, 47 miljoner utbetalningar. Den som säger att det inte kräver ett mått av fyrkantighet för att vara rättssäker tror jag inte riktigt förstår innebörden av sådana stora trygghetssystem.

Människor vill bli individuellt bemötta – absolut – men de vill också bli rättssäkert bemötta. Det är få som inser konsekvensen av den dramatiska förändring som skett de senaste åren när det gäller likabehandling över riket. Vi hade en situation med hundra procentiga differenser mellan län, mellan låt oss säga Jämtland på ena den sidan och Jönköping på den andra. Det var hundra procentiga differenser till exempel i fråga om sjukfallens längd för snarliga eller identiska diagnoser. Det var genuint orätt-

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

vist. Man kan diskutera mot vem det var mest orättvist, om det var mot den som hade turen att få kortare sjukskrivning och därmed större chans att komma tillbaka till arbete eller mot den som ville ha och fick en längre sjukskrivningsperiod. Så kunde vi bara inte ha det. Alla dessa förändringar var mycket, mycket viktiga.

Allra sist: Det är individuella bedömningar men gemensamma regelverk. Det är den enskilde personens sjukdom, den enskilde personens konsekvenser i form av arbetsoförmåga, som ligger till grund för beslutet. Inga schabloner eller kollektiva beslut här inte, tvärtom, korrekta, individuella beslut. Och de kan och de ska överprövas om det inte blir rätt från början.

Anf. 131 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Nyfikenhet, nja, otålighet skulle jag vilja säga, och en frustration över att man låtit det gå så långt. Jag håller med om att det är svårt att genomföra stora reformer, men det här är delar som gått fel och som man hade kunnat förebygga. Regeringen gick in med öppna ögon när den genomförde förändringen.

Tidsbegränsningen har ställt till problem. Den har resulterat i att människor inte får den individuella bedömning som ministern hävdar att alla har rätt till. Det ska de ha, men de får den inte. Pernilla i Bräcke fick den definitivt inte – inte när hon fick samtal från handläggaren som följde regelverket och ville diskutera vilket jobb Pernilla skulle ta i stället. Det samtalet fick hon dagen efter sin operation.

Man förstår att den handläggaren använder tidsgränsen som måttstock och endast tittar på vilken del av Pernilla som kan arbeta, inte på hela hennes situation. Man har en tidsgräns som det har sagts ska följas, och sedan tittar man att ja, det finns en arbetsförmåga på 40 procent. Hon kan kanske sitta, eller stå, i kassan på Ica, en Ica som inte finns. Hon ska alltså lämna ett fast jobb som hon kan komma tillbaka till. Det är sådana situationer som uppstått på grund av ett alldeles för fyrkantigt system. Man delar upp människor i procenttal och tror att den 40-procentiga delen av Pernilla ska kunna jobba, och resten, som är sjuk, ska vi strunta i för hon förlorar sin rätt till rehabilitering.

Det är dessa fall, de må vara enskilda, som tillsammans utgör en problembild, och jag kan återigen bara säga att jag hoppas att ministern tar till sig detta och kommer tillbaka till riksdagen med ett bättre förslag som i princip innebär: Tänk om och gör rätt.

Anf. 132 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! I en fråga är vi möjligen överens, nämligen att det grundläggande regelverkets syfte är att alla ska prövas individuellt för möjligheten att komma tillbaka till samma arbete, därefter prövas för möjligheten att komma tillbaka till ett annat arbete hos samma arbetsgivare och sedan prövas mot hela den samlade arbetsmarknaden, inklusive olika former av skyddade anställningar. För detta finns ett stegvis systematiskt arbete som ska göras, och jag tror att det är absolut nödvändigt att det görs om man ska komma vidare.

Vi tycker uppenbarligen olika i fråga om tidsgränserna. Jag tycker att tidsgränserna är fundamentala. Det finns tre oberoende utvärderingar, en från ISF, Inspektionen för socialförsäkringen, och två från IFAU, som har tittat på detta och kommit fram till att det har betydelse för återgången i arbete. Rehabiliteringskedjan och dess tidsgränser har betydelse för hastigheten tillbaka till arbete. Om man inte ser detta är man emot den grundläggande idén bakom sjukförsäkringsreformen, och då tycker vi olika. Om man ser detta finns det säkert utrymme att diskutera exakta förändringar i tillämpningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2010/11:61
17 februari

*Svar på
interpellationer*

14 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2010/11:60 till arbetsmarknadsutskottet

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Framställningar
2010/11:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank för räkenskapsåret 2010
2010/11:RB2 Förslag till disposition av Riksbankens vinst för räkenskapsåret 2010 samt riksbanksfullmäktiges verksamhetsberättelse 2010

Motioner
med anledning av prop. 2010/11:62 Kontroll av färdskrivare
2010/11:T12 av Margareta Sandstedt (SD)

med anledning av prop. 2010/11:64 Två strandskyddsfrågor
2010/11:MJ4 av Eva Sonidsson m.fl. (S)
2010/11:MJ5 av Matilda Ernkrans m.fl. (S, V, MP)

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 17 februari

2010/11:210 Åtgärder för att öka andelen som arbetar
av *Peter Persson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:211 Utebliven skolgång
av *Gunilla Svantorp* (S)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 mars.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 17 februari

2010/11:309 Skärpt praxis för folkbokföring vid arbete i Norge
av *Jonas Sjöstedt* (V)
till statsrådet Ewa Björling (M)
2010/11:310 Fordon för särskilda ändamål
av *Lars Gustafsson* (KD)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 mars.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 februari

2010/11:286 Snedvridning av konkurrensen mellan värme som framställs inom industrin och i kraftvärmeverk
av *Peter Persson* (S)
till närings- och energiminister Maud Olofsson (C)
2010/11:287 Personalliggare
av *Peter Persson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
2010/11:288 Skattebefrielse för biodrivmedel
av *Jacob Johnson* (V)
till miljöminister Andreas Carlgren (C)
2010/11:296 Livstids fängelse för barn
av *Eva Olofsson* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)
2010/11:298 Mervärdesskattens framtid
av *Hans Olsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 mars.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.48,
av talmannen därefter till och med 9 § anf. 93 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till justitieutskottet och civilutskottet	1
3 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen	1
4 § Svar på interpellation 2010/11:182 om öppnande av Säpos Stasiarkiv	2
Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	2
Anf. 2 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	2
Anf. 3 HANS WALLMARK (M)	4
Anf. 4 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	5
Anf. 5 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	6
Anf. 6 HANS WALLMARK (M)	7
Anf. 7 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	8
Anf. 8 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	8
Anf. 9 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	9
5 § Svar på interpellation 2010/11:198 om Mora tingsrätt	10
Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	10
Anf. 11 CARIN RUNESON (S)	10
Anf. 12 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	11
Anf. 13 CARIN RUNESON (S)	12
Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	13
Anf. 15 CARIN RUNESON (S)	14
Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	14
6 § Svar på interpellation 2010/11:201 om implementeringen i svensk rätt av internationella brott	15
Anf. 17 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	15
Anf. 18 JONAS SJÖSTEDT (V)	16
Anf. 19 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	17
Anf. 20 JONAS SJÖSTEDT (V)	18
Anf. 21 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	19
Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V)	20
Anf. 23 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	21
7 § Svar på interpellation 2010/11:163 om EU:s fiskeavtal	21
Anf. 24 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	21
Anf. 25 JENS HOLM (V)	23
Anf. 26 JONAS SJÖSTEDT (V)	24
Anf. 27 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	24
Anf. 28 JENS HOLM (V)	25
Anf. 29 JONAS SJÖSTEDT (V)	26
Anf. 30 STAFFAN DANIELSSON (C)	27
Anf. 31 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	27
Anf. 32 JENS HOLM (V)	28
Anf. 33 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	29
Ajournering	29

Återupptagna förhandlingar	29	Prot. 2010/11:61
8 § Statsministerns frågestund.....	29	17 februari
Anf. 34 TALMANNEN.....	29	
<i>Bostadsbyggandet.....</i>	<i>29</i>	
Anf. 35 MONA SAHLIN (S)	29	
Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	29	
Anf. 37 MONA SAHLIN (S)	30	
Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	30	
<i>Public service</i>	<i>31</i>	
Anf. 39 PETER ERIKSSON (MP).....	31	
Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	31	
Anf. 41 PETER ERIKSSON (MP).....	31	
Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	31	
<i>Mångkulturalismen.....</i>	<i>32</i>	
Anf. 43 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	32	
Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	32	
Anf. 45 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	33	
Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	33	
<i>Hyresrätten.....</i>	<i>33</i>	
Anf. 47 LARS OHLY (V)	33	
Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	34	
Anf. 49 LARS OHLY (V)	34	
Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	35	
<i>Den svenska arbetsmarknaden</i>	<i>35</i>	
Anf. 51 MARTA OBMINSKA (M)	35	
Anf. 52 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	35	
<i>Kapaciteten på elmarknaden</i>	<i>36</i>	
Anf. 53 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	36	
Anf. 54 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	36	
<i>Kvinnors arbetsmarknad</i>	<i>36</i>	
Anf. 55 ANNIKA QARLSSON (C).....	36	
Anf. 56 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	37	
<i>Familj och lönearbete.....</i>	<i>37</i>	
Anf. 57 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	37	
Anf. 58 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	37	
<i>IT och demokratisträvanden.....</i>	<i>38</i>	
Anf. 59 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M)	38	
Anf. 60 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	38	
<i>Hyresrätten i Stockholm</i>	<i>38</i>	
Anf. 61 ÅSA ROMSON (MP)	38	
Anf. 62 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	39	
Anf. 63 ÅSA ROMSON (MP)	39	
Anf. 64 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	39	
<i>Livsmedelsproduktionen i Sverige</i>	<i>40</i>	
Anf. 65 STAFFAN DANIELSSON (C).....	40	
Anf. 66 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	40	
<i>Lönsamheten i sjuksköterskors vidareutbildning.....</i>	<i>41</i>	
Anf. 67 MAGDALENA ANDERSSON (M)	41	

Anf. 68 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	41
<i>Etablering i glesbygden</i>	41
Anf. 69 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	41
Anf. 70 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	42
<i>Regeringens internationella klimatarbete</i>	42
Anf. 71 ANITA BRODÉN (FP).....	42
Anf. 72 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	42
<i>Arbetsmarknadspolitiken</i>	43
Anf. 73 EVA-LENA JANSSON (S).....	43
Anf. 74 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	43
<i>Utökade avdragsmöjligheter</i>	43
Anf. 75 METIN ATASEVEN (M).....	43
Anf. 76 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	44
Anf. 77 TALMANNEN	44
9 § Aktuell debatt: Barnfattigdom i Sverige	44
Anf. 78 LARS OHLY (V).....	44
Anf. 79 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	45
Anf. 80 LARS OHLY (V).....	46
Anf. 81 YLVA JOHANSSON (S)	48
Anf. 82 MATS GERDAU (M).....	49
Anf. 83 GUSTAV FRIDOLIN (MP)	50
Anf. 84 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP).....	52
Anf. 85 ANDERS W JONSSON (C)	54
Anf. 86 PER RAMHORN (SD)	55
Anf. 87 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	56
Anf. 88 LARS OHLY (V).....	57
Anf. 89 YLVA JOHANSSON (S)	58
Anf. 90 MATS GERDAU (M).....	59
Anf. 91 GUSTAV FRIDOLIN (MP)	60
Anf. 92 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP).....	62
Anf. 93 ANDERS W JONSSON (C)	63
Anf. 94 PER RAMHORN (SD)	64
Anf. 95 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	64
Anf. 96 LARS OHLY (V).....	65
Anf. 97 YLVA JOHANSSON (S)	66
Anf. 98 MATS GERDAU (M).....	66
Anf. 99 GUSTAV FRIDOLIN (MP)	67
Anf. 100 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP).....	68
Anf. 101 ANDERS W JONSSON (C)	68
Anf. 102 PER RAMHORN (SD)	69
Anf. 103 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	69
10 § Svar på interpellation 2010/11:197 om bankernas risker och statens ansvar	70
Anf. 104 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	70
Anf. 105 ULLA ANDERSSON (V).....	71
Anf. 106 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	72
Anf. 107 ULLA ANDERSSON (V).....	73
Anf. 108 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	74

Anf. 109 ULLA ANDERSSON (V).....	74	Prot. 2010/11:61
Anf. 110 Statsrådet PETER NORMAN (M)	75	17 februari
11 § Svar på interpellation 2010/11:188 om oberoende		
tillsynsorgan för Försäkringskassan	76	
Anf. 111 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	76	
Anf. 112 JAN LINDHOLM (MP).....	76	
Anf. 113 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	77	
Anf. 114 JAN LINDHOLM (MP).....	78	
Anf. 115 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	79	
Anf. 116 JAN LINDHOLM (MP).....	80	
Anf. 117 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	80	
12 § Svar på interpellation 2010/11:193 om sjukdom på		
grund av ekonomisk otrygghet	80	
Anf. 118 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	80	
Anf. 119 MONICA GREEN (S).....	81	
Anf. 120 ULF NILSSON (FP)	81	
Anf. 121 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	82	
Anf. 122 MONICA GREEN (S).....	83	
Anf. 123 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	84	
Anf. 124 MONICA GREEN (S).....	85	
Anf. 125 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	85	
13 § Svar på interpellation 2010/11:199 om förändrad		
sjukförsäkring	86	
Anf. 126 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	86	
Anf. 127 MARIE NORDÉN (S).....	86	
Anf. 128 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	87	
Anf. 129 MARIE NORDÉN (S).....	88	
Anf. 130 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	89	
Anf. 131 MARIE NORDÉN (S).....	90	
Anf. 132 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	90	
14 § Hänvisning av ärende till utskott.....	91	
15 § Bordläggning.....	91	
16 § Anmälan om interpellationer.....	91	
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	92	
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	92	
19 § Kammaren åtskildes kl. 17.46.....	93	

Tryck: Elanders, Vällingby 2011